

**T.C.
KADİR HAS ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ÖZEL HUKUK ANA BİLİM DALI**

**FUTBOL KARŞILAŞMALARINA İLİŞKİN
YAYIN HAKLARININ HUKUKİ NİTELİĞİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

SİMGE AYBEY

İSTANBUL, 2010

**T.C.
KADİR HAS ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ÖZEL HUKUK ANA BİLİM DALI**

**FUTBOL KARŞILAŞMALARINA İLİŞKİN
YAYIN HAKLARININ HUKUKİ NİTELİĞİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

SİMGE AYBEY

DANIŞMAN: PROF.DR. MEHMET AKAD

İSTANBUL, 2010

GENEL BİLGİLER

İsim ve Soyadı	: Simge Aybey
Anabilim Dalı	: Hukuk
Programı	: Özel Hukuk
Tez Danışmanı	: Prof. Dr. Mehmet Akad
Tez Türü ve Tarihi	: Yüksek Lisans – Ağustos 2010
Anahtar Kelimeler	: Futbol, Medya, Yayın, Hukuk.

ÖZET

FUTBOL KARŞILAŞMALARINA İLİŞKİN YAYIN HAKLARININ HUKUKİ NİTELİĞİ

Son yıllarda dünyada ve ülkemizde hızlıca ekonomik değeri artan futbol yayın haklarının pazarlanması spor hukukunun en rağbet gören meselesi olmuştur. Bir süre hukuk tarafından düzenlenmesi zaman alan yayın haklarının devri, daha çok içtihadlarla denetlenmiştir.

Ülkemizde yayın hakları havuz sistemi olarak Türkiye Futbol Federasyonu tarafından pazarlanmakta ve bu durum zamanla yayın hakkı sahibinin kim olduğu ve yayın haklarının hukuki açıdan nasıl korunabileceği sorusunu ortaya çıkarmıştır. Bu soruların yanıtını bulmak için yayın haklarının maddi hukuki değeri ile yayın hakları sözleşmesinin hukuki niteliği; Türkiye Futbol Federasyonu'nun ilgili mevzuatı çerçevesinde ve yurtdışı uygulamalarına yer vererek tespit edilmiştir.

GENERAL KNOWLEDGE

Name and Surname	: Simge Aybey
Field	: Law
Programme	: Private Law
Supervisor	: Professor Mehmet Akad
Degree Awarded and Date	: Master - August 2010
Keywords	: Football, Media, Broadcasting, Law.

ABSTRACT

LEGAL CHARACTERISTIC OF BROADCASTING RIGHTS RELATED TO FOOTBALL COMPETITION

In recent years, increasing of economic value of football broadcasting rights in the world and our country is one of the most popular issues of sports law. For a period of time, law didn't regulate this issue but it was controlled by the court decisions.

In our country, the broadcasting rights are being marketed as the pool system by the Turkish Football Federation and this situation aroused the question of "who has the ownership of the broadcasting rights and how could be the broadcasting rights are protected". In order to find the answers of these questions, legal value of the material broadcasting rights and broadcasting rights contract was examined in the framework of the relevant Turkish Football Federation legislation and in accordance with the international practices.

ÖNSÖZ

Futbolda yayın hakları konusunda yüksek lisans tezi yazmak, spor hukukunda akademik çalışma yapmak isteyen birçok arkadaşımın arzusu olmuştu. Benden önceki arkadaşlarımla vazgeçtiğini görmek, içimde yıllar önce beliren bu isteğimi yok etmedi. Ne var ki onların vazgeçişlerini tezimi yazarken sık sık hatırladım.

Türkiye’de yeni yeni anlaşılmaya başlanan spor hukuku alanında yüksek lisans yapmamın ve üstüne üstlük bir de yayın hakları gibi hukuki açıdan tahlili zor bir konuyu seçmemin temel sebebi futbola ve onunla ilgili her şeye çocukluğumdan beri yakınlık duymamla ilgilidir.

Yayın hakları konusunda bana destek olan ve kaynakça konusunda yardımlarını hiç esirgemeyen Burak Gürkan’a, Cem Ülkeroglu’na, Faruk Baştürk’e, Kaan Ark’a ve beni bu alanda tez yazabilmem için en zor zamanlarımda destekleyen ve bana güç veren Yard. Doç. Dr. İ. Emre Bayamlıoğlu’na ne kadar teşekkür etsem azdır.

Tez konumun medya ile ilgili bölümlerinde bana güneş olan sevgili Barış Kuyucu’ya hem desteği hem de dostluğu için çok teşekkür ederim.

Almanca’dan yaptığı kıymetli çeviriler için Yard. Doç. Dr. iur. Burak Oder’e teşekkürü ise borç bilirim.

Tez yazma sürecinde benden desteğini esirgemeyen aileme, sevgili dostlarıma ve her zaman telefonun diğer ucunda olan Tuğçe Şehnaz Bingöl’e ise borcumu ödeyemem.

Bütün tez yazma inceliklerini benimle paylaşan ve kendisine maddi ve manevi çok şey borçlu olduğum Prof. Dr. Mehmet Akad’a çok teşekkür ederim. Yapıcı eleştiri ve katkıları için değerli jüri üyelerine de müteşekkirim.

Bu çalışmanın kendi alanında tek kalmaması ve okuyanların yararlanabilmesi temennisiyle...

İstanbul, 2010

Simge Aybey

**FUTBOL KARŞILAŞMALARINA İLİŞKİN YAYIN HAKLARININ
HUKUKİ NİTELİĞİ**

İÇİNDEKİLER

KISALTMALAR.....	X
GİRİŞ.....	XII

BİRİNCİ BÖLÜM

YAYIN HAKLARININ TARİHSEL GELİŞİMİ VE YAYIN HAKKI KAVRAMI

I. YAYIN HAKLARI HAKKINDA GENEL BİLGİLER VE TARİHÇE.....	1
A. Spor ve Medya İlişkisi.....	1
B. Sporda Yayın ve Hukuk İlişkisi	16
C. Yayın Haklarının Tarihsel Doğuşu	18
1. Avrupa’da Futbol Yayın Haklarının Doğuşu	18
2. Türkiye’de Futbol Yayın Haklarının Doğuşu	19
II. YAYIN HAKKI	21
A. Genel Bakış.....	21
B. Yayın Hakkı Kavramı.....	22
C. Yayın Hakkının Çeşitleri.....	22
D. Yayın Hakkının Şekilleri.....	23
E. Yayın Haklarıyla İlgili Kavramlar	24
F. Yayın Haklarının Sınıflandırılması.....	27

G. Yayın Hakkının Pazarlama Modelleri.....	28
1. Bireysel Pazarlama.....	28
2. Tek Elden Pazarlama.....	28

İKİNCİ BÖLÜM

YAYIN HAKLARININ HUKUKİ ÇERÇEVESİ

I. TÜRKİYE’DE FUTBOL LİĞİ ORGANİZASYONU VE YAYIN HAKLARI....	30
A. Genel Bakış.....	30
B. Türkiye Futbol Federasyonunun Yapılanması.....	30
1. Türk Futbol Yapısının Tarihçesi	30
a) Türkiye Futbol Federasyonu öncesi dönem.....	30
b) Özerk TFF’nin kurulması ve ikili yapılanma dönemi.....	31
c) Üçlü yapılanma dönemi.....	32
2. Türkiye Futbol Federasyonu’nun Mevcut Yapılanması.....	32
a) Türkiye Futbol Federasyonu’nun Yurtiçi Teşkilatı.....	33
C. Yayın haklarına ilişkin mevzuat	37
D. Türkiye’de Lig Organizasyonu ve Yayın Hakları İhale Süreci.....	39
II.. YAYIN HAKKI SAHİPLİĞİ.....	43
A.Spor yayın haklarının hak niteliği sorusu.....	43
B. Yayın haklarının asıl sahibi olarak düzenleyici “spor organizatörü”	46
C. Hak Sahibinin (Düzenleyicinin) Tespitinde Temel İlkeler:	
İşletmesel Risk ve spor organizasyonunu üstlenme Kriteri.....	46
D. Çerçeve organizasyon kriteri.....	48
E. Türk Futbol Mevzuatında “Düzenleyici” Kavramı.....	52

III .YAYIN HAKLARINDA DÜZENLEYİCİNİN BAŞVURABİLECEĞİ HUKUKİ DAYANAKLAR.....	54
A. Haksız Rekabet Hükümleriyle Korunma.....	54
B. Hane Dokunulmazlığı Hakkı.....	55
C. Telif Hukuku Kapsamında Yayın Hakları.....	61
1.Eser.....	61
2. FSEK Kapsamında Eser Ve Eser Sahipliği.....	62
3. Sinema Eserleri ve Eser Sahipliği İle Sinema Eserlerinin Umuma İletilmesi Hakkı.....	64
4.Sinema Eserleri ile TV Yayınları arasındaki İlişki.....	67
5.Sinema Eseri Niteliği Tartışmalı Futbol Karşılaşmalarının Televizyondan Yayınlanması.....	70
6. Türk Hukukuna göre futbol karşılaşmalarının yayınının eser olarak Değerlendirilmesi.....	73

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

PROFESYONEL FUTBOL KARŞILAŞMALARI YAYIN HAKLARINA İLİŞKİN SÖZLEŞMENİN HUKUKİ NİTELİĞİ

I. GENEL BAKIŞ.....	77
II. YAYIN SÖZLEŞMESİNİN KONUSU VE İÇERİĞİ	
A.Yayın sözleşmesinin konusu.....	79
B. Yayın Sözleşmesinin içeriği: Hak ve yükümlülükler.....	80
1.Düzenleyicinin yükümlülükleri.....	80
2.Yayın kuruluşunun yükümlülükleri.....	81
3.Düzenleyicinin hakları.....	82

4.Yayıncı kuruluşun hakları.....	83
C. Yayın Sözleşmesinde Hak Sahiplerinin Sözleşmeleri.....	83
1.Hak Sahiplerinin İç Sözleşmesi.....	83
2. Hak Sahiplerinin Dış Sözleşmesi.....	85
D Zaman, mekan ve içerik bakımından sınırlanmış münhasırlık.....	86
E. Sözleşmenin nevi.....	89
1. Karışık muhtevalı akit ve Lisans Sözleşmesi Benzerliği.....	89
2. Münhasır Yayın Hakkı sözleşmesinin lisans sözleşmesi olarak niteliğinin incelenmesi.....	93
III. SÖZLEŞMEDE YETKİ VE KANUNİ TEMSİL SORUNU.....	99
A. Sözleşmede yetki sorunsalı.....	99
1. Geçmiş Dönem	99
2. Mevcut Durum.....	99
B. Yayın Haklarına İlişkin Mevzuatta Kanuni ve İradi Temsil Sorunu.....	104
IV. SÖZLEŞMEDEN VE MEVZUATTAN DOĞAN VE DOĞABİLECEK İHTİLAFLAR.....	109
SONUÇ.....	112
KAYNAKÇA.....	116

KISALTMALAR

AB	:Avrupa Birliği
ABD	: Amerika Birleşik Devletleri
age.	: Adı geçen eser
AŞ	: Anonim Şirket
AÜHFD	: Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
AYM	: Anayasa Mahkemesi
b.	: bent
BATİDER	: Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi
BJK	: Beşiktaş Jimnastik Kulübü
BK	: Borçlar Kanunu
bkz.	: Bakınız
böl.	: Bölüm
bs.	: Baskı, basım
BTGM	: Beden Terbiyesi Genel Müdürlüğü
C.	: Cilt
Çev.	: Çeviren
D.	: Daire
E.	: Esas
f.	: Fıkra
FB	: Fenerbahçe Spor Kulübü
FIFA	: Federation Internationale de Football
FSEK	: Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu
GS	: Galatasaray Spor Kulübü
GSGM	: Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü
IOC	: International Olympic Committee
K.	: Karar
KHK	: Kanun Hükmünde Kararname
m.	: Madde
MK	: Medenî Kanun
Nu.	: Numara
RKHK	: Rekabetin Korunması Hakkında Kanun
s.	: Sayfa
S.	: Sayı
TİCİ	: Türkiye İdman Cemiyetleri İttifakı
TFF	:Türkiye Futbol Federasyonu
TFFK	:Türkiye Futbol Federasyonu Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun
TFFMT	:Türkiye Futbol Federasyonu Medya Talimatı
TFFYT	:Türkiye Futbol Federasyonu Yayın Talimatı

TTK :Türk Ticaret Kanunu
UEFA : Union Europeene de Football Association
vd. : ve devamı
yy. : Yüzyıl

FUTBOL KARŞILAŞMALARINA İLİŞKİN YAYIN HAKLARININ HUKUKİ NİTELİĞİ

GİRİŞ

Günümüzde, modern toplumun en önemli sosyal etkinliklerinin başında spor gelmektedir. Spor, kişisel eğlence işlevini yerine getirmesinden başka, birtakım toplumsal işlevlere de sahip çok yönlü bir faaliyet alanıdır. Başka bir ifadeyle sporun yapanlar, seyredenler, yönetenler ve yönetilenler açısından birçok etkileri bulunmaktadır. Toplumun spor etkinliklerine olan ilgisi, bu alana ticari bir alan olarak bakılmasına neden olmuş, bu da büyük meblağların söz konusu olduğu bir endüstri yaratmıştır.

Tarihi ve teknolojik sebepler ve ilerlemelerle, futbol başta olmak üzere bütün spor dallarının dünya çapında gördüğü ilgi ve bu ilginin oluşturduğu pazarla birlikte spor karşılaşmalarının sahip olduğu ekonomik değerden yola çıkarak sporda yayın haklarının hukuki niteliğinin tespitinin yapılması ihtiyacı doğmuştur. Spor karşılaşmalarının canlı veya banttan yayınlanması ile her türlü haber amaçlı görüntünün ekranda yer almasının hangi hukuki temellere dayanarak var olduğunun mevcut hukuk sistemleri açısından belirlenmesi gerekmektedir.

Sporda yayın hakları pazarının çerçevesinin belirlenmesi; özellikle son on yılda bir önceki yılı katlayarak büyümesi ve teknolojinin de hızlı gelişimiyle çetrefilli bir hal almaktadır.

Spor yayın haklarının bağlı olduğu kurumlardan çıkıp, devletlerin hukuk sistemini ilgilendirmeye başlamasıyla farklı hukuk dallarının kesiştiği ve /veya örtüştüğü bir alana girmektedir.

Bugün bu pazardan kuşkusuz en büyük payı profesyonel futbol almaktadır. Futbol karşılaşmalarının radyo ve özellikle televizyonda yayınlanmasına ilişkin hakların kime ait olduğu ve nasıl değerlendirileceği, gerek Avrupa’da gerekse ülkemizde yakın geçmişte birçok hukuki uyuşmazlıklarına yol açmış ve mahkemeleri uzun süre meşgul etmiştir.

Birçok ülkede, “yayın hakları” olarak nitelenen hakların sahibi konusundaki hukuki durum göz önüne alınmaksızın, salt ekonomik düşünceye dayanan merkezi pazarlama sistemi benimsenmiştir. Kulüplerin sportif ve ekonomik faaliyetlerinin düzenlenmesi ve denetlenmesinde ulusal federasyonlar kontrolü ellerinde bulundurmuşlar, gerek Avrupa’da gerekse ülkemizde kaosu önlemek ve güç birliği yapmak gibi sebeplerle, karşılaşmaların yayın haklarının satılması faaliyetini, hem hukuki düzenlemeler yapmak hem de fiilen ticari faaliyeti yürütmek suretiyle (yayın sözleşmesi yapmak, yayıncı kuruluşa karşı edimler yüklenmek, yayın gelirinin dağıtım modelini belirlemek ve bunu dağıtmak gibi) aktif olagelmışlerdir.

Çalışmamızda*, ilk olarak spor ve medyanın kurduğu ilişki daha sonraları futbol ve televizyonla teoride daralan ve fakat bütün dünya üzerinde genişleyen televizyon yayın haklarının tarihi gelişmeleri ve ekonomik değerinin oluşumu irdelenmiştir.

Oluşan ekonomik değerle birlikte hukuk tarafından düzenlenme ihtiyacı doğan sporda yayın haklarının maddi hukuki değeri ile yayın hakları sözleşmesinin hukuki niteliği; Türkiye Futbol Federasyonu’nun ilgili mevzuatı çerçevesinde Türkiye’de yer alan profesyonel futbol ligiyle sınırlandırılarak, tarihsel metot ve tümevarım yöntemleriyle yayın haklarının hukuki çerçevesinin tespiti ve yayın hakları sözleşmesinin hukuki niteliğinin incelenmesiyle belirlenecektir.

Tez çalışmamız mevcut hukuk sistemi içerisinde sunulacak hukuki önerilerle bitirilecektir.

---

* Tez çalışmamızda Kadir Has Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü’nün belirlediği üzere Marmara Üniversitesi 2006-2007 Tez Yazım Kılavuzu esas alınmıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM

YAYIN HAKLARININ TARİHSEL GELİŞİMİ VE YAYIN HAKKI KAVRAMI

I. YAYIN HAKLARI HAKKINDA GENEL BİLGİLER VE TARİHÇE

A. SPOR VE MEDYA İLİŞKİSİ

Günümüzdeki spor ve medya ilişkisinin öncesini ve önemini anlayabilmek için başvurulacak ilk ve en sağlam referans tarihtir.

Tarih boyunca serbest zaman etkinlikleri, halkların en yaygın ortak paylaşım alanlarından biri olagelmıştır.¹ Bu ortak paylaşım alanlarının kontrol altına alınması, yönlendirilmesi ve gerekirse hâlihazırdaki durumu örtbas etmek için kullanılması iktidarların yönetme biçimlerinden biri olmuştur.²

Toplumsal hayatta bireyin eğlenmesini sağlayan serbest zaman etkinlikleri özünde iki ana amaca hizmet eder. İlki iktidarın amaçladığı eğlenceyi kontrol etmek ve doğabilecek direnişi bastırmak ve genel düzeni korumayı sağlamak, ikincisi ise birini bir şeyden koparmak, uzaklaştırmak veya misafir etmek anlamına da gelen “*entertainment*” kelimesinin içeriğine yaslanarak mevcut durumdan bireyi ya da halkı uzaklaştırıp bir nevi uyuşturmadır.³

Kökleri Antik Yunan’a dayanan spor, başladığı dönemden bu yana toplulukları veya halkı bir araya getirip, başka bir düzleme geçmelerini sağlamıştır. Eski Yunan’da İmparator Kyros’un döneminde askeri güce başvurmadan, halkı eğlence ve tiyatro ile eğlendirip

---

¹ Filiz Aydoğan, **Medya Ve Serbest Zaman**, İstanbul: Om yayınevi, 2000, s.183.

² M. Bilal Arık, **Top Ekranda, Medya Çağında Futbol ve Televizyon Arasındaki Kaçınılmaz İlişki**, İstanbul: Salyangoz Yayınları, 2004, s.3.

³ Ragıp Duran, **Burası Dünya Polis Radyosu**, İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 1999, s.41.

adeta *uyutmasının*, Roma İmparatorluğu dönemindeki karşılığı araba yarışları, hayvan yarışları ve gladyatör dövüşleri olmuştur.⁴

Gerçekleşen ilk Olimpiyat Oyunlarından bu yana az ya da çokça insanı bir araya getirme gücü çok önceden keşfedilen spor, sadece kişinin beden ve ruh sağlığını koruyan bir etkinlik olmaktan çıkıp, sporu izleyenleri belirli bir yerde veya zamanda etkileme ve tabii ki yönlendirme aracı olarak kullanılmıştır.⁵

Siyasetin ve iktidarın doğrudan ve dolaylı aracı haline gelen spor, Roma İmparatorluğu'nda renge ve taraftarlığa büründürülerek anlam kazandırılmıştır. İktidar gözetiminde yürütülen at yarışları ve gladyatör dövüşlerinde taraftarlar; “kırmızı”, “yeşil”, “beyaz” ve “mavi” olarak bölünmüş ve her bir rengin sempaticanı toplumda yer alan bölünmüşlüğe denk geldiğinden, ortaya çıkan tablo siyasi bir barometre olarak kullanılmıştır.⁶

Günümüzde spor endüstrisi, bütün dünya ticaretinin % 3'ünü, Avrupa Birliği'nde yer alan ülkelerin Gayri Safi Milli Hâsılası'nın % 2'sini oluşturmaktadır. Bu oranlar sporu dünyada daha fazla kişinin oynamasını sağlamakla beraber; ekonomik olarak da sporun birçok sektör tarafından tercih edilmesini sağlamaktadır.⁷

Avrupa Birliği'ne 2005 yılında “White Paper⁸” sunan İngiltere Spor Bakanı, raporda özellikle şu vurguyu yapmıştır:

“Kimse, sporun ve özellikle futbolun ticarileşmesinin bu boyuta geleceğini öngöremezdi.”⁹

---

⁴ Arık, 2004, s.13-14.

⁵ Sebahattin Devecioğlu, “Futbolun Yasal Evrimi Ve Son Gelişmeler”, 2007, www.fesam.org, (26.12.2007), s.1.

⁶ Dieter Voigt, **Spor Sosyolojisi**, Ayşe Atalay (çev.), İstanbul: Alkım Yayınevi, 1998, s.228.

⁷ Ian Blackshaw, “Tv Rights Legal Aspect”, **International Symposium on Sports Law**, İstanbul: 13-14 Mayıs 2010, s.1.

⁸ Hükümetlerin tutumunu belirten, sorunları gösterip çözüm üreten, özellikle politika, ticaret ve teknik konularda kullanılan resmi rapor veya kılavuzdur.

⁹ Blackshaw, 2010, s.1.

Sporun ve medyanın ortak tarihine bakıldığında, iki farklı kolun özellikle son yıllarda aynı nehre daha coşkulu döküldüğü açıkça görülmektedir. Spor, medya ile birleştiğinde her geçen yıl var olan payını en az bir misline katlayan bir pazarı oluşturmaktadır. Futbol ve televizyonun yollarının çakışmasıyla birlikte oyun, ekonomik anlamda zenginleşmiştir; fakat derinlikli bir bakış, medyanın ardındaki endüstrinin bu birliktelikten, gerekirse oyunu yönlendirme pahasına çok daha önemli kazanımlara ulaştığını göstermektedir.¹⁰

Medya, endüstriyel yapının örgütlü endüstriyel bir parçasıdır; bu nedenle diğer yapılarla çıkar ilişkisi içindedir. Bu sebeple, futbolla medya arasında kurulabilecek ilişki, kullanma ve kullanılmaya dayalı güç ilişkisinin doğasına göre şekillenen dinamik bir süreçtir.¹¹

Spor ve özellikle futbol ile medya birlikteliğinin iki temel yönelimi bulunmaktadır. Bir tanesi, bu birlikteliğin ekonomik getirilerine odaklanan yönetsel bir bakıştır. İkinci yönelim ise konuya sadece ekonomik girdiler açısından değil, geçmişte halkın ortak paylaşım alanı olan futbolun, endüstrileşmeyle, futbolun futbol olmaktan çıkıp, “*show business*”e dönüşmesi sebebiyle tabiatından neler kaybettiğini incelemekte ve bunu “olumsuz” tanımlamaktadır.¹²

İkinci bakış açısını inceleyen yönelime göre futbol, endüstriyel gücü kendisine veren televizyon ile arasında kurduğu ilişkide bir “işçi” gibi davranıp, “işveren” konumundaki televizyona, kurallarının televizyon tarafından belirlenen hizmet içeriğini sağlamaktadır.¹³

Futbolun televizyonla kurduğu ilişkide, parayı veren taraf, istediğini talep edip, alabilmektedir. Bu noktada, parayı veren bu zamana kadar iktidar da bulunan veya iktidara yakın duran güç odakları olmuştur. Bu kesimin yerine geçip, iktidar olmak isteyenler ise, kendilerini güç odağı haline getirmeye çalışmışlar bunu da, spor kulübü sahibi olarak veya yayıncı kuruluş satın alarak gerçekleştirmişlerdir.¹⁴

---

¹⁰ Derya Öcal, “Halkla İlişkiler Endüstrisi, Popüler Spor ve Futbol”, **Toplum Bilim**, Futbol Özel Sayısı, No.16, Ekim, 2002, s.125.

¹¹ Tom Hoehn, “Broadcasting and Sport”, **Oxford Review Of Economic Policy**, Vol.19, Nu. 4, 2008, s.552.

¹² Arık, 2004, s.15.

¹³ Arık, 2004, s.18.

¹⁴ Blackshaw, 2010, s.1.

Dünyada sporun ve Avrupa'da özellikle futbolun endüstrisinin gelişimi, yıllar boyunca sporda pazarlamasıyla, başarılı olan kişilerin fenomen haline getirilmeleri ve böylece kitleleri peşinden sürüklemeleriyle, büyük spor olaylarının hem ABD'de hem de AB'de sürekli gündemde olmalarıyla ilintilidir. Medya, ABD'de Nisan-Haziran döneminde NBA Play-Off karşılaşmalarına Temmuz-Ağustos döneminde Plaj voleyboluna Eylül-Ekim döneminde Beyzbol karşılaşmalarına yer vermekte, AB'de ise Mart-Mayıs aylarında uluslararası düzeyde kulüpler arası karşılaşmalarına, Haziran-Temmuz aylarında futbolcu transferlerine, Ağustos aylarında uluslararası turnuvalara ve hazırlık karşılaşmalarına, Eylül-Kasım aylarında ulusal lig maçlarına yoğunlaşmaktadır.¹⁵

Bütün bu gelişmeler, spor pazarlamasının ve özellikle spora ürün pazarlamasının Amerika'daki kurucusu Mark McCormack ve Avrupa'da Adidas markasını yaratan Horst Dassler'in spor pazarlamasında kendi imparatorluklarını kurmalarını sağlamıştır.¹⁶

Spor pazarlamasını içeren ana başlıklar arasında spor sponsorluğu, lisanslı ürün pazarlaması, maç günü gelirleri ve en fazla gelir sağlanan alan ise yayın haklarının pazarlanmasıdır. Tüm dünyada; Yaz ve Kış Olimpiyatları ile FIFA Dünya Kupası yayın haklarından en fazla gelir elde edilen spor organizasyonlarıdır.¹⁷

Dünyanın en büyük organizasyonlarından FIFA'nın en büyük etkinliği olan Dünya Kupası ve Uluslararası Olimpiyat Komitesi'nin düzenlediği Olimpiyat Oyunları dünyada en fazla kişiyi ekran karşısına taşıyan televizyon yayınları olmuştur. Futbolun, halklar arasında kurduğu evrensel bağ, çok uluslu şirketlerin reklam pazarı için biçilmiş kaftandır. Aynı şekilde sponsor olan firmalar da televizyon karşısında olan izleyicilere ulaşmayı garantilemektedirler.¹⁸

Başlangıçta, halkın arasında serbest zamanların paylaşımı olarak yayılan futbol, günümüzde aynı halkı yönlendirmenin aracı haline gelmiştir. Kâr payını arttırmayı sağlayan futbol maçları; öncesinde, arasında ve sonunda reklam verilen televizyon programları halini almıştır. Bu sayede, endüstri medya aracılığıyla oyunu beslemekte,

---

¹⁵ Öcal, 2002, s.128.

¹⁶ Blackshaw, 2010, s.2.

¹⁷ Blackshaw, 2010, s.2.

¹⁸ Arık, 2004, s.25.

yayın hakları adı altında önemli paraların futbola yönelmesini sağlamakta ve kulüplerin en önemli gelir kalemleri artık naklen yayın gelirleri haline getirilmiş durumdadır. Bu noktada futbolda yayın haklarının pazarlaması, futbolun oksijeni olarak nitelendirilmektedir.¹⁹

Uluslararası Olimpiyat Komitesi'nin eski başkanı Samaranch, sporda serbest piyasa ekonomisinin önünün açılmasındaki katkısı tartışılmaz isimlerden biri olarak, yelken sporlarına olan ilgisizlikle ilgili yorumu: "Televizyonu ilgilendirmeyen bir sporun geleceği yoktur" biçiminde olmuştur.²⁰

Futbol ile televizyon arasındaki simbiyotik ilişki David Griffith-Jones'un şu cümlesiyle açık bir şekilde ifade edilmektedir:

“Futbol ve televizyon arasındaki evlilik cennetten çıkmadır.”²¹

Her ne kadar futbol medya evliliğiyle; futbol zenginleşmekteyse de, medyaya bağımlılığı artmakta ve endüstrinin egemenliği, oyunun her alanında kendini göstermektedir.²²

Futbolun, serbest paylaşım etkinliğinden endüstriye geçişinde izlenen süreç teknoloji ve kâr payının arttırılmasının hedeflenmesiyle gerçekleştirilmiştir. Amatörlükten profesyonelliğe geçilirken büyük stadyumların inşa edilmesi, stadyumların ışıklandırılması, iktidarların futbola yönelmeleri, futbolla bağlantılı olarak bahis, sponsorluk, spor ürün pazarlamasının oluşması ve büyümesi gibi faktörlerle ekonomik açıdan gittikçe büyüyen bir pazara dönüşen futbol, esas endüstriyel basamağı televizyonda yayınlanmasıyla atlamıştır. Futbol, televizyonla birlikte yürürken koşmaya başlamıştır. Şüphesiz televizyon için, bu birliktelik sonucu televizyonun izlenebilirliği artmış ve dünya çapında gerçekleştirilen ve özellikle futbol odaklı yayınlarla birlikte değeri milyarlarca dolarla ölçülen bir sektör doğmuştur.²³

‘Endüstriyel futbol’, varlığını çok büyük ölçüde televizyona borçludur. UEFA Genel Sekreteri Gerhard AIGNER’ e göre, “*Bugün artık her şeyi televizyon yönetmektedir*”.

---

¹⁹ Blackshaw, 2010, s.2.

²⁰ Barış Kuyucu, “Spor ve Küreselleşme” tebliği, **Kadir Has Üniversitesi Spor Hukuku ve Yönetimi Sertifika Programı**, İstanbul, 25 Ekim 2009, s.7.

²¹ Blackshaw, 2010, s.2.

²² Arık, 2004, s.138.

²³ M. Bilal, Arık, “Futbol ve televizyon bağı: Simbiyoz beslenme”, İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi, 2008, www. <http://www.ilet.gazi.edu.tr/dergi/26.pdf>. Kış-Bahar, S.26, s.198.

Futbol endüstriyel bir sektör haline gelirken, aynı zamanda da *tele-futbol* haline gelmiştir.²⁴

Televizyonla futbol arasında pozitif bir korelasyon bulunmaktadır. Sosyal anlamda futbolun bir tüketme aracına dönüşmesinin sebebi televizyondur. Ekonomik olarak da televizyon, yeni futbol ekonomisinin kendisini yeniden yaratmasında en önemli faktör olmuştur.²⁵

Futbolun endüstrileşmesinin yanında aynı zamanda televizyon sektörünün gelişimi de futbola dayalı olmuştur. Televizyonun kablolu TV ve uydu yayımına geçisi, yeni medyanın gelişmesi, 3G'li mobil telefonların ve IP TV'nin ortaya çıkması bütün ülkelerde spor ve büyük ölçüde futbol odaklı gerçekleşmiştir.²⁶

Bunun en çarpıcı örneklerinden birisi ise Almanya'da 1954'te yaşananlardı:

1954 yılında ilk kez bir futbol Dünya Şampiyonası İsviçre'den canlı olarak nakledildiğinde, on iki ay içinde Federal Almanya'daki televizyon aygıtı sayısı yaklaşık 11.000'den 85.000'in üstüne çıktı. Federal Alman takımının onu dünya şampiyonluğuna taşıyan galibiyet dizisi, televizyon aygıtı satışındaki artışa tartışmasız katkıda bulunmuştu; öyle ki Federal Almanya tarihinde ilk kez o zaman bir kitle iletişim aracı olarak televizyondan söz etmek mümkün hale geldi... 1970'de Meksika'daki Dünya Kupası'nın yayınlanması, televizyonun teknolojik yeniliklerinin yaygınlaşmasında futbolun ne kadar önemli bir yeri olduğunu kanıtladı. Bu büyük olayın yayını, Federal Almanya'daki renkli televizyonun kesin olarak perdeyi yırtmasını getirdi. 80'li yıllarda da kablolu iletişim temelli özel televizyon kuruluşları, özellikle futbol yayınları sayesinde medya pazarında yer tutabildiler.²⁷

2004 yılında Avrupa Futbol Şampiyonası öncesinde, ülkemizde Beko, Arçelik ve Vestel'in televizyon satışı ciddi ölçüde artmıştır.²⁸ Yine 2010 Dünya Kupası öncesi Vestel'in son

---

²⁴ Tuğrul AKŞAR, **Endüstriyel Futbol**, İstanbul: Literatür yayınları, 2005, s.22.

²⁵ Akşar, 2005, s.22.

²⁶ Tuğrul Akşar, **Futbolun Ekonomi Politikası**, İstanbul: Litertür Yayınları, 2010, s.109; Blackshaw, 2010, s.2.

²⁷ Andreas Klose, **Futbol Kültürü**, Roman Horak, Wolfgang Reiter, Tanıl Bora(drl.), 3. Basım, İstanbul: İletişim Yayınları, 2001, s.374.

²⁸ Akşar, 2005, s.23.

teknolojiyle çıkardığı plazma televizyonların satışı da Dünya Kupası sebebiyle beklenenin de üzerine çıkmıştır.²⁹

Futbol varlığını televizyona borçlu olmasa da, özellikle son yıllarda endüstriyel futbolun bileşenleri düşünüldüğünde televizyonsuz endüstriyel futbolu düşünmek mümkün değildir. “Haber alma hakkı” ile başlayan süreç, maçlardan kısa görüntüler ile başlayıp, futbol karşılaşmalarının canlı yayınına kadar ilerlemiştir. Başlı başına oyunun kendisi değil, müsabakanın canlı yayınlanması üzerine bütün sistem inşa edilmektedir.³⁰

Televizyon ve futbol arasındaki yakın temasın nedeni kuşkusuz ki futbolun milyonlarca insan tarafından takip edilmesi ve bu doğrultuda talep görmesi, televizyoncuların da bu talebi ikili işbirliği sayesinde paraya dönüştürmeye çalışmasıdır. Bir televizyon kuruluşunun yaşamına devam etmesi için paraya bir başka deyişle reklama ihtiyacı vardır. Reklam gelirlerinden yüksek pay almak isteyen televizyon kuruluşları için futbol yayın haklarını elde edebilmek öncelikli hedeflerden biridir.³¹

Medya ve reklam ilişkileri sporun "oyun" geleneklerini değiştirebilme gücündedir. Örneğin olimpiyatlarda en çok ilgiyi çeken atletizm final yarışları geleneksel olarak öğleden sonra yapılır. Ancak 1988 Seul Olimpiyatları'nda bu kural ABD'li reklam şirketleri için değiştirilmiştir. Çünkü Seul ile New York arasında saat farkı bulunmaktadır. Seul'de öğleden sonra düzenlenen final oyunları, ABD'de canlı olarak televizyonlarda ancak gece yarısı ya da sabahın erken saatleri gösterilebilecek ve bu da reklam verenler açısından izleyici azlığı anlamına gelmekteydi. Bu sebeple final oyunları Seul saatiyle sabah başlayıp ve öğleye kadar bitirilmişti.³²

İngiltere ve İskoçya futbol lig maçları da cumartesi öğleden sonra olan geleneksel saat üç başlama vuruşu, televizyon için çoğunlukla değiştirilmekte ve birçok taraftar bu uygunsuz değişime karşı çıkmaktadır. Bu konuda bir başka örnek ABD'de yapılan 1994 FIFA Dünya Kupası'dır. Zira Avrupa'da televizyondan uygun saatlerde izlenebilmesi için maçlar öğle sıcağında oynatılmıştır. Ülkemizde de 80'li yıllarla birlikte futbol maçları gündüz değil,

---

²⁹ Ali Saydam, “Spor ve İletişim” tebliği, **Kadir Has Üniversitesi Spor Hukuku ve Yönetimi Sertifika Programı**, İstanbul: 8 Mayıs 2010, 12.

³⁰ Akşar, 2010, s.110.

³¹ Akşar, 2005, s.25.

³² Kuyucu, 2010, s.15.

televizyonlar için "prime time" olan ve en çok izleyicinin ekran başında olduğu akşam saatlerine alınmıştır. Dört büyükler olarak adlandırılan futbol kulüplerinin maçları da farklı gecelerde ve genellikle ligin son iki-üç haftasına denk getirilerek oynatılmaktadır. Televizyon yayın gelirlerinin kulüp bütçelerinde yarattığı gelirlerin azımsanmayacak rakamlar olması nedeniyle spor karşılaşmalarının saatleri ve günleri karşılaşmaların yayın haklarını satın alan kanalların isteklerine göre yeniden düzenlenirken, sporun televizyon yayınları ve reklamlara ekonomik bağımlılığı, en yetkili kişilerce "oyun" kurallarını değiştirmeye yönelik açık istekler olarak yansımaktadır.³³

Bu konuda FIFA eski Başkanı Joao Havalange'ın 1990'daki önerisi hiç değilse Dünya Şampiyonaları'nda futbol maçlarının 25'er dakikalık dört devre halinde oynanması yönünde olmuştur. Böylece televizyonlara, devre aralarında daha fazla reklam alma fırsatı doğacaktı. Havalange'ın önerisi benimsenmediyse de spor etkinlikleri canlı yayınlarında ekranlarda sanal reklam uygulamasıyla duruma şimdilik çözüm bulunmuştur.³⁴

Yukarıda bahsettiğimiz gibi, spor organizasyonları arasında insanlar tarafından en çok takip edilenler Dünya Kupaları ve Olimpiyat Oyunları'dır. *Micheal Real'e göre, "İnsanlık tarihinde aynı anda tek bir faaliyetle uğraşmak üzere bir araya gelen en fazla sayıda insan kalabalığı, Olimpiyat Oyunları'nı ve Dünya Kupası'nı izleyen televizyon izleyicileridir".*³⁵

Türk Milli Takımı'nın 3. olarak tamamladığı 2002 Dünya Kupası'nı 10 Milyon Dolar'a satın alan TRT, kupayı 15 Milyon Dolar gelirle kapattığını açıklamıştır. Yayıncı kuruluşun elde ettiği bu gelirin yanı sıra televizyon ve ekipmanlarını satan kuruluşlar da Dünya Kupası boyunca 75 milyon dolarlık satış hacmine ulaşmışlardır. Bununla beraber Türkiye'nin yarı final karşılaşmasını televizyondan takip eden izleyicilerle ilgili ilginç bir veriyle karşılaşmıştır; 2002 Dünya Kupası'nda, Türkiye ile Brezilya'nın oynadığı yarı final maçı, karşılaşmayı naklen yayınlayan TRT'ye "Türk televizyon tarihinin en yüksek izlenme oranını getirmiştir".³⁶

---

³³ Rahşan İnal, **Küreselleşme ve Spor**, İstanbul: Evrensel Basım Yayın, 2008, s.77.

³⁴ İnal, 2008 s.78.

³⁵ Arık, 2008, s.199.

³⁶ Akşar, 2005, s.24. , Radikal Gazetesi, 2 Temmuz 2002, www.radikal.com.tr (4.4.2010).

İzleyicilerin % 82.2'si Maç esnasında zamanlarını TRT'yi izleyerek geçmişlerdir ve turnuva boyunca bütün Türkiye maçları % 70'in üzerinde seyredilmiştir.³⁷

Futbolun bu kadar rağbet görmesi televizyoncuların iştahını kabartmış ve futbol aracılığıyla reklam verenlerle kurdukları yakın teması devam ettirebilmek adına neredeyse haftanın 7 gününü spor programlarına ayırır olmuşlardır. Önceki yıllarda ülkemizde ve diğer ülkelerde yalnızca maçtan bir gün önce, maç günü ve maçtan bir gün sonra yapılan 3 günlük futbol yayıncılığı bugün haftanın geri kalan 4 gününe de yayılmıştır. 2010 yılında Türkiye'de üç büyük kulübün kanallarının yanı sıra Lig TV, NTV Spor, Süper Sport, D-Spor, vb. gibi 24 saat sadece spor yayını yapan kanallar futbol seyircisi tarafından takip edilmektedir. Haber kanalları da (NTV; CNN Türk, Sky Türk, Kanal 24 ve HaberTürk, vb.) futbola özellikle haftasonları geniş yer ayırmaktadırlar.³⁸

Önce kablolu daha sonra şifreli, şimdilerde ise dijital olarak izlenen her kanal ya da program için tüketiciden ayrı bir ödeme yapmasını isteyen dijital yayıncılık yapan büyük medya gruplarının futbola olan talebinin temel nedeni; Fransa Ligue 1 takımlarında Olympique Marsilya'nın Başkanı Robert Louis-Dreyfus'a göre şudur:

*“Ödemeli televizyon kanallarına abone çeken üç şey var sadece: Futbol, sinema ve porno. Eğer bu mesleğin içindeyseniz, bu üç taraftan en azından ikisinde beziniz olması gerek”.*³⁹

Dijital yayıncılığın tüketici davranışları üzerindeki etkisi ise tüketicinin pasif izleyici konumundan parasını neye harcayacağı konusunda gözlem yapıp karar veren bilinçli ve aktif izleyici konumuna geçmesidir.⁴⁰

Eski zamanlarda futbol müsabakaları açık kanallardan izleyiciye ulaşırdı. Fakat 80'li yılların gelişile beraber karlarını maksimum seviyeye çıkartma arzusunda olan medya patronlarının öncelikli hedeflerinden biri haline gelen futbol yayıncılığı şekil değiştirmeye başlamıştır. Geçmişte açık kanallar sayesinde bedava izlenilebilen futbol karşılaşmaları dijital yayıncılıkla beraber para ödenerek izlenilmeye başlanmıştır. Dijital yayıncılık yapan

---

³⁷ Akşar, 2005, s.15.

³⁸ Öcal, 2002, s.124.

³⁹ Ahmet Talimciler, “Bir meşrulaştırma aracı olarak Türkiye’de futbol”. Toplum ve Bilim, 2005, S.103, s. 147-162; Arık, 2004, s.286.

⁴⁰ Arık, 2008, s.153.

televizyon kanallarının futbola aktardığı büyük paralar sayesinde, futbol daha çok popülerleşmiş ve futbol kulüpleri zenginleşmeye başlamıştır. Christian Authier de, futbol ve paralı yayıncılık yapan medya kurumları ilişkisini ve futbolun bu kuruluşlara katkısını Fransa örneği üzerinden şu sözlerle dile getirmektedir: *Canal Plus'ın elinde çekici futbol ürünü bulunmasa, televizyon kanallarını neredeyse bedava bir kamu hizmeti olarak görmeye alışmış milyonlarca Fransız paralı televizyon devrine nasıl ikna edebilirdi?*⁴¹

Şifreli kanalın başarısı, Avrupa'daki diğer tüm televizyon kanalları gibi, meşin yuvarlağa dayanmaktadır. Seyretmek için para ödemek gerektiği düşüncesi ve görüntülerin özelleştirilmesine yönelik genel kabul, neredeyse hiçbir direnişle karşılaşmadan, hızla ve kitlesel bir biçimde ağır basmıştır.⁴²

Türkiye'de 1994 yılında yapılan ilk "havuz ihalesi" ile maçlar açık kanallardan, şifreli kanallara taşınmıştır. O tarihten günümüze, bütün ihaleleri şifreli veya dijital kanallar (Cine 5, TeleOn, Digtürk) kazanmıştır. Futbol, bu üç kuruluşun kurumsal bir kimliğe sahip olmasında etkin bir rol oynamıştır.⁴³ Paralı yayıncılık yapan kuruluşların Türkiye 1. Futbol Ligi'nin naklen yayın ihalesini kazanmadan yayın hayatlarına devam etmeleri olanaksızdır. Türkiye'nin ilk dijital platformu, 2000 yılında Erol Aksoy tarafından kurulan Cine Dijital'dir.⁴⁴ Maçları naklen yayınlama şansını kaybeden Cine 5 bugün açık kanal olarak yayınlarına devam etmektedir. Buna paralel olarak TeleOn futbol karşılaşmalarının naklen yayın haklarını kaybettikten kısa bir süre sonra yayın hayatına veda etmiştir. Digtürk ise futbol karşılaşmalarının yayın hakkını kaybettiğinde işlevini yitirip kapanma sürecine girebileceğini düşündüğünden, yeni dönem yayın hakları ihalesini astronomik bir meblağ ödemeyi taahhüt ederek kazanmıştır.⁴⁵

Büyük medya kuruluşlarının sahipleri ya da hissedarları yalnızca futbol yayın haklarını almakla kalmamaktadırlar, hızlı bir biçimde futbol kulüplerini de satın alma yoluna gitmektedirler. Buradaki amaç futbol kulüplerinin aldığı kritik kararlarda televizyon

---

⁴¹ Arık, 2004, s.287.

⁴² Arık, 2004, s.202.

⁴³ Arık, 2004, s.187.

⁴⁴ Kutlu Merih, "Futbol Endüstrisinde TV reklam etkileri", <http://arsiv.ntvmsnbc.com/news/296626/.as.p>, (2.5.2010).

⁴⁵ Akşar, 2010, s.117.

kuruluşunun da söz sahibi olabilmesini sağlamaktır. Başka bir yönlendirme şekli ise televizyon yöneticilerinin futbol kulüplerinin yönetimine girip, televizyon ile kulüp arasında bir köprü vazifesi görmeyi amaçlamalarıdır. Bu sayede futbol kulüpleri ve televizyon kuruluşları arasında farklı stratejik ortaklıklar gündeme gelmektedir.⁴⁶

Leicester Üniversitesi'ne bağlı bulunan Sir Norman Chester Futbol Araştırma Merkezi'nin 2002 yılında yaptığı bir araştırmaya göre, Fransız Canal Plus, Paris Saint German ve İsviçre'nin Servette kulübünün sahibidir. Milan ve Monza futbol kulüpleri İtalyan Mediaset Grubu'nun, Racing Club Strasbourg ise International Management Grubu'nundur.⁴⁷

Birinci Lig kulüplerinin havuz sisteminden pay almaya başlaması 1994 yılında Türkiye'de havuz ihalesinin gerçekleşmesiyle olmuştur. Kulüplerin naklen yayınlardan kazandıkları paralar sayesinde futbola yaptıkları yatırım ligin kalitesinin her geçen sene artmasına neden olmuştur. Fakat televizyonun futbol kulüplerine aktardığı paralar televizyonun da futbol üzerinde ciddi söz hakkı sahibi olmasını sağlamıştır. Oyunun sınırları bir bakıma medya yöneticileri tarafından belirlenmeye başlamıştır. Televizyon şirketleri futbolun anlam ve misyonunu kendi çıkarları doğrultusunda değiştirmeye başlamışlardır.⁴⁸

Türkiye'de Uzan, grubu İstanbulspor ve Adanaspor ile, Doğan Grubu Gümüşhane Doğanspor ile ve Bilgin Grubu da, Göztepe kulübünün sahipliğini yapmıştır. Fakat ülkenin içinde bulunduğu olumsuz ekonomik durumdan dolayı başarısız olmuşlardır. Medya patronlarıyla kulüpler arasındaki bu ilişki, medyanın yayıncılık sorumluluğunu etkilemiştir. Adanaspor ve İstanbulspor'un maçları Uzan Grubu'nun kanalı Teleon'da taraflı yayıncılıkla yer almış ve aynı şekilde Göztepespor'un haberleri de o dönemde kanalın sahibi Bilgin Grubu tarafından yanlı bir şekilde yansıtılmıştır.⁴⁹

Futbolun televizyona etkisi, sadece kulüp sahipliği olarak değil aynı zamanda bazı medya yöneticilerinin ülkenin büyük kulüplerinin yönetim kurullarında görev yapmaları ile de

---

⁴⁶ Arık, 2004, s.288 vd.

⁴⁷ Arık, 2004, s.289.

⁴⁸ Türkiye Kurumsal Yönetim Derneği, **Türk Futbol Kulüpleri Yönetim Rehberi**, İstanbul: Türkiye Kurumsal Yönetim Derneği Yayınları, 2010, s.59; Akşar, 2010, s.122.

⁴⁹ Ahmet Talimciler, "Futbol Maçlarının Yayını ve Kulüpler-Federasyon-Medya İlişkileri: Futbol Televizyon Evliliğinde Yeni Dönem", **Medya Politikaları**, Beybin Kejanlıoğlu, Sevilay Çelenk, Gülseren Adaklı (drl.), Ankara: İmge Kitabevi, 2001, s.306; Arık, 2004, s.291.

ortaya çıkmıştır. Buna ilişkin en çarpıcı örnekler, Uğur Dündar'ın Fenerbahçe'de, Fatih Altaylı'nın Galatasaray'da, Reha Muhtar ve Birol Güven'in Beşiktaş'ta yönetici olmalarıdır.⁵⁰

Yayın gelirlerinin çekiciliği; televizyonu, futbolun vazgeçilmezi haline getirmiştir. Televizyondan elde edilen gelirler ve bunun yanında yapılan bol sıfırlı sponsorluk anlaşmaları ile futbol bu üçlü işbirliğinin öznesi değil nesnesi haline gelmiştir.

Yayın hakları anlaşmalarından elde edilen gelirler sadece ulusal ligleri etkilememektedir. 2004'te Zürih'te düzenlenen Medya Konferansı'nda FIFA Başkanı Sepp Blatter tarafından açıklanan resmi verilere göre dünya futbolunu yöneten FIFA'nın gelirlerinin % 60'ını televizyon, % 36'sını sponsorluk ve pazarlama oluşturmaktadır. FIFA'nın % 96'lık bir oranla en büyük gelir kalemi medyadır. Sponsorların spora yatırım yapmalarındaki temel sebep de kuşkusuz ki televizyonlardır. UEFA Genel Sekreteri Geerd Aigner 'her şeyi televizyon yönetiyor" derken FIFA'nın futbolu bir ürün olarak algıladığından, buna paralel olarak medya vasıtasıyla sponsorlarla aralarındaki ilişkiyi sıkılaştırdıklarından ve bu sayede televizyonun futbol üzerindeki etkinliğinin arttığından bahsetmektedir.⁵¹

Kulüp yöneticileri önceleri maçların televizyondan yayınlanma fikrine sıcak bakmamışlardı. Nedeni herkesin maçları televizyondan izlemeyi tercih edeceğinden dolayı en büyük gelir kalemleri olan maç günü bilet hâsılatından mahrum kalabilecekleriydi. Fakat yayın gelirleri öyle büyüdü ki danışmanlık şirketi Deloitte'un, "Annual Review of Football Finance" raporuna göre, 2005-2006 sezonu itibariyle Avrupa liglerinin gelirlerinin dağılımına bakıldığında, sponsorluk, yayın ve reklam gelirlerinin toplam gelirlerin %80'ine ulaştığı, geriye kalan %20'lik kısmın ise stat gelirleri olduğu ortaya çıkmıştır.⁵²

Dünyanın en prestijli ve güçlü ekonomisine sahip olan ligi, İngiltere Premier Ligi'dir. Murdoch'un BSkyB televizyonu 1992 yılında İngiltere Futbol Federasyonu ile imzaladığı sözleşmeyle beraber, Premier Ligin yayın haklarını satın almıştır. 4,5 yıllığına futbola aktardığı 674 Milyon Pound sayesinde takımlar kadrolarına yıldız futbolcular katmış ve

---

⁵⁰ Talimciler, 2001, s.306.

⁵¹ Arık, 2008, s.294.

⁵² Deloitte, **Annual Review of Football Finances**, Deloitte Publications, 2002-2009: www.deloitte.com (3.2.2010).

stadyumları yenilenmeye başlayıp işlevinin artmasını sağlamışlardır. 2007/2008 sezonunda İngiltere Premier ligi kulüpleri kendi ligleri ve Şampiyonlar Ligi'nde toplam 931 Sterlin yayın geliri elde etmişlerdir.⁵³ Premier Ligin bugün dünyada itibarı en yüksek lig olmasının birinci nedeni televizyondan futbola aktarılan paralardır.⁵⁴

Premier Ligi ve BSkyB işbirliğinin benzeri Türkiye'de de gerçekleşmiştir. Digitürk'ün Süper Lige aktardığı para "havuz" adı altından Federasyon tarafından şampiyonluk kıstası göz önüne alınarak kulüplere aktarılır.⁵⁵

Özellikle 3 büyük kulüp dışındaki diğer kulüpler bu kaynak sayesinde yaşamlarına devam etmektedirler. Tuğrul Akşar'ın yaptığı bir araştırmaya göre; "2006-2007 sezonunda Türkiye'deki kulüplerin toplam geliri, 472 milyon dolardır. Bu paranın % 30'luk bölümü (139 milyon dolar) yayın haklarından gelmektedir."⁵⁶

Medya futbolunu bir ürün olarak ele almaktadır. Asıl amacı kar etmek olan medya kuruluşu futbola olan işbirliğinden maksimum karı elde edebilmek için onu sponsorların ve seyircilerin en hoşuna gidebilecek şekilde ambalajlayıp satmaya çalışmaktadır. Televizyon futbolu üzerinde öyle söz sahibidir ki Avrupa'nın "prime time"ında seyredilebilme olanağına kavuşabilmek için yani daha fazla para kazanmak için 1986 Meksika ve 1994 ABD ve 2002 Japonya-Kore Dünya Kupası turnuvalarındaki maçlar öğle sıcağında oynanmıştır. Eduardo Galeano Gölgede ve Güneşte Futbol kitabında futbolun televizyon tarafından yönetilmesini şöyle aktarmıştır: "1986 Dünya Kupası'nda Alman Kaleci Harald Schumacher sıcağın ne hale geldiğini şu sözlerle açıklamaktadır: 'Devamlı terliyorum, boğazım kuruyor. Çimenler de kuru bir tezeğe benziyor: sert, tuhaf ve düşmanca. Güneş ışınları stada dik olarak düşüyor ve kafamızda parçalıyor. Gölge bile vermiyor. Televizyon için bunun daha iyi olduğunu söylüyorlar.'" Yayın hakkının satışı, oyunun kalitesinden ve sporcu sağlığından daha mı önemliydi? Futbolcuların görevi koşmaktı,

---

⁵³ TKYD, 2010, s.35.

⁵⁴ Blackshaw, 2010, s.2-3; Akşar, 2010, 119.

⁵⁵ Yunus Egemenoğlu, Futbolda Yayın Hakları Gelirleri, 2005, www.kuluplerbirligi.org, (3.4.2010), s.23.

⁵⁶ Akşar, 2010, s.118; 2005, s.53.

konuşmak değil ve Havalenge devreye girerek tartışmaya şu sözüyle son vermiştir: 'Çenelerini kapatıp oynamaya baksınlar!'.⁵⁷

Türkiye’de yayın kuruluşunun tasarrufu doğrultusunda lig maçları cumartesi – pazar günleri haricinde cuma ve pazartesi de oynanmaya başlamıştır. Hatta öyle ki Türkiye Kupası’nın formatı yeniden elden geçirilmiş ve grup sistemiyle taraftarı bol olan 3 büyük kulübün elenmesinin gecikmesi sağlanmıştır. Futbolu geniş zamana yaymak televizyonun işine gelen bir hamledir. Hatta hafta içi kupa mücadelesi veren takımların oyuncularının yorgun olabilme ihtimalini göz ardı edip en yakın günde maç oynamaları konusunda baskı oluşturulmaktadır. 2008 yılında İngiltere Premier Ligi takımlarından Liverpool’un kaptanı ve İngiltere Milli Takımı oyuncusu Stevan Gerrard 3 gün arayla 6 maça çıkmıştır ve SKY TV’nin Spor Direktörü John Bromley bu konuda kendilerine yöneltilen eleştirileri şöyle cevaplamıştır: *“Biz İngiliz Futboluyla tarihinin en yüksek rakamlı kontratını imzaladık. Bu yüzden oyuna bazı ‘yeni’ kuralların dâhil edilmesi son derece normaldir ”.*⁵⁸

Şampiyonlar Ligi, futbolun ekonomisinin boyutunu değiştirmiştir. Futbolun her kesiminin planlarının odağı olan bir Avrupa Ligi fikrinden yola çıkmıştır. Bu alandaki potansiyeli ilk fark eden İtalya Başbakanı Berlusconi, Saatchi & Saatchi reklam firmasını yönlendirerek mevcut Şampiyonlar Ligi’ne yakın bir taslak oluşturmuştur. Bu taslak teklifi, pek çok otoriteye göre Şampiyonlar Ligi’nin ilk adımıdır. Birçok Avrupa Kulübü’nün desteğiyle, 1992-1993 sezonunda UEFA Şampiyonlar Ligi başlamıştır. Futbol endüstrisinin bütün dönüşümlerini kavramış olan UEFA, oldukça ticari bir yapı kurup, televizyon, sponsorlar ve nihai tüketici taraftarlardan en fazla faydayı sağlayacağı bir sistem kurmuştur. Başarıya prim veren bir ekonomik paylaşım modeli olan ve lig gelirlerini kulüplerle paylaşan UEFA, 27 Mayıs 2010 tarihinde oynanan, Barcelona-Manchester United karşılaşmasının sonunda, Barcelona’ya 110 Milyon Euro, kaybeden taraf Manchester United’a 65 Milyon Euro kazanç sağlamıştır.⁵⁹

Şampiyonlar Ligi müsabakalarına gelen olağanüstü talep sayesinde, bu organizasyon medya patronlarının elinde bir televizyon prodüksiyonu haline gelmiştir. Şampiyonlar

---

⁵⁷ Eduardo Galeano, **Gölgede ve Güneşte Futbol**, Ertuğrul Önalp ve Necati Kutlu (çev.), 4.Baskı, İstanbul: Can Yayınları, 2008, s.208.

⁵⁸ Akşar, 2010, s.125; Arık, 2004, s.198.

⁵⁹ TKYD, 2010, s.36.

Ligi'ndeki temel hedef turnuvayı uzun bir zaman dilimine yayıp bunun üzerinden sağladığı televizyon reklam ve sponsor gelirlerini arttırmaktır. 4 takımla başlayan UEFA Şampiyonlar Ligi'nde bugün Avrupa'nın 32 prestijli takımı yer almaktadır. Şampiyonlar Ligi'nde şu an sadece ülkelerinde şampiyon olan takımlar değil ülke puanına göre ikinciler, üçüncüler hatta ön elemeye dördüncüler de katılabilmektedir.⁶⁰

Şampiyonlar Ligi maçlarının çekim kısıtları UEFA'nın pazarlama kuruluşu TEAM tarafından belirlenmiştir. Maçların Türkiye'de 21:45'de başlama nedeni bu saatin Avrupa'nın prime time'ı olmasıdır. Zoom yapılan oyuncunun ekranda kalış sürecinden gol sevincine, kameraların sayıları, açıları ve seyircilerin tribünde oturacağı yerlere kadar her şey belli bir kuralla yapılmaktadır ve maçlar bu kuralların hiçbiri ihlal edilmeden seyirciye ulaştırılır. Futbolcu ve teknik direktörleri de organizasyonun pazarlama unsurları olarak düşünen yayın kuruluşları ve düzenleyiciler, onları maçtan bir gün önce ve maçın hemen ardından sponsor logolarının olduğu basın odasında demeç vermeye zorunlu kılarlar.⁶¹

Futbolun mabedi olarak nitelendirilen stadyumlar, özellikle televizyon yayınları için sıklıkla elden geçirilmektedir. Özellikle stadyumların ışıklandırılmasındaki en önemli unsur maçların prime time'da yayınlanmasını sağlamak ve ışıklandırma sayesinde gün ışığında çekilen görüntüden çok daha fazla randıman alınmasını ve görüntü kalitesinin yükselmesini sağlamaktır.⁶²

*“Televizyon futbolu aktarıırken onun var olan gerçekliğini ‘televizyon futbolu’ haline dönüştürmüştür. Hedef, televizyonun ayrılmaz ilkeleri olan eğlence, gerilim ve dramatikliğin mükemmel uyumlaşmasıdır”*⁶³

Televizyonun spikerlerden maç içinde sıklıkla paylaşılan istatistikî verilere kadar oyuna ekledikleri sayesinde müsabaka bir televizyon prodüksiyonu haline döner. Evinde konforlu bir şekilde, yayın kuruluşunun sağladığı ve her geçen gün artan nimetlerle maçları takip eden seyircinin artık kendisini günlük sıkıntılardan kurtaracak show business'in yarattığı

---

⁶⁰ Herbert Ungerer, “Understanding the TV Rights debate”, **Commercialising Sport Conference**, Barcelona, 2003, s.8.

⁶¹ UEFA Şampiyonlar Ligi Yayın Talimatı, http://www.uefa.com/MultimediaFiles/Download/competitions/UCL/88/61/44/886144_DOWNLOAD.pdf (3.6.2010).

⁶² “Stadyumların Kontrolü”, 2010, www.tff.org (20.6.2010).

⁶³ Arık, 2008, s.216.

görsel ağırlıklı eğlenceye kaptırmaktadır. Bu sonuçtan, yayıncı kuruluşlar, futbol kulüpleri, federasyonlar, reklam şirketleri ve artık müşteri olarak kabul edilen taraftarlar yararlanmaktadır.⁶⁴

B. SPORDA YAYIN VE HUKUK İLİŞKİSİ

Futbol ve televizyonun birlikteliği gittikçe hızlanan, her geçen yıl ve büyük organizasyondan sonra önceki yılları ve organizasyonları katlayan meblağlarla büyük bir pazar oluşturmaktadır. Oluşan pazar, şüphesiz ki birçok menfaati çatışan ve çakışan tarafları etkilemektedir. Bu Pazar; medya sektörünü, tüketicileri, reklam verenleri, sporda düzenleyici olarak görev yapanları ve sporcuları öncelikle ilgilendirmektedir. Söz konusu pazarın; şüphesiz pazardaki güçlü aktörlerin zayıf olanların haklarını ihlal etmemesi ve diğer aktörlerin var olabilmesi için çeşitli açılardan düzenlenmesi gerekmektedir.

Dünyada bu konuya ilişkin düzenlemeler, rekabetin sağlanması amacıyla denetlenmeye başlanmış daha sonra ise söz konusu yayın hakkının kime ya da kimlere ait olduğu sorunsalı üzerine tartışmalar başlamıştır. Herhangi bir kodifikasyondan önce, içtihadı dayalı çözümler bulunmuş, bu çözümler yeterli olmadığında ve pazarın artık sadece denetlenmesi yetmediğinden, düzenlenmesine geçilmiştir. Genelde hiçbir ülkede söz konusu düzenlemeler; genel düzenlemeler şeklinde olmamış, ortaya çıkan ihtilafları karşılamak için yapılmıştır. Son birkaç yıldır, özellikle gelişmiş ülkelerde, yayın haklarının kime ait olduğu sorusu daha fazla önem taşımaktadır. Önceleri sadece rekabet hukukunu ilgilendiren yayın haklarının pazarlanması konusunu maddi hukuk, artık “yayın hakkının kime ait olduğu” sorusuyla konuyu en baştan alarak incelemektedir. Söz konusu karşılaşmaların yayınının, eser niteliğinde olup olmadığı, yayınların kulüplere ve hatta sporculara mı ait olup olmadığı, hukukun hangi mevcut kanun ve hükümlerinden hangi korumanın sağlanabileceği, ülkenin mevzuatıyla düzenleyici federasyonun mevzuatı çatıştığında hangisinin geçerli olacağı gibi her biri uzun ve detaylı incelemeyi gerektiren soruların cevaplanması gerekmektedir.⁶⁵

Wong’a göre yayın haklarındaki birincil ve en temel nokta mülkiyetin kime ait olduğu

---

⁶⁴ Arık, 2008, s.216.

⁶⁵ Glenn M. Wong, *Essentials Of Sports Law*, 3.b. Londra: Praeger Yayınevi, 2002, s.664.

sorununun çözülmesidir. “Bir şeyi dilediği gibi kullanma, yararlanma ve tasarrufta bulunma hakkı olarak tanımlanan mülkiyetin yayın haklarında kime ait olduğu sorusunun cevabı gün geçtikçe değişmektedir. Bu sebeple, mülkiyetin kime ait olduğunun cevabı çeşitli hukuk dallarına başvurarak çözümlenmeye çalışılmaktadır.⁶⁶ Futbol karşılaşmalarının yayın hakları konusu; medeni hukuk, borçlar hukuku, eşya hukuku, ticaret hukuku, medya hukuku, rekabet hukuku, fikri mülkiyet hukuku, anayasa ve idare hukuku gibi alanları kapsamaktadır. Bu sebeple de hukukun uzaktan izleyemeyeceği, sadece denetleyemeyeceği ve mutlaka her bir aşamasında bulunup; herhangi bir aktörün hak ihlaline sebep vermeden yayın hakları konusu irdelenmelidir.

Çalışmanın konusunu oluşturan yayın sözleşmesine konu olan Türkiye 1. Profesyonel Futbol Ligi maçlarına ilişkin yayın haklarının pazarlanması, önceleri kulüplerin tekeline bırakılmıştır. Bireysel satış usulüyle istenilen kanalla yapılan anlaşmayla, ev sahibi takım dilediği gibi yayın haklarını pazarlayabiliyordu. Bu şekliyle, büyük takımların, yayın haklarından gelir kazanması garantilenirken, daha küçük ölçekteki takımlar, kendi maçlarını pazarlayamama veya oldukça düşük fiyatla pazarlama durumunda kalabiliyorlardı. Türkiye 1. Profesyonel Futbol Ligi, 18 takımın birlikte mücadele ettiği ve dolayısıyla ligin birlikte oluşturdukları ortak değeri söz konusuysen, bundan yararlanan sadece büyük takımlar olmaktadır.

Havuz sisteminin oluşmasına neden olan bu gelişme, 1994 yılından beri Türkiye Futbol Federasyonu'nun denetimi, düzenlemesi, programlaması ve kulüpler adına yayın haklarının ihalesini yapmasıyla yürütülmektedir.⁶⁷

Ülkemizde yayın haklarının pazarlanması, 5894 sayılı Türkiye Futbol Federasyonu'nun Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanunu⁶⁸, TFF Statüsü⁶⁹, Türkiye Futbol Federasyonu

---

⁶⁶ Wong, 2002, s.664-665; MK.683.

⁶⁷ Akşar, 2005, s.25; Akşar, 2010, s.124.

⁶⁸ Türkiye Futbol Federasyonu Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun, Kanun Numarası: 5894, Kabul Tarihi: 05.05.2009, RG 16.05.2009/27230
<http://rega.basbakanlik.gov.tr/main.aspx?home=http://rega.basbakanlik.gov.tr/eskiler/2009/05/20090516.htm&main=http://rega.basbakanlik.gov.tr/eskiler/2009/05/20090516-2.htm>

⁶⁹<http://www.tff.org/Resources/TFF/Documents/2009DK/TFF/talimatlar/Statu/TFF%20Statüsü.pdf>
(16.06.2010).

Medya Talimatı⁷⁰ ve 1995 yılından bu yana çeşitli mahkeme içtihadlarıyla ile Rekabet Kurulu ve Tahkim Kurulu kararlarına dayalı olarak yürütülmektedir.⁷¹

C. YAYIN HAKLARININ TARİHSEL DOĞUŞU

1. Avrupa’da Futbol Yayın Haklarının Tarihsel Doğuşu

Futbol, bugünkü halini en yakın şekilde XVII. Yüzyılda İngiltere’de almış ve Britanya adalarında oldukça hızla yayılmıştır. İngiltere’de 1848 yılına kadar farklı uygulanan değişik futbol kurallarını standart bir uygulamaya bağlamak için “Cambridge Kuralları” oluşturulmuştur. Cambridge Üniversitesi öğrencileri arasında yapılan maç, 1857 yılında İngiltere’de resmi ilk futbol kulübü “Sheffield Club”ün açılması, modern futbolun doğuş tarihi olarak 26 Ekim 1863 tarihi kabul edilmesi ile 11 kulüp temsilcisi Londra’da toplanarak futbol dünyasının ilk futbol federasyonunun kurmuştur.⁷²

Nasıl modern futbolun doğuşu İngiltere’de olduysa, yayın haklarının havuz sistemi olarak çıkış noktası ise yine kısmen İngiltere kısmen ise Amerika Birleşik Devletleri’dir. İngiltere’deki çıkış noktası 1991 yılında Hillsborough Stadyumunda 100 kadar Liverpool taraftarının ölümü ile sonuçlanan olayların ardından Sir Taylor’un İngiliz Hükümeti için hazırladığı rapor olmuştur.⁷³

Raporda, bu tip üzücü olayların bir daha yaşanmaması için stadyumlar modernize edilmeli, tribünlerin konforlu ve tamamen oturmalı hale getirilmesi gerektiği belirtilmiştir. Stadyumların modernizasyonu ise bu konuda gerekli finansmanın yaratılması ile gerçekleştirilecek bir durum olduğu sonucu çıkmıştır. Bu finansmanın mevcut kaynaklar ile sağlanması mümkün görülmediğinden yeni kaynakların yaratılması için çalışmalar başlatılmıştır. Bu çalışmalar kapsamında atılan en önemli adım ise the Football League

---

⁷⁰ <http://www.tff.org/Resources/TFF/Documents/002011/TFF/Talimatlar/Medya-Talimatı-19-08-2010.pdf> (16.08.2010).

⁷¹ www.rekabet.gov.tr (16.06.2010).

⁷² Sebahattin Devecioğlu, “Futbolun Yasal Evrimi Ve Son Gelişmeler, www.fesam.org, 2007, s.1.

⁷³ Şekip Mosturoğlu, “Yayın Hakları” tebliği, **Kadir Has Üniversitesi Spor Hukuku ve Yönetimi Sertifika Programı**, 08.05.2010, s.2.

yani 1.Lig kulüpleri tarafından kurulan the FA Premier League Limited adlı şirkettir. Bu şirketin kuruluşu ile birlikte şirketin ortağı kulüpler yayın haklarının pazarlanması, gelirlerinin toplanması ve üyeleri arasında dağıtılması hususunda sahip oldukları hakları da bu şirkete devir etmişlerdir. Bu tarihten itibaren söz konusu şirket lig maçlarının yayın haklarını yapılan ihaleler yolu ile satmaya başlamıştır. Bu gelişme, futbol müsabakalarının toplu pazarlaması konusunda Avrupa atılan ilk adım olmuştur.⁷⁴

2. Türkiye’de Futbol Yayın Haklarının Tarihsel Doğuşu

Jupp Derwall, Türkiye’ye gelen ve Türk futbolunda devrim niteliğinde değişikliklerle Türk futbolunun, birçok başka sektörden önce sıçrama yapıp, uluslararası futbol başarılarının ülkemize gelmesinde pay sahibidir. İlk geldiğinde stadyumların durumunu görüp, şöyle bir tespitte bulunmuştur. *“Stadyumlar çim değil ve ışıklandırma yok. Bu şekilde futbol oynayamayız. İlk yapmamız gereken stadyumları ışıklandırmak ve bunu da yayın haklarından gelecek parayla yapabiliriz”*⁷⁵

Havuz sistemi, 1994/1995 yılından itibaren geçerli olmak üzere TFF tarafından yapılan ihaleyle başlamıştır. Öncesinde, tek elden pazarlama yoluyla, kulüpler dilediği yayıncı kuruluşla futbol karşılaşmalarının yayın haklarını pazarlayabiliyorlardı.⁷⁶ İlk ihale 7.2. Milyon Dolara sonuçlanmıştı. Bir sonraki yıl, %219’luk bir artışla 23 Milyon Dolara yükselmiştir. 1996/1997 sezonunda 3 sezon için toplam 140 Milyon Dolara yayın haklarını Cine 5 almıştır. 1999/2000 sezonunda açılan ve iki yıl süreli ihaleyi Uzan Grubu almıştır. 2000/2001 sezonunun ikinci yarısından itibaren Uzan Grubu mali yükümlülüklerini yerine getiremeyince, tekrar futbol yayın hakları ihale edilmiştir. Bu ihale sonucu, 2000/2001’in sezonunun ikinci yarısından 2003/2004 sezonuna kadar futbol karşılaşmalarının yayın hakkı Digitürk’e ait olmuştur.⁷⁷ 3.5 yıllık dönemin yayın haklarının bedeli 465 Milyon Dolar olmuştur. 2004/2005 sezonundan 2009/2010 sezonuna kadar yayın haklarını elinde

---

⁷⁴ Şekip Mosturoğlu, “Sporda Medya ve Yayın Hakları”, **Spor Hukuku Dersleri**, Kısmet Erkiner, Ali Soysüren (drl), İstanbul: Kadir Has Üniversitesi Yayınları, 2006, s.636.

⁷⁵ Saydam, 2010, s.18.

⁷⁶ Akşar, 2010, s.122.

⁷⁷ Akşar, 2010, s.123.

tutan Digitürk, 2010 yılının Ocak ayında Türkiye Futbol Federasyonu tarafından gerçekleştirilen futbol karşılaşmalarının beş yıllık canlı yayın hakları ihalesini yeniden kazanmıştır. Buna göre, Digitürk her yıl için 321 Milyon Dolar ödeyecektir.⁷⁸

---

⁷⁸ Kaan Ark, Zaman Gazetesi, 15 Ocak 2010, www.zaman.com.tr (04.04.2010) ; Akşar, 2010, s.158.

II. YAYIN HAKKI

A. GENEL BAKIŞ

Hukukun birçok alanını ilgilendiren spor, son yıllarda artan ekonomik değeriyle futbolun medya ile kurduğu ilişki sonrası televizyonda yayınlanan futbol karşılaşmalarının hem ekonomik hem de hukuki değerlendirmesi yeniden söz konusu olmuştur. Televizyonun her eve girmesiyle beraber, futbol karşılaşmalarının stadyumdan televizyonlara taşınmasıyla ortaya çıkmış olan yayın hakları, hem spor hukukunun hem de spor ekonomisinin araştırma alanlarının ilk sırasını almıştır.

Profesyonel kulüplerin lig karşılaşmalarının, radyo ve televizyonlardan canlı ya da banttan yayınlarla geniş kitlelere ulaştırılması, bunlar hakkında yorum ve haberler yapılarak veya diğer şekillerde ekonomik olarak değerlendirilmesi, spor hukukunu da bu alanda çalışmaya itmiştir.⁷⁹ Yayın haklarının ortaya çıkmasıyla spor hukukunun en çok üzerinde durduğu hususlar arasında; yayın hakkının ne olduğu, çeşitleri, hukuki sebepleri, hukuki dayanakları, yayın hakkına kimin sahip olduğu, hakkın sınırlarının belirlenmesi gibi konular mevcuttur. Özellikle Avrupa’da ve ülkemizde yakın geçmişte hem maddi hukuk hem de Rekabet hukuku alanında çeşitli mercilerde bu soruların yol açtığı ihtilaflar ortaya çıkmıştır.⁸⁰

Aşağıda önce “yayın hakkı” ve yayın haklarıyla ilgili bazı önemli kavramlar kısaca açıklandıktan sonra yayın hakları maddi hukuka göre incelenecektir.

---

⁷⁹Linda Buskell ve Diğerleri, **TV Sports Markets European TV Sports Rights 2008**, London: Tv Sports Markets Ltd, 2008, s. 13; Halit Aker, **Futbol Karşılaşmalarına İlişkin Yayın Haklarının Hukuki Niteliği ve Rekabet Hukuku Açısından Yayın Haklarının Merkezi Pazarlanması**, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Ankara: 2006, C.55. S.2 s.41; Blackshaw, 2010, s.1; Wong, 2002, s.665.

⁸⁰ Özlem Eraksoy ÖKSÜN, “Spor Müsabakalarının Yayınlanmasına İlişkin AB İçtihatları”, Rekabet Bülteni S.2, 2000, s.39 vd.

B. YAYIN HAKKI KAVRAMI

Yayın hakkı kavramından anlaşılması gereken, düzenleyici kuruluş karşılaşmanın kayda alınması ve yayınlanması için bir bedel karşılığında bir veya birden fazla yayın kuruluşuna müsabakanın yapıldığı alana giriş, çekim ve kayıtların elektronik sinyallerle iletilmesi izni vermesi ve bu bedeli ödemeyenlerin stada girişlerini ve çekim yapmalarını engelleyebilmesidir.⁸¹ Böylece düzenleyici, sportif etkinliğin gerçekleştirildiği alana girişleri düzenleme ve denetleme yetkisinden, karşılaşmanın ekonomik olarak değerlendirilmesi amacıyla, ücret karşılığında belli bir süre için uygun gördüğü yayıncı kuruluş lehine *vazgeçmekte*, personelin ve teknik donanımın stadyumda bulunmasına ve iletilmesine *katlanmaktadır*. Düzenleyicinin yayın hakları, değişik hükümlerde yer alan (mülkiyet, zilyetlik, intifa, haksız rekabet) *koruyucu hakların* toplamıdır. Buna bağlı olarak yayın sözleşmenin konusunu da, düzenleyicinin, belli bir futbol karşılaşmasının ya da birden fazla müsabakadan oluşan, zamana yayılmış ve bir bütün teşkil eden bir şampiyonluk mücadelesinin tümünün, çekimi, kaydı ve belli bir coğrafi bölge içinde belli bir yayın tekniği yoluyla (anten, uydu, kablo, Pay TV veya internet) iletilmesi için, yayıncı kuruluşa karşılaşmanın yapıldığı yerde gerekli teknik donanımı kurmasına, yetkili ekibin çalışmasına belli bir süre izin vermesi oluşturmaktadır.⁸²

C. YAYIN HAKKININ ÇEŞİTLERİ

1. Ev sahibi takım: Tek elden pazarlama sisteminin (havuz sisteminin) benimsenmediği, doğrudan pazarlama sisteminin benimsendiği yayın hakları pazarlamasında, -aksine anlaşma ya da konu ile ilgili yasal bir düzenleme olmadığı sürece- müsabakaya ev sahipliği yapan kulüp, ev sahipliği yaptığı müsabakanın her türlü yayın haklarının tek sahibi olur.⁸³

---

⁸¹ Wong, 2002, s.671; Mosturoğlu, 2006, s.640, Aker, 2006, s.41; Richard Parrish and Samuli Miettinen, “**Sports Broadcasting In Community Law**”, Blackshaw, Steve Cornelius, Robert Siekmann (Ed.), TV Rights And Sport Legal Aspects, Hague: Asser Press, 2009, s.9, 35, 337, 349, 551; Blackshaw, 2010, s.4.

⁸² Aker, 2006, s.41.

⁸³ Mosturoğlu, 2006, s.643.

2. I. parti yayın hakları: Yayını yapılan müsabakanın ev sahibi sıfatını haiz kulübün bağlı bulunduğu federasyonun bölgesine yapılan yayına ilişkin hakları kapsar. Uygulamada bu yayın haklarının yurt içi yayın hakları şeklinde de isimlendirildiği bilinmektedir.⁸⁴

3. II. parti yayın hakları: Yayını yapılan müsabakanın konuk takım sıfatını haiz kulübün bağlı bulunduğu federasyonun bölgesine yapılan yayına ilişkin hakları kapsar. Uygulamada bu yayın haklarının yurt dışı yayın hakları şeklinde de isimlendirildiği bilinmektedir.⁸⁵

4. III. parti yayın hakları: Yayını yapılan müsabakanın tarafı olmayan ülke federasyonlarının bölgelerine yapılan yayına ilişkin hakları kapsar. Uygulamada III. parti yayın haklarının çoğu kere yurt dışı yayın hakları içinde paketlenildiği ve bu paket içinde satıldığı bilinmektedir. Ancak özellikle son yıllarda uluslararası yayın şirketlerinin onlarca federasyonun yurt dışı haklarına sahip olmalarının bir sonucu olarak III. parti yayın haklarının da doğrudan yayın hakkı sahibi tarafından ayrı bir paket içinde satışının olanaklı hale gelmiştir.⁸⁶

D. YAYIN ŞEKİLLERİ:

Bilinen klasik yayınlar; televizyon ve radyo olmakla beraber, son yıllarda ortaya çıkmış wap, web ve üçüncü nesil mobil telefonlar üzerinden yayın hakları söz konusudur. Bu sebeple yayın paketini belirlerken, her türlü iletişim vasıtası ile yayın ifadesi kullanılırsa, bu bütün yayın araçlarını kapsar ve bu durumda her bir araçla değil bütün iletişim vasıtalarıyla tek bir ücretlendirilme yapılır. Wap ve web haklarının kulüpler için son yıllarda artan önemi karşısında, en karlı satış her bir iletişim vasıtasının ayrı ayrı paketlenilerek satılmasıdır. Son yıllarda da Türkiye Futbol Federasyonu ihale ve şartnameleri belirlerken, her bir iletişim vasıtasıyla yapılan yayını mümkün mertebe farklı

---

⁸⁴ Wong, 2002, s.662; Mosturoğlu, 2006, s.642.

⁸⁵ Mosturoğlu, 2006, s.637.

⁸⁶ Mosturoğlu, 2006, s.638.

paketlenerek yapılmıştır. Bu anlamda bütün iletişim vasıtalarına ekonomik değer kazandırmıştır.⁸⁷

İletişim vasıtalarına göre yapılan yayınlar:

- 1- Müsabaka görüntülerinin TV teknolojileri kullanımı suretiyle yayınlanması
- 2- Müsabakanın radyo teknolojisi kullanımı suretiyle yayınlanması
- 3- Müsabakaya ilişkin TV görüntülerinin ve/veya müsabakanın radyo yayınının İnternet üzerinden aktarılması (WEB)
- 4- Müsabakaya ilişkin TV görüntülerinin ve/veya maç sonuç bilgilerinin GSM üzerinden yayınlanması (WAB)
- 5- Sair iletişim tekniklerinin kullanımı (III. Nesil cep telefonları)⁸⁸

E. YAYIN HAKLARIYLA İLGİLİ KAVRAMLAR

Canlı (Naklen) Yayın: Naklen yayın ya da diğer bir tabiriyle canlı yayın, karşılaşmanı oynandığı anda yapılan yayın demektir.⁸⁹

Banttın Yayın: Müsabakanın bitiminden sonra, herhangi bir zaman diliminde karşılaşmanın yayınlanması anlamına gelmektedir.⁹⁰

Haber Amaçlı Görüntü: Müsabakanın yayıncısı tarafından, müsabakanın haber değeri olan bölümlerinin; gol, penaltı, tartışmalı pozisyonlar gibi anlarını kapsayan ve yayıncı tarafından paketlenen üçüncü, ikincil parti yayınlara eş içerikli, eş süreli, eş zamanlı ve eş koşullu olarak satışı yapılan görüntüleri ifade eder.⁹¹

---

⁸⁷ Mosturoğlu, 2006, s.639.

⁸⁸ Mosturoğlu, 2006, s.640.

⁸⁹ Türkiye Futbol Federasyonu Medya Talimatı, <http://www.tff.org/Resources/TFF/Documents/002011/TFF/Talimatlar/Medya-Talimati-19-08-2010.pdf> (16.08.2010)

⁹⁰ Türkiye Futbol Federasyonu Medya Talimatı, www.tff.org, (16.08.2010).

⁹¹ Türkiye Futbol Federasyonu Medya Talimatı, www.tff.org, (16.08.2010).

Bir futbol müsabakasından, müsabaka yayıncısı tarafından seçilen ve haber niteliği bulunan (gol, penaltı, tartışmalı pozisyonlar, sporcu ve seyircilerin davranışlarını, disiplin uygulaması gerektiren eylemlerini ihtiva eden) görüntülerdir. Bu kavram altında haber amaçlı görüntülerin satış esas ve usulleri Rekabet Kurulu kararları ile belirlenmiş ve bu şekli ile TFF Medya Talimatı'na aktarılmıştır. Buna göre;

- Bu görüntüler resmi yayıncı tarafından satın almak isteyen tüm yayıncılara, eş zamanlı, eş ücret ve eş içerikle yani eşit koşullarla servis edilmek zorundadır.

- Haber amaçlı görüntünün süresi 3 dakikayı aşamaz.

- Haber amaçlı görüntüleri satın alan yayıncılar bu görüntüleri devir edemez; haber amaçlı kullanmak dışında bir başka amaçla kullanamazlar. Bir görüntünün haber değerini hangi süreç içinde yitirdiği, içerik olarak kullanıldığı programın haber programını niteliğinde olup olmadığı olguları da yine Rekabet Kurulu kararları ile şekillenmiştir.⁹²

Geniş Özet: Bant yayın süresine ulaşamayan ve yayınlamak isteyen yayıncının tercihine göre belirlenen ve buna göre ücretlendirilmesi yapılan yayını ifade eder.⁹³

Kısa Özet: Haber amaçlı görüntüden daha uzun, fakat geniş özetten daha kısa bir görüntüyü ifade eden yayınlara kısa özet denmektedir.⁹⁴

Dönüşümlü yayın: Aynı anda oynanan birden fazla müsabakanın bölümlerinin bir plan içinde naklen yayınlanmasını ifade etmektedir.⁹⁵

Paralel yayın: Bir müsabakanın birden fazla kanalda aynı anda naklen yayınlanması demektir.⁹⁶

Şifreli Yayın Yasağı: Avrupa Sınır Ötesi Televizyon Sözleşmesinin 1 Ekim 2000 tarihinde yürürlüğe giren Ek Protokolünde “kamunun önemli olaylara erişimi başlıklı” 9. maddesi çerçevesinde Türk kamuoyu için önem arz eden ve ülke nüfusunun geneline

---

⁹² www.rekabet.gov.tr (13.04.2010).

⁹³ Mosturoğlu, 2006, s.642.

⁹⁴ Mosturoğlu, 2006, s.642.

⁹⁵ Türkiye Futbol Federasyonu Medya Talimatı, www.tff.org (16. 08. 2010).

⁹⁶ Türkiye Futbol Federasyonu Yayın Talimatı, www.tff.org (02. 05. 2010).

ücretsiz (şifresiz) yayın yapan kanallardan canlı ve banttan, yayınlanacak ulusal ve/veya uluslararası spor ve kültür olaylarının tespitine dair liste RTÜK tarafından (27 Ekim 1999 tarih ve 99/45 numaralı toplantıda alınan karar doğrultusunda) oluşturulmuş ve bilahare sektörün düzenleyici kurumu olan TFF' ye (sunum yazısında diğer kültür olaylarının zaten ücretsiz kanallarda yayımlandığı hususundaki tespit ile birlikte) incelemek üzere gönderilmiştir.⁹⁷

İncelemek üzere gönderilen listeye göz atıldığında;

Yaz ve Kış Olimpiyatlarının,
FİFA Dünya Kupası Yarı Final ve Final Karşılaşmalarının,
Milli Futbol Takımının eleme ve final karşılaşmalarının,
Türkiye Kupası (futbol, basketbol, voleybol, hentbol) karşılaşmalarının,
Avrupa Futbol Şampiyonalarında Türk Takımlarının oynadığı bütün maçların, yarı final ve final karşılaşmalarının,
Avrupa Şampiyonalarının (her türlü branştaki) yarı final ve final karşılaşmalarının,
Dünya Şampiyonalarını (her türlü branştaki) yarı final ve final karşılaşmalarının,
Kırkpınar Yağlı Güreşlerinin,

bu listede yer aldığı görülmektedir.⁹⁸

Yukarıdaki liste 2 yılda bir görüş alınmak suretiyle yenilenmektedir. Yayın Talimatımızın 4. maddesinin 2. ve 3. paragrafı bu konudaki düzenlemeye ilişkindir. Keza 5894 sayılı yasanın 13/ 3. maddesinde de milli maçlarının şifreli olarak yayınlanamayacağına dair bir düzenleme mevcuttur.⁹⁹

---

⁹⁷ Mosturoğlu, 2006, s.642.

⁹⁸ Mosturoğlu, 2006, s.640.

⁹⁹ Mosturoğlu, 2006, s.638.

F. YAYIN HAKLARININ SINIFLANDIRILMASI¹⁰⁰

a. Futbolculara ait yayın hakları

aa. Jübile Maçları¹⁰¹

b. Türkiye Futbol Federasyonuna ait yayın hakları

ba. Dünya Kupası Grup Eleme Maçları

bb. Avrupa Futbol Şampiyonası Grup Eleme Maçları

bc. Özel Karşılaşmalar

c. Organizasyon düzenleyene uluslararası kuruluşlara ait yayın hakları

ca. UEFA Şampiyonlar Ligi

cb. UEFA Avrupa Ligi Grup Maçları

cc. Dünya Kupası Final Grubu Maçları

cd. Avrupa Futbol Şampiyonası Final Grubu Maçları

d. Yayın haklarının tasarruf edeni bakımından yapılan ayrıma göre yayın hakları

da. Kulüpler tarafından doğrudan tasarruf edilen yayın hakları

daa. Türkiye Kupası kademe maçları

dab. UEFA Şampiyonlar Ligi Ön Eleme Maçları

dac. UEFA Avrupa Ligi Ön Eleme Maçları

dad. Özel Karşılaşmalar

db. Türkiye Futbol Federasyonu tarafından kulüpler nam ve hesabına tasarruf edilen yayın hakları

dba. Lig maçlarının yayın hakları (Spor Toto Süper Ligi, Bank Asya 1.Lig¹⁰²)

dbb. Türkiye Kupası Grup ve Final maçları¹⁰³

---

¹⁰⁰ Mosturoğlu, 2010, s.6.

¹⁰¹ “Profesyonel Futbolcuların Jübile Talimatı”, www.tff.org (01.06. 2009).

¹⁰² 2010-2011 sezonunda ligin isim hakkına sahip sponsorlarla belirtilmiştir, www.tff.org.

¹⁰³ Türkiye Kupası Müsabakaları Statüsü, <http://www.tff.org/Resources/TFF/Documents/002011/TFF/Statuler/Turkiye-Kupasi-Statu.pdf>, (20.08.2009).

G. YAYIN HAKLARININ PAZARLAMA MODELLERİ

1. Bireysel Pazarlama Sistemi: Yayın hakkı sahibi kuruluş, yayın haklarını doğrudan kendi belirlediği yöntem ve esaslar dairesinde yine kendisi tarafından belirlenen yayıncı kuruluşa satmaktadır. Örneğin ülkemizde kulüpler özel müsabakalarını bu şekilde pazarlamaktadırlar. Bu yöntem ile yapılan bireysel satış, bir kulübe ait yayın haklarının tamamının ya da bir kısmının satışı şeklinde olabilir. Federasyonlara ait bir kısım yayın haklarının pazarlanması da bu şekilde yapılmaktadır.¹⁰⁴

2. Tek Elden Merkezi Pazarlama Sistemi (Havuz Sistemi): Son derece karmaşık olan tek elden pazarlama sisteminin uygulanabilmesi için gerekli hukuksal düzenlemeyi gereklidir. Bu sistemde, yayın hakkına konu maçları organize eden organizasyon, organizasyona dâhil kulüplerin tamamı adına kendi belirlediği yöntem ile yayın haklarının satışını yapmakta ve satıştan elde edilen tutarı yine bu organizasyona dâhil kulüpler arasında kendi belirlediği ölçütler çerçevesinde dağıtmaktadır.¹⁰⁵

Yukarıdaki tanımlamadaki hukuki düzenleme çoğu kere organizasyona dâhil olanlar ile düzenleyici kuruluş arasında yapılan sözleşme veya muvafakatname ve çok nadir olarak da kanun hükmündedir.

Örneğin UEFA Şampiyonlar Ligi, UEFA Kupası, Avrupa ve Dünya Kupası Final Gruplarına ilişkin yayın haklarının satışında organizasyon sahibi UEFA ya da FIFA organizasyona katılan kulüplerden veya federasyonlardan bir ön muvafakatname almaktadırlar. Aşağıda da izah edileceği üzere, ülkemizde Spor Toto Süper Lig, Bank Asya 1. Lig ve Türkiye Kupası maçlarının yayın hakları 5984 sayılı Kanuna¹⁰⁶ dayalı olarak Türkiye Futbol Federasyonu tarafından tek elden pazarlanmaktadır.¹⁰⁷ Bu yetki ile satışı yapılan yayın haklarının organizasyona dâhil kulüpler arasındaki dağıtım kistaslarını Türkiye Futbol Federasyonu belirlemektedir.

---

¹⁰⁴ Mosturoğlu, 2006, s.641.

¹⁰⁵ Julie Clark, "The Outlook for the Global Sports Market to 2013", Pricewaterhousecoopers, 2010, www.pwc.com (13.08.2010), s.21; Mosturoğlu, 2006, s.642.

¹⁰⁶ RG 16. 05. 2009/27230.

¹⁰⁷ Türkiye Futbol Federasyonu Medya Talimatı, www.tff.org (16. 08. 2010).

Dağıtım kıstaslarını dünyada birbirinden farklı oranlarda uygulanmakla birlikte, hemen hemen tüm ülkelerde aynı başlıklar altında isimlendirilmektedirler. Bu kıstaslar, eşit katılım payı, *bonus* sistemi ve *rating* gibi ana başlıklar altında isimlendirilmektedirler. Ülkemizde de dağıtım kıstasları buna benzer şekilde isimlendirilmektedir.¹⁰⁸

---

¹⁰⁸ Richard Parrish, Samuli Miettinen, **The Sporting Exception In European Union Law**, Hague: Asser Instituut, 2008, s.155.

İKİNCİ BÖLÜM

YAYIN HAKLARININ HUKUKİ ÇERÇEVESİ

I. Türkiye’de Futbol Ligi Organizasyonu ve Yayın Hakları

A. Genel Bakış

“Yayın hakkı” kavramının hukuki niteliği tespit edilirken, Türkiye’deki mevcut federasyon ve lig yapılanması açıklandıktan sonra, yayın haklarına ilişkin mevzuattan bahsedilecektir. Bunların doğrultusunda yayın hakkı sahipliğinin hangi hususlara göre belirlendiği karşılaştırmalı hukuktan yararlanılarak açıklanacaktır. Daha sonraki bölümde ise yayın haklarının maddi hukuka göre değerlendirilmesine geçilecektir.

Spor ve özellikle futbol karşılaşmalarının yayınlanması söz konusu olduğunda farklı kurum ve kişilerin menfaatleri yarışmaktadır. Menfaat sahipleri; futbol karşılaşmalarını stadın dışında televizyondan izlemek veya radyodan dinlemek isteyen taraftar veya izleyici ve dinleyiciler, karşılaşmaların varlık sebebi olan kulüpler, lig veya kupa organizasyonlarını sağlayan ulusal veya uluslararası federasyonlar, karşılaşmaları gerçekleştiren sporcular, yarış içindeki yayın kuruluşları ve fikir ve sanat eserlerine ilişkin hakların sahibi olan ajanslar olarak belirtilebilir.¹⁰⁹

B. Türkiye Futbol Federasyonunun Yapılanması

1. Türk Futbol Yapısının Tarihçesi

a. Türkiye Futbol Federasyonu öncesi dönemi:

26 Haziran 1920 tarihinde demokratik spor örgütlenmesi alanında uzun yıllar etkisini sürdürecektir olan Türkiye İdman Cemiyeti İttifakı’na kök olacak İdman İttifakı Heyet-i Muvakkatesi olan yeni bir örgüt kurulmuştur. 22 Mayıs 1922’de, 16 spor kulübü birleşerek, sporu disipline etmek amacıyla **Türkiye İdman Cemiyetleri İttifakı’nı** (TİCİ) kurmalarıyla ilk adım tamamlanmıştır. İlk başkanlığını Ali Sami Yen, Asbaşkanlıklarını da

¹⁰⁹Parrish/Miettinen, 2009, s.10; Fritzweiler, Jochen/Pfister, Bernhard/Summerer, Thomas, **Praxis Handbuch Sportrecht**, München: 2007, s.301; Osterwalder, 2004, s.245; Aker, 2006, s.2.

Burhan Felek ve Ali Seyfi'nin yaptığı TİCİ, tüzel kişiliğe kavuşan ve remileşen spor kulüpleri bir araya gelerek günümüzdeki Futbol Federasyonu'nun ilk oluşumu kabul edilecek birlikleri meydana getirmişlerdir.¹¹⁰

Devletin spor yönetimine ağırlığını koyması, Spor Konseyi'nin önerisi üzerine, 1936 yılında **Türk Spor Kurumu'nun** kurulmasıyla başlamıştır ve bunu, 16 Temmuz 1938 tarihinde Almanya'dan gelen uzmanların önerileri doğrultusunda hazırlanan 3530 sayılı yasayla **Beden Terbiyesi Genel Müdürlüğü'nün (BTGM)** kurulması izlemiştir.¹¹¹

Başbakanlık'a bağlı olan BTGM, 1942 yılında Milli Eğitim Bakanlığı'na, 1960 yılında tekrar Başbakanlık'a bağlanmıştır.¹¹²

7 Kasım 1982 tarihli yeni Anayasa'da ise ilk kez spora yer verilmiştir. Böylece ülkemizde ilk kez spor ve sporcu Anayasa'nın teminatı altına alınmıştır. BTGM, 1983 tarihli 179 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile Milli Eğitim ve Gençlik ve Spor Bakanlığı'na bağlanmıştır.¹¹³

1986 yılında 3289 sayılı yasayla BTGM olan adı, Beden Terbiyesi ve Spor Genel Müdürlüğü olarak değiştirilmiştir. 1989 yılında ise adı "Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü" olarak değiştirilmiştir.¹¹⁴

b. Özerk TFF'nin kurulması ve ikili yapılanma dönemi:

1988 tarihli ve 3461 sayılı kanunla ilk defa "*profesyonel*" futbol faaliyetlerini yürüten "*özel hukuk hükümlerine tabi ve tüzelkişiliğe sahip*" bir kuruluş olan, GSGM'den bağımsız ve literatürde atipik yapısıyla ifade edilen Türkiye Futbol Federasyonu kurulmuştur.¹¹⁵

---

¹¹⁰ Kurthan Fişek, **100 Soruda Türkiye Spor Tarihi**, İstanbul: Gerçek Yayınevi,1985, s.95; Devecioğlu, 2007, s.3.

¹¹¹ Kurthan Fişek, **Dünya'da Ve Türkiye'de Spor Yönetimi, YGS Yayınları, İstanbul: 2003, s.252 vd; Fişek, 1985, s.98-99.**

¹¹² Fişek, 1985, s.123, 136; Devecioğlu, 2007, s.3.

¹¹³ Devecioğlu, 2007, s.4.

¹¹⁴ Fişek, 1985, 155.

¹¹⁵ Devecioğlu, 2007, s.6; Fişek, 2003, s.254.

1992 tarihli ve 3813 sayılı Türkiye Futbol Federasyonu'nun Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun ile “amatör ve profesyonel olarak tüm futbol faaliyetlerini” yürütme görevi TFF’ye verilmiştir ve 3461 sayılı Kanun’da sayılan hususların her birini yinelenerek bunlara “özerk” ifadesi de eklenmiştir.¹¹⁶

Özerk bir Futbol Federasyonu’nun kurulması ile Türk sporunda GSGM’ye bağlı Federasyonlar ve TFF ikili bir yapılanma oluşturmuşlardır.¹¹⁷

c. Üçlü yapılanma dönemi:

2004 yılında 3289 sayılı yasaya eklenen Ek 9. madde ile, TFF dışındaki GSGM’ye bağlı Federasyonlara da, talep üzerine idari bir kararla çerçeve statü ile özerklik tanınması mümkün hale gelmiştir. Böylece Türk sporunda; GSGM’ye bağlı Federasyonlar, TFF ve diğer özerk Federasyonlar üçlü bir yapılanma oluşturmuştur.¹¹⁸

2. Türkiye Futbol Federasyonu’nun Mevcut Yapılanması

1992 yılında özerkliğine kavuşan Türkiye Futbol Federasyonu ile futboldaki gelişim ve değişimiyle, futbolun sadece bir spor dalı olmadığı ortaya çıkmıştır. Futbolun yarattığı ekonomik değerlerin giderek büyümesi ve futbola olan ilginin yaygınlaşması ile yerel Federasyonlar nezdinde bu spor dalının bağımsız bir yapı içerisinde yönetilmesini zorunlu hale gelmiştir. 17.6.1992 tarihinde 3813 sayılı Kanunla Türkiye Futbol Federasyonu’nu özerk hale getiren Kanununun 1. Maddesinde belirtilen TFF’nin, futbol faaliyetlerini millî ve milletlerarası kurallara göre yürütmek, teşkilatlandırmak ve Türkiye’yi futbol konusunda yurt içinde ve yurt dışında temsil etmek üzere özel hukuk hükümlerine tabi, tüzel kişiliğe sahip, özerk Türkiye Futbol Federasyonunun kurulması düzenlenmiştir.¹¹⁹

---

¹¹⁶ Bilge Öztan, Michael R. Will, **Türkiye’de Müstakbel Spor Hukuku**, Ankara: Turhan Kitabevi, 2010, s.1763; Devecioğlu, 2007, s.8.

¹¹⁷ Devecioğlu, 2007, s.9.

¹¹⁸ Fişek, 2003, s.319.

¹¹⁹ Öztan/Will, 2010, s.1764; Yunus, Egemenoğlu, “**Türkiye Futbol Federasyonu Teşkilatlanması**”tebliği, Kadir Has Üniversitesi Spor Hukuku ve Yönetimi Sertifika Programı, 6 Kasım 2009, s.13.

Türkiye Futbol Federasyonu'nun özerkleşme süreci 27.05.1988 tarih ve 3461 Sayılı Kanun ile başlamıştır. Bu Kanun'u 17.06.1992 tarih ve 3813 Sayılı Kanun takip etmiştir.¹²⁰

5719 sayı ve 29.11.2007 tarihli Kanun ile 3813 Sayılı Kanun'da önemli değişiklikler yapılmıştır. En son olarak da 5894 Sayılı Yasa ile de Türkiye Futbol Federasyonu' nun idari otoriteden bağımsızlaştırılması sağlanmıştır. Yeni Yasa ve TFF Statüsü ile oluşan yapı içerisinde, TFF'nin yapısı yurtiçi teşkilatlanma ve yurtdışı teşkilatlanma olarak ikiye ayrılmıştır.¹²¹

TFF Statü'nün 52. Maddesi uyarınca, TFF Yönetim Kurulunun, uygun gördüğü ülkelerde FIFA ve ilgili ulusal federasyonun önceden onayını almak şartıyla yurtdışında yeterli sayıda çalışmanı olan TFF temsilcilikleri açmaya karar verebilir.

a. Türkiye Futbol Federasyonu'nun Yurtiçi Teşkilatı

TFF'nin yurtiçi teşkilatlanması Genel Kurul, Başkan, Yönetim Kurulu, İcra Kurulu, Hukuk Kurulları, Denetleme Kurulu, Genel Sekreter şeklindedir.

Bu kurulların en kapsamlısı olan Genel Kurul, TFF üyelerini temsil eden delegelerden oluşur ve TFF'nin en yetkili karar organıdır.

Sadece usulüne uygun olarak toplanan bir Genel Kurul karar alma yetkisine sahiptir. Genel Kurul, olağan ve olağanüstü olmak üzere iki çeşittir. TFF, Genel Kurula ilişkin işlemleri Genel Kurul İç Tüzüğüne uygun olarak yapar. Divan Kurulu, Genel Kurul'a ilişkin işlemleri Genel Kurul İç Tüzüğüne uygun olarak yürütür. Yönetim Kurulu, Genel Kurul'a misafir davet edebilir, ancak bu misafirler oy kullanamazlar. Yönetim Kurulu ve Genel Sekreter, oy kullanma hakkı olmaksızın Genel Kurul toplantılarına katılırlar. Genel Kurulun görevleri arasında; TFF Statüsü'nü ve Genel Kurul İç Tüzüğünü kabul etmek ve değiştirmek, mali raporları onaylamak, bütçeyi onaylamak, Yönetim Kurulu yıllık faaliyet raporunu onaylamak, Yönetim Kurulu'na taşınmaz alım satımı ve aynı haklar tesisi için

---

¹²⁰ Öztan/Will, 2010, s.1765.

¹²¹ Egemenoğlu, s.2009, s.19.

yetki vermek, Kanun'da kendisine verilen görevleri yerine getirmek, üyelerin tekliflerini TFF Statü'süne uygun olarak değerlendirmek yer almaktadır.¹²²

Çalışma konumuza ilişkin Yönetim Kurulunun yetkileri ve görevleri ise futbol takımlarını kayıt ve tescil etmek, ligleri düzenlemek, futbol ile ilgili idareci, yetiştirici, teknik eleman, hakem, futbolcu, sağlık personeli ve benzeri elemanları eğitmek ve bu elemanların gelişmesi için her türlü tedbiri almak, sosyal güvenlik haklarını sağlamak, bunların kulüp değiştirmeleri ve çalışmaları ile ilgili usul ve esasları tespit etmek, futbol faaliyetlerinden alınacak tescil, vize, aktarma ücretlerini tespit etmek, Türkiye futbol liglerinin isim haklarından elde edilen gelirlerin paylaşım esaslarını münhasıran belirlemek, TFF faaliyetleri ile ilgili olarak tesis kiralamak, işletmek, işlettirmek, TFF yurt içi ve yurt dışı teşkilatlarını kurmak, görev alanına giren konularda düzenleme yapmak, uygulamak ve futbol ile ilgili her türlü faaliyetleri yürütmek, futbol müsabakalarının televizyon, radyo, internet ve her türlü teknik cihaz ve benzeri araçlarla yayınlanmasını düzenlemek ve programlamak, basılı eser yayınları ile reklamlara ilişkin ticari ve mali hakları münhasıran düzenlemek ve denetlemek şeklinde sayılabilir.¹²³

21 Mayıs 1904 tarihinde Paris'te kurulan FIFA, bütün dünyada futbolun kurallarını belirleyen ve futbolun en büyük organizasyonlarını düzenleyen kuruluştur. Aynı şekilde, FIFA'nın kurallarına uymamak konfederasyonlar ve federasyonlar nezdinde ciddi yükümlülükler doğurmaktadır. 1950'li yıllarda Avrupa Devletleri tarafından Avrupa Futbol Birliği'ni kurma çalışmaları 1955 yılında sonuç vermiş ve UEFA ilk kongresini gerçekleştirerek kurulmuştur. Avrupa'da futbolun sorunlarını çözmek ve gelişmesini sağlamayı hedefleyen UEFA, FIFA'nın statü ve yönetmeliklerini takip eder, üyelerine iletir ve üye liglerini izler.¹²⁴ TFF, 21 Mayıs 1923 yılından itibaren FIFA'ya, 1962 yılından itibaren UEFA'ya kayıtlı ve tam üyedir. Gerek FIFA'nın gerekse UEFA'nın üyesi olarak diğer bütün Federasyonlar gibi TFF de, FIFA'nın ve UEFA'nın bütün Statü ve

---

¹²² TFF Statüsü, <http://www.tff.org/default.aspx?pageID=131> (1 Mayıs 2010).

¹²³ Devecioğlu, 2007, s.11.

¹²⁴ Devecioğlu, 2007, s.2.

Talimatları'nı üye olarak kabul etmeyi taahhüt etmektedir.¹²⁵ Buna göre, TFF'nin iç mevzuatının FIFA ve UEFA mevzuatıyla uyumlu olması gerekmektedir.¹²⁶

Futbolun en üst yönetici kurumu olan FIFA'nın kendisine üye ulusal Federasyonların düzenlemeleri hakkında yapmış olduğu iki yıllık araştırma neticesinde Federasyonların çok farklı şekillerde yapılandığı tespit edilmiştir. Birçok ulusal Federasyonun düzenlemeleri FIFA'nın kendi düzenlemelerinde öngördüğü temel prensipleri barındırmadığı hatta bu düzenlemelere aykırı hükümler içerdiği belirlenmiştir. FIFA tarafından gerçekleştirilen "futbolun fotoğrafını çekme çalışmaları" kapsamında TFF de incelenmiş, birçok ulusal düzenleme FIFA yetkilileri ile beraber oluşturulan komisyonlar tarafından gözden geçirilmiştir. Özellikle FIFA ve UEFA yetkilileri tarafından yıllardan beri anlaşılamayan "kanun ile yönetilme" durumu, bu incelemelerin en temel noktasını oluşturmaktadır. 17 Ocak 2008 tarihinde yapılan Genel Kurul toplantısında FIFA yetkililerinin belirttiği gibi, FIFA'ya üye 208 Futbol Federasyonu arasında en üst metni Kanun olan TFF dışında başka bir ulusal Federasyon bulunmamaktadır.¹²⁷

FIFA, futbol oyun kurallarında bulunan yeknesaklığı, futbolu düzenleyen kurallar ve futbol hukukuna dair düzenlemeler için de zorunlu tutmaktadır. Diğer bir ifadeyle korne, penaltı gibi futbol oyun kurallarının tanımları nasıl ki tüm üye ülkelerde aynı şeyi ifade ediyorsa, oyun kurallarının dışındaki düzenlemelerin de yeknesak hale getirilerek futbolun yönetiminin objektif ve evrensel kurallara bağlanması hedeflenmektedir.¹²⁸

Bu doğrultuda FIFA, futbol yönetiminin bütün üye ülkelerinde aynı şekilde düzenlenmesini ve bu düzenlemenin de kanunla değil, futbol paydaşları tarafından kabul edilecek bir statüyle yapılmasını istediğinden, tüm üye ülkelerde kullanılmak üzere örnek bir statü hazırlayarak üye ülkelerin statülerinin bu çerçevede hazırlanmasını istemekte ve bu hususu da çok sıkı bir şekilde denetlemektedir.¹²⁹

---

¹²⁵ Devecioğlu, 2007, s.12.

¹²⁶ TFFMT'nin 8. Maddesine göre, "Hukuka, FIFA, UEFA ve TFF düzenlemelerine aykırı hükümler içeren sözleşmeler geçersizdir. Kulüpler ve yayın kuruluşları bu tür sözleşmelere dayanarak TFF'ye karşı herhangi bir hak iddiasında bulunamazlar."

¹²⁷ Egemenoğlu, 2009, s.21.

¹²⁸ Egemenoğlu, 2009, s.22.

¹²⁹ Egemenoğlu, 2009, s.23.

FIFA, diğ er üye ÷lkelerde olduğu gibi federasyonların özerkliğini sağlamak amacıyla, futbolun y÷netimine ilişkin hususların kanunla değil statü ile d÷zenlenmesini istemektedir. Bu çerçevede futbol s÷jelerinin y÷netiliş tarzlarını kendilerinin belirlediği, müdahalelere kapalı, futbola futbol s÷jelerinin egemenliğini öng÷ren bir yapının ÷lkemiz Federasyonu açısından da sağlanması zorunluluğu bulunmaktadır. Bu nedendir ki, çıkarılan yasa çok sade ve genel olarak belirlenmiştir.¹³⁰

Sporun üst kuruluşları kendilerine bağlı ulusal birliklerin d÷zenlemelerinde belirli d÷nemlerde değişiklikler yapılmasını talep etmektedirler. Bu bağlamda diğ er tüm ulusal federasyonlar en üst karar organları olan Genel Kurulları'nı toplayarak bu değişiklikleri yaparken Türkiye Futbol Federasyonu Meclis'in yoğun gündemi arasına kendi değişikliklerini de sokma çabası içine girmek zorunda kalmaktadır. Sporun uluslararası anlamda oynadığı rol ve ihtiyaç duyduğu hızlı karar alma süreci açısından da bu durum ciddi bir sorun teşkil etmektedir. FIFA'nın da birçok kez TFF'ye bildirdiği gibi, içinde bulunan hukuki durum spor federasyonlarının özerkliği açısından da tartişmalara yol açmaktadır. Bütün bu tartişmalara son verebilmek ve sporun diğ er kurumlarıyla uyumlu bir yapıya kavuşabilmek amacıyla 3813 sayılı Kanun'un daha az maddeden oluşan ve temel hükümleri kapsayan bir Kanun haline getirilmesi gerekmektedir. Bu alışma kapsamında tamamen 3813 sayılı Kanun'a sadık kalarak bir özet temel metin hazırlanmıştır. Bu bağlamda, 5894 sayılı Kanunla, bir kanun ile güvence altına alınması zaruri olan hususlar yine kanun kapsamında tutulmuş ve kanunda bulunması gerekli olmayıp tamamen TFF'nin kendisi tarafından tasarrufta bulunulabilecek hususlar ise TFF Statüsü'ne aktarılmıştır.¹³¹

Türkiye Futbol Federasyonu Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun, sadeleştirilerek, çerçeve kanun haline getirilmiş, önceki Kanunda yer verilen bütün kurullar ve ayrıntılar TFF Statüsü'nde d÷zenlenmiştir.¹³²

---

¹³⁰ Egemenoğlu, 2009, s.23.

¹³¹ Egemenoğlu, 2009, s.26.

¹³² Egemenoğlu, 2009, s.28.

C. Yayın Haklarına İlişkin Mevzuat

Ülkemizde lig karşılaşmalarının televizyonda yayını konusunu düzenleyen temel mevzuat ve ilgili hükümleri, TFFK m. 13, TFF Statüsü m. 74 ve 2010 yılının Ağustos ayında yürürlüğe giren TFF Medya Talimatı (TFFMT) ile her sezon hazırlanan lig statüleridir.¹³³

5894 sayılı Kanununun, “Yayımların ve protokol tribünlerinin düzenlenmesi” başlıklı **13. maddesi**¹³⁴ ve TFF Statüsü’nde yayın haklarına ilişkin **35.** ile “Yayımların Düzenlenmesi” başlıklı **74. maddesi**¹³⁵ düzenlenmiştir.

¹³³ TFF’nin talimatları internet sitesinde (www.tff.org) yayınlanarak yürürlüğe girmektedir.

¹³⁴ **MADDE 13 – (1)** Türkiye Cumhuriyeti sınırları içindeki tüm futbol müsabakalarının televizyon, radyo, internet ve her türlü teknik cihaz ve benzeri araçlarla yayınlanmasına, iletilmesine, yayımların düzenlenmesine ve programlanmasına münhasıran Yönetim Kurulu yetkilidir.

(2) Anılan yetki özellikle TFF’nin yayın haklarının merkezi olarak pazarlanmasını ve elde edilen gelirin yetkili organlar tarafından alınan kararlar uyarınca kulüplere dağıtılmasını kapsar.

(3) Milli müsabakalar şifreli olarak yayınlanamaz.

(4) Futbol müsabakası yayımlarının, TFF tarafından belirlenen usul ve esaslar dışında haksız ve yetkisiz olarak radyo, televizyon, internet veya herhangi bir yayın veya iletişim aracıyla canlı veya banttan yayınlanması, çoğaltılması, dağıtılması, satılması, izlenmesi veya izletilmesi halinde, TFF’nin veya yayıncı kuruluşun şikayeti üzerine 5/12/1951 tarihli ve 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanununun 71 inci maddesindeki cezai hükümler uygulanır.

¹³⁵ **Madde 35 Yönetim Kurulunun Yetkileri**

1. Yönetim Kurulu aşağıdaki yetkilere sahiptir:

- j) Futbol müsabakalarının televizyon, radyo, internet ve her türlü teknik cihaz ve benzer araçlarla yayınlanmasını düzenlemek ve programlamak, basılı eser yayımları ile reklamlara ilişkin ticari ve mali hakları münhasıran düzenlemek ve denetlemek

Madde 74 Yayınların Düzenlenmesi

1. Futbol müsabakalarının televizyon, radyo, internet ve her türlü teknik cihaz ve benzeri araçlarla yayınlanmasına, yayımların düzenlenmesine ve programlanmasına münhasıran TFF Yönetim Kurulu yetkilidir.

2. (12.06.2009 tarihli Genel Kurul kararı ile eklenmiştir.) Anılan yetki özellikle TFF’nin yayın haklarının merkezi olarak pazarlanmasını ve elde edilen gelirin yetkili organlar tarafından alınan kararlar uyarınca kulüplere dağıtılmasını kapsar.

3. Yönetim Kurulu söz konusu yetkiyi kullanırken Türk futbolunun, kulüplerin ve TFF’nin menfaatlerine öncelik verir.

4. Milli müsabakalar şifreli yayınlanamaz.

5. Mobil haklar münhasıran TFF Yönetim Kurulu tarafından düzenlenir.

6. Kulüplerin yayın kuruluşları ile yapacakları sözleşmeler, TFF’nin gözetim, denetim ve onayına tâbidir. TFF tarafından onaylanmayan sözleşmeler, TFF’ye karşı hüküm ifade etmez. Gerekli yayın yetki belgesi

Geçmiş düzenlemeler incelendiğinde, 17.6.1992 tarihli ve 3813 sayılı Türkiye Futbol Federasyonu Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanununun m. 10/j gereğince, TFF, futbol ile ilgili televizyon, radyo, basılı eser yayınları ile her türlü reklam konusunda ticari ve mali hakları düzenleme ve denetleme yetkisine sahiptir. Keza aynı Kanununun 29. maddesi, futbol müsabakalarının televizyon, radyo ve her türlü teknik cihaz ve benzeri araçlarla yayınlanmasına, yayınların düzenlenmesine ve programlanmasına münhasıran Federasyon Yönetim Kurulu'nun yetkili olduğunu belirtmiştir. 27.06.2000 tarihli ve 24092 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Türkiye Futbol Federasyonu Ana Statüsü m. 68/VIII'e göre lig müsabakalarının televizyon ve radyodan yayın hakkının devri için kulüpler adına şartname tanzimine, ihale ve sözleşme yapmaya TFF yetkili kılınmıştır.

3813 sayılı Kanun ve Ana Statü müsabakaların yayınıyla ilgili genel kurallar koyarken, müsabakaların televizyon ve radyolardan canlı ve banttan yayını ile ilgili ayrıntılı düzenlemeler TFF Medya Talimatında yer almaktadır. TFFMT'dan önce 2009 yılının Temmuz ayında yürürlüğe giren TFF Yayın Talimatı'nın yayın haklarına ilişkin çoğu maddesi aynen korunmuş, sadece yayıncı kuruluşa tanınan imtiyazlar arttırılmıştır.

Medya Talimatı m. 5-13'te özellikle yayını yapılacak futbol müsabakalarının türüne, yayın zamanlarına, yayın haklarının sahipleri ve bunları satmaya yetkili kuruluş ve kişiler ile yayınların tabi olduğu ilkelere ilişkin hükümler öngörmüştür. Talimat'ın 2. Maddesi (d) bendinde "sözleşme", kulüplerin, sporcuların ve kulüpler adına Türkiye Futbol Federasyonunun, futbol müsabakalarının yayını konusunda yayın kuruluşları ile yaptığı

TFF'den alınmadığı sürece hiçbir müsabaka televizyonda, radyoda, internette ve benzeri hiçbir ses ve veri taşıyıcılarında yayınlanamaz.

7. Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü, İl Müdürlükleri ve İl Ofisleri arasında müsabaka yayınlarına ilişkin işbirliğine dair kural ve usuller Spor Tesisleri ve Personel Hizmetlerinin Kullanımına İlişkin Protokol ile belirlenir.

8. Müsabakaların yayınına ilişkin kural ve usuller, yayın şirketleri ve kulüplere verilebilecek haklar ve uygulanabilecek yaptırımlar Yönetim Kurulu tarafından hazırlanacak Yayın Talimatında belirlenir.

9. TFF, düzenlediği müsabakaların TV ve radyoda yayınına ilişkin lisanslar konusunda kulüpler adına şartnameler hazırlayabilir, ihaleler düzenleyebilir ve sözleşmeler imzalayabilir. TFF, Süper Lig yayın hakları ile alakalı olarak Kulüpler Birliği'ne danışır.

10. Yayın hakları ihalesi, yürürlükte bulunan yayın lisans sözleşmesinin süresinin sona ermesinden en erken bir yıl en geç altı ay önce yapılır.¹³⁵

sözleşme olarak tanımlanmıştır. Kulüpler ve yayıncı kuruluşlar Medya Talimatı'na uymakla yükümlü tutulmuşlardır.

Medya Talimatı'ndaki hükümlerden, yayıncı kuruluşlarla yapılacak olan yayın sözleşmelerinde yer alması gerekli düzenlemelerin TFF ve kulüplerin menfaatleri doğrultusunda tek yanlı olarak tespit edildiği ve yayıncı kuruluşların sözleşme içeriğiyle ilgili pek fazla bir pazarlık şansının olmadığı sonucuna varılmaktadır. Söz konusu düzenlemelerin sözleşmenin imzalanmasından önce, TFF tarafından maçların yayını için yapılan ihale şartnamesine aynı şekilde yansıtıldığı da tabiidir.¹³⁶

Medya Talimatı'nda yer alan düzenlemelerin bir kısmı ise FIFA ve UEFA'nın konuyla ilgili kurallarının uyarlanması ibarettir. Örneğin m. 15'e göre, "*UEFA Ana Statüsünün 48. maddesi ile UEFA Yayın Talimatı iş bu talimatın ayrılmaz ekidir. İş bu Talimatta hüküm bulunmayan hallerde, sözü geçen Ana Statü ve Talimatın hükümleri uygulanır*" ve m. 16'ya göre "*Türkiye'den FIFA üyesi ülkelere yayınlar konusunda, FIFA Standart Statüsü'nün 49.maddesi, FIFA Statüsü'nün 71. maddesi ve buna dayanılarak çıkarılan hükümler uygulanır*".¹³⁷

D. Türkiye'de Lig Organizasyonu ve Yayın Hakları İhale Süreci

TFF, Kanunla düzenlenmiş yetki alanı içinde Profesyonel Futbol ligini düzenlemektedir. TFF, Kanunla edindiği yetki ve görevlerin yanı sıra uluslararası düzlemde uyulması gereken kurallara göre Profesyonel Futbol Ligini organize etmekte ve denetlemektedir. Profesyonel Futbol Liginde oynamak için tescil yaptıran futbol kulüpleri ile ligin varlık sebebi olan futbol kulüplerini oluşturan ve futbolu meslek edinmiş futbolcular ise aynı zamanda uluslararası ve ulusal futbol kurallarını kabul etmek durumundadırlar. Bu dizge içerisinde futbolcular ve kulüpler hukuken tanınmasını istedikleri şampiyonluk ve kupaların karşılığında federasyonların kurallarını sezon başında yinelenen tescillerle şartsız kabul edeceklerini taahhüt etmektedirler.¹³⁸

---

¹³⁶ Akşar, 2010, s.131.

¹³⁷ FIFA Standart Statüsü m. 71-72 ve UEFA Statüsü m. 47-48.

¹³⁸ Aker, 2006, s.4; Öksün, 2000, s.41; Egemenoğlu, 2005, s.23.

Daha sonra belirtileceği gibi, hukuki ilişkide yer alanların sayısının çokluğu ve her birinin sportif faaliyetin var oluşundaki payı gerekli olduğundan; bir karşılaşmanın televizyondan yayınlanmasının hukuki çerçevesini belirlemek ve bu hakların sahiplerini tespit etmek oldukça güç ve karmaşık tahliller ile çok boyutlu incelemeler gerektirmektedir.¹³⁹

Lig organizasyonunun, Dünya’da ve Avrupa’da örgütlenmiş bulunan uluslararası futbol teşkilatlarının koymuş olduğu kurallara uygun biçimde icra edilmesi zorunludur. Anılan kurallar, ülke içinde ulusal federasyonlar vasıtasıyla uygulanmaktadır. Profesyonel faaliyet gösterecek kulüpler ve sporcular ilgili federasyonca tertiplenen organizasyon içinde yer almak ve önceden konulmuş oyun kurallarına uymak zorundadırlar.

TFF, kulüpler, futbolcular, hakemler ve diğer teknik personel arasındaki hukuki ilişkiler, uluslararası futbol mevzuatı ile bunun, maddi ve şekli unsurlarıyla iç hukuka uyarlanması ve aktarılmasından doğan ulusal futbol hukukuna dayanmaktadır. Bu hukuk kuralları, ulusal federasyonların, belli bir çerçevede kural koyma özerkliğine sahip olmalarına rağmen, temelde yukarıdan aşağıya bir sistem içinde belirlenmektedir.

Profesyonel ve amatör ligler, özel bir kanunla özel hukuk tüzel kişisi olarak kurulmuş olan TFF’nin yönetimi ve denetimi altındadır. Uluslararası futbol örgütlerinin koyduğu kurallara uygun olarak dernek ya da anonim şirket biçiminde kurulmuş olan futbol kulüplerinin ya da bunların futbol şubelerinin katıldığı bir futbol organizasyonu olan lig; 5894 sayılı TFF Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanunun “*Türkiye’deki her türlü futbol faaliyetini yürütmek, düzenlemek ve denetlemek*” ifadesini içeren 3. maddesi (a) bendi uyarınca TFF tarafından düzenlenmektedir.

TFFK m. 13’e göre, futbol müsabakalarının televizyon ve radyodan *yayınlanmasına, düzenlenmesine ve programlanmasına münhasıran* Federasyon Yönetim Kurulu yetkili kılınmıştır. **TFF Statüsü m. 74/IX’a göre de, lig müsabakalarının televizyon ve radyodan yayın hakkının devri için kulüpler adına şartname tanzimine, ihale ve sözleşme yapmaya TFF yönetim kurulu yetkilidir.**¹⁴⁰

TFF, yukarıda anılan hukuki düzenlemelere istinaden, kulüplerin kanuni zorunlu vekili sıfatıyla, yayıncı kuruluşlarla lig karşılaşmalarının yayın haklarının devrini içeren

---

¹³⁹ Egemenoğlu, 2005, s.32.

¹⁴⁰ RG 16. 05. 2009/27230.

sözleşme imzalama hak ve yetkisine sahiptir. Bu kapsamda, “havuz sistemi” olarak da anılan, lig karşılaşmalarına ilişkin yayın haklarının TFF vasıtasıyla tek elden merkezi pazarlanması uygulamasına, 29.05.1996 tarihinde TFF ile yayıncı kuruluş CINEBEŞ arasında yapılan ve yayın haklarının 1996-1997 sezonundan itibaren 3 sezon süreyle devrini içeren sözleşmeyle geçilmiştir.¹⁴¹

TFF, Türkiye Süper Ligi yayın haklarını 19.04.2004 tarihli sözleşmeyle Digital Platform İletişim Hizmetleri A.Ş.’ye devretmiştir. Söz konusu sözleşme başlangıçta 2004-05, 2005-06, 2006-07, 2007-08 sezonlarını kapsamakta iken, daha sonra iki yıl uzatılmış ve 2008-09 ve 2009-10 sezonlarını da kapsamı içine almıştır. Rekabet Kurumu da sözleşmeyi, 5894 sayılı Kanun kapsamında değerlendirip, rekabet hukukuna aykırı bir durum olmadığı yönünde görüş bildirmiştir.¹⁴²

---

¹⁴¹ Akşar, 2010, s.133.

¹⁴² 13.01.2010 tarihli ve 250 sayılı Rekabet Kurumu’nun yayımlanmamış kararı aşağıdaki şekildedir:

2010-2011, 2011-2012, 2012-2013, 2013-2014 (ve uzatmaya ilişkin şartların gerçekleşmesi halinde 2014-2015) futbol sezonuna ait “TFF Süper Lig” ve “TFF 1. Lig” futbol müsabakalarının yayın haklarının ve “TFF Süper Lig ve TFF 1. Lig isim sponsorluğu haklarının devrine ilişkin olarak hazırlanan şartname taslaklarına görüş bildirilmesi talebi üzerine Rekabet Kurulu’nun 12.01.2010 tarihli toplantısında alınan 10-04/57-M sayılı kararında:

- *TFF’nin yetkisi dahilindeki futbol müsabakalarına ilişkin merkezi planlama yetkisinin, 5894 sayılı Kanunu’nun açık hükümlerine dayanması nedeniyle söz konusu hakların satışına yönelik ihale şartnamelerinin bu açıdan 4054 sayılı Kanun kapsamında değerlendirilebilme imkanı bulunmadığı,*
- *TFF Süper Lig ve TFF 1. Lig Medya haklarının devrine ilişkin hazırlanan şartname ve sözleşmelerde yer alacak futbol müsabakalarının yayın haklarının pazarlanması ile ilgili hususların TFF’nin Kanun’dan kaynaklanan yetkisi dahilinde belirlendiği,*
- *Ancak futbol müsabakalarının yayın haklarının pazarlanması yetkisi dışında bulunan ve fakat TFF tarafından şartname, yayın sözleşmeleri ve sair düzenlemelerde hükme bağlanmış veya bağlanmamış hususlar ile yayıncı kuruluşların TFF’nin herhangi bir düzenlemesini bulunmadığı konulardaki eylemlerinin 4054 sayılı Kanun çerçevesinde değerlendirilebileceği,*
- *Bildirim konusu şartnameler incelendiğinde ise sözkonusu şartnamelerde yer alan düzenlemelerin Kurulun geçmiş kararlarında önemle üzerinde durulan hususlar ile uyum içerisinde olduğu,*

TFF Statüsü'nün 74. Maddesinin 10. bendi uyarınca bir önceki sözleşmenin bitiminden en geç 6 ay önce, 2010 yılının Ocak ayında gerçekleştirilen Yayın ihalesi ile Türkiye Süper Ligi yayın hakları dört yıllığına yine Digital Platform İletişim Hizmetleri A.Ş.'ye devredilmiştir.¹⁴³

2010 yılında kabul edilen Yayın Talimatı uyarınca futbol karşılaşmalarının yayın kuruluşları tarafından televizyon, radyo ve her türlü teknik cihaz ve benzeri araçlarla yayınlanmasına ilişkin usul ve esaslar tespit edilip karara bağlanmıştır.

TFFMT'nin 3. ve 4. Maddeleri uyarınca; futbol karşılaşmalarının televizyon, radyo ve her türlü teknik cihaz ve benzeri araçlarla yayınlanmasına, yayınların düzenlenmesine ve programlanmasına münhasıran TFF yetkilidir. TFF, yetkisi dâhilindeki karşılaşmalarla ilgili olarak kulüpler adına ve hesabına yayın sözleşmesi yapmak, sözleşmenin ve devrin usul ve şartlarını belirleme yetkisine münhasıran sahiptir. TFFYT'nin 13. Maddesinin 1. bendinde belirtildiği gibi, TFF, yetki alanı içerisindeki karşılaşmalarda görüntü sinyali üretme hakkına Talimat'taki istisnalar dışında münhasıran sahipken, TFFMT'de TFF sinyal üretiminden vazgeçmiş, bunun yerine yayıncı kuruluş için oldukça detaylı ve herhangi bir tartışmaya yer bırakmayacak kadar net bir kamera ve sahaiçi alt yapı sistemini öngörmüş ve bunu da TFFMT'ye ek olarak tablo halinde belirlemiştir.¹⁴⁴

-
- *Söz konusu şartnamede TFF'nin yayın haklarının pazarlanması ile ilgili yetkisi dışında olup 4054 sayılı Kanuna aykırılık oluşturacak hükümlere yer verilmediği,*
  - *Bununla birlikte bağlayıcı olmamak kaydıyla ihale sonucunda ihaleye konu tüm paketlerin tek teşebbüste kalması olasılığının ve yayın hakları süresinin 4+1 yıllık süreyi kapsamamasının rekabetçi açıdan getireceği mahsurların tff tarafından göz önünde bulundurulması gerektiği görüşünün tarafınıza bildirilmesine karar verilmiştir.*

¹⁴³ Türkiye Futbol Federasyonu Statüsü, www.tff.org (10.06.2010)

¹⁴⁴ Türkiye Futbol Federasyonu Medya Talimatı, www.tff.org (16. 08. 2010).

II. YAYIN HAKKI VE SAHİPLİĞİ

A. Spor yayın haklarının hak niteliği sorusu

Her şeyden önce, “Spor Yayın Hakkı” kavramının ekonomik değerinin ne olduğunu hukuki anlamda açıklamak gerekir. Kitlelere yönelik spor organizasyonlarında genel pazarlama hakkının kime ait olduğu ile bireysel uygulamalarda görsel-işitsel hakların kime ait olduğu sorularının da cevaplanması gerekmektedir.

Özellikle merkezi pazarlama ve münhasır paket pazarlama yöntemi tercih edildiğinde, spor yayın hakları pazarında, rekabet ve medya hukukuyla ilgili olup olmadığı veya ne ölçüde ilgili olmadığı hususunda, ancak ekonomik değer olan “spor yayın hakkının hukuksal niteliğinin ne olduğu şeklindeki, özel hukuka ilişkin ön soru yanıtlandıktan sonra bir hüküm verilebilir. Bunun için de, kitlelerin ilgisini çeken bir spor organizasyonunda her defasında ortaya çıkan hukuki durumla asli olarak veya özel kişilerle yapılan iş sözleşmeleriyle sağlanan görsel-işitsel pazarlama haklarının kime ait olduğu aydınlatılmalıdır.¹⁴⁵

Avrupa rekabet hukukunun uygulanması bakımından AB Komisyonu da ilgili ulusal hukuk uyarınca spor yayın haklarının hukuki niteliği ve sahipliğine dair özel hukuka ilişkin ön sorunun açıklığa kavuşturulmasının temel önemini onaylamaktadır. AB Komisyonu kelimesi kelimesine şunları söylemektedir: “Spor organizasyonlarında radyo veya televizyon yayını haklarının kime ait olduğu sorusu, rekabet hukukunun uygulanmasında büyük önem taşımaktadır. Burada belirleyici olan yürürlükteki ulusal hükümlerdir. Spor türüne göre (takım sporları, organizasyon, seri, ferdi katılım), farklı bakış açıları (örn. organizasyonun yapılacağı mekâna sahip olma veya karşılaşma organizasyonlarının mali veya ticari riskleri) belirleyici olabilir.”¹⁴⁶

---

¹⁴⁵ Alexander Scheuer, Peter Strothmann, “**Sport as Reflected In European Media Law**”, Blackshaw, Steve Cornelius, Robert Siekmann (Ed.), TV Rights And Sport Legal Aspects, Hague: Asser Press, 2009, s.35.

¹⁴⁶ Parrish, Miettinen, 2009, s.14.

Zira spor yayın haklarının hukuki niteliği sorusu, özellikle, “spor yayın hakkı” ekonomik değerinin hukuki bakımdan ne şekilde kavrandığı ulusal ve Avrupa rekabet hukukunun uygulanırlığını kısıtlayabileceğinden dolayı önceliklidir. Buna uygun olarak yazar, AB Komisyonunun her üye ülkedeki pazarlama uygulamalarının rekabet hukuku bakımından değerlendirilmesinde maddi hukuk bakımından farklı sonuçlara ulaşabileceğine dikkat çekmektedir. Ve bu sadece hakların özel hukuk tasnifi bakımından değil, buna bağlı olarak hakların pazarlanmasının rekabet hukuku bakımından değerlendirilmesi bakımından da geçerlidir.¹⁴⁷

Esas belirleyici olan ulusal hükümler olduğu kadar sporun türüne göre, (bireysel ya da takım sporları veya büyük çaplı spor organizasyonları, Olimpiyatlar gibi) farklı hukuki dayanaklar (organizasyonun yapılacağı yerin mülkiyet haklarından doğan hukuk veya karşılaşmaların içerdiği mali ve ticari boyut) söz konusudur.¹⁴⁸

Spor yayın haklarının hak niteliği sorusu, özellikle ekonomik değerinin hukuki kapsamı açısından hem ulusal hukuk hem Avrupa Birliği Rekabet Hukukunun uygulanabilirliği açısından klasik hukuk uygulaması ve yorumu ile birebir örtüşmemektedir. Avrupa Birliği'nin rekabete ilişkin hukuk düzenlemeleri spor hukuku söz konusu olunca, diğer alanlarda uygulandığı gibi tavizsiz ve istinasız uygulanmamaktadır. Genel hukuk kurallarının aksine spor hukukunun farklı uygulanma gerekçeleri, 2002 yılının Aralık ayında Avrupa Komisyonu tarafından bildirilen üç ana ilke ile belirlenmiştir. Spor hukukunun genel ilkeleri; Sportif Dayanışma ilkesi, sporun sosyal ve ekonomik özellikleri ile zengin ve fakir kulüp ve federasyonlar arasında sportif rekabet dengesinin sağlanması ilkeleri ile açıklanmaktadır.¹⁴⁹ Spor Hukukunun önemli konularından biri olan spor yayın haklarının pazarlanmasında, serbest piyasa koşullarında rekabetin sağlanması ve hâkim durumun kötüye kullanılmaması gibi rekabet hukukunun ilkelerinin uygulanması sekteye uğradığı düşünülse de yukarıda bahsi geçen ilkeler, rekabet hukuku ilkelerinin önemi karşısında ehemmiyet kazanmaktadır.¹⁵⁰

---

¹⁴⁷ Parrish, Miettinen, 2009, s.15.

¹⁴⁸ Scheuer, Strothmann, 2009, s.37.

¹⁴⁹ Mosturoğlu, 2006, s.646.

¹⁵⁰ Simon Osterwalder, **Übertragungsrechte an Sportveranstaltungen**, Burak Oder (çev.) Münih: Staempfli Verlag AG Bern, 2004, s.242; Mosturoğlu, 2010, s.2.

Konunun tam bir incelemesinin ortaya çıkaracağı sonuçlar saklı kalmak kaydıyla, spor yayın hakkının hukuki ve maddi bakımdan ticari dağıtımını için bir spor organizasyonunun yayın sinyalinin üretilmesi için verilen izni içeren, bir *gayri maddi kullanım hakkının* söz konusu olduğu açıktır. Bu nedenle, özellikle yayın hakkı sözleşmelerinin münhasırlığının rekabet hukukuna uygun olup olmadığı bakımından, bu münhasırlığın “spor yayın hakkı” ekonomik değerinde her durumda kendiliğinden içerip içermediğini ve bağlantılı olarak, rekabet üzerindeki etkilerinin fikri mülkiyete ilişkin yasal düzenlemelerden kaynaklanıp kaynaklanmadığı açıklanmalıdır.¹⁵¹

Aynılık gösteren menfaat durumu karşısında, özellikle, kitlelerin ilgisini çeken bir spor organizasyonun görsel-işitsel yayın haklarının hukuksal temelini telif hukukunda bulunup bulunmadığı ve bu hakların telif hakkı olarak nitelendirilmesi halinde mutlak etkiye veya edimin korunmasına ilişkin komşu haklara koşut şekilde en azından devredilebilir ekonomik bir faydalanma hakkı oluşturup oluşturmadıkları sorusu doğmaktadır. Bu konuda ekonomik bakımdan, görsel-işitsel programı taşıyan yazılımlarda genel olduğu gibi, kitlelerin ilgisini çeken spor organizasyonlarının yayın haklarının üretiminde de sonuçta bu organizasyonu oluşmasına katılan sporcuların kişisel (fikri) edimlerinin en önemli üretim unsurunu oluşturduğuna dikkat çekilmelidir. Buna, kitlelerin ilgisini çeken spor organizasyonlarının, görsel-işitsel materyalin alıcıları tarafından, daha önce yayınlanmış olan spor organizasyonlarına nazaran, her durumda düzenli olarak “yeni” görsel-işitsel programlar olarak algılandığı eklenmelidir.¹⁵²

Açıklayıcı ekonomik alandan hukuki alana geçerken, spor yayın haklarının hukuksal nitelmesi bakımından, yayın hakkının nerde ve nerelerde aranacağı hususunu irdelemek için, spor organizatörü kavramının ve dayandığı ilkelerin irdelenip değerlendirilmesi gerekmektedir.

---

¹⁵¹ Oles Andriychuk, “**Whether the European Model of Essential Facilities Doctrine Might Be Applied To The Contemporary Telecasting Of Premium Sports Content**”, Blackshaw, Steve Cornelius, Robert Siekmann (Ed.), TV Rights And Sport Legal Aspects, Hague: Asser Press, 2009, s.107; Osterwalder, 2004, s.243.

¹⁵² Scheuer, Strothmann, 2009, s.38; Osterwalder, 2004, s.244.

B. Yayın haklarının asıl sahibi olarak düzenleyici “spor organizatörü”

Kitlelerin ilgisini çeken spor organizasyonlarına ilişkin yayın haklarına yönelik, açık özel bir yasal düzenleme yoksa spor hukuku yazını bu hakları mahkemelerinin içtihadına dayanarak genelde spor olayının “organizatörüne” yani düzenleyiciye tanımaktadır. Buna bağlı olarak, güncel hukuksal tartışma, pazarlama hakkı bakımından “spor organizatörü” tanımına kimlerin girdiği sorusunda yoğunlaşmaktadır. Ağırlıklı olarak, görsel-işitsel pazarlamaya ilişkin asli hak, spor olayının gerçekleştirilmesindeki *işletmesel risk* ve *organizasyonel sorumluluk* üzerinden tanımlanmaktadır, bu da çerçeveyi belirleyen spor kulüplerine genelde organizatör niteliğinin ve dolayısıyla yayın haklarının asli sahipliğinin tanınmasının nedenidir.¹⁵³

C. Hak Sahibinin (Düzenleyicinin) Tespitinde Temel İlkeler: İşletmesel Risk ve spor organizasyonunu üstlenme kistası

Ortaya konula futbol karşılaşmalarının ekonomik olarak kimin tarafından değerlendirileceği ve hukuka aykırı bir durumda kimin yasal korunmalardan yararlanabileceği hususlarının belirlenmesi önem arz etmektedir.

Ülkemizde futbol karşılaşmaları ile ilgili olarak ne mahkemelerce ne de Rekabet Kurulu tarafından verilen kararlarda, yayın haklarının niteliği ve sahipliği meselesi, uyuşmazlık konusu olmuştur. Bugüne kadar mahkemelere veya Rekabet Kurulu’nda görülmüş uyuşmazlıklarda söz konusu uyuşmazlık konusu havuz sisteminin ihale sürecine ilişkindir.¹⁵⁴ Kulüplerin yayın hakkını bireysel satışı, sistemin varlığını kökten sarsacak olduğu için kulüpler, ciddi gelir olarak gördükleri yayın gelirlerini azaltacak bu pazarlamadan uzak durmaktadır ve havuz sisteminden olabildiğince fazla gelir elde etmenin yolunu aramaktadırlar.

---

¹⁵³ Scheuer, Strothmann, 2009, s.39; Osterwalder, 2004, s.241.

¹⁵⁴ Rekabet Kurumu’nun, TFF’nin talebiyle bildirdiği, yayınlanmamış 13.01.2010 tarihli görüşüne göre TFF Süper Lig ve TFF 1. Lig futbol müsabakalarının yayın haklarının devrine ilişkin ihale şartnamelerinin 4054 sayılı Kanun kapsamında değerlendirilebilme imkânı bulunmamaktadır.

Almanya Federal Kartel Dairesi, 1994 yılında verdiği bir kararında, düzenleyiciyi olarak nitelendirdiği spor organizatörünü, bir spor etkinliğinin organizasyon ve ticari yönden sorumlusu olan, bunun hazırlığını ve icrasını üstlenen ve etkinliğin ticari riskini taşıyan kişi olarak (*işletmesel risk ve organizasyon kısıtı*) tanımlamıştır. Kartel Dairesi'nin yukarıda anılan kararına yapılan itiraza ilişkin olarak, Alman Federal Mahkemesi tarafından 1997'de verilen ve Daire'nin, UEFA Kupası karşılaşmalarına ilişkin yayın haklarının Alman Futbol Federasyonu'nca merkezi değil, kulüplerce bireysel olarak pazarlanabileceğini belirten kararını onaylayan kararında, “*düzenleyici*” kavramına ayrıntılı yer verilmemiş olsa da, yayın haklarının sahibinin, futbol karşılaşmasının oynanmasında asli ekonomik ve organizasyonsal katkıyı (stadyumun hazır tutulması, reklam, bilet satımı, güvenlik, ulaşım vb. gibi tedbirler) gerçekleştiren, sportif ve teknik hazırlıkları yapan ve seyircilerin ilgisini çekecek bir değer yaratan her iki kulübün olduğuna karar vermiştir.¹⁵⁵

Buna karara göre, spor etkinliklerine ilişkin yayın hakları, kural olarak kendi maddi imkânlarıyla, etkinliği ticari olarak üstlenen ve aynı zamanda düzenleyene ait olmakla beraber, etkinliğin izleyicilerin ve böylece yayın kuruluşlarının tercih edeceği bir değer haline gelmesinde kural koyma, düzenleme ve lisanslama gibi kendi çalışmaları ve organizasyonu ile esaslı katkıda bulunan ilgili federasyonu da, düzenleyici ile birlikte yayın haklarını pazarlama hakkına sahiptir.¹⁵⁶

Bu bakış açısına ilaveten, AB Komisyonu 1993'de, yayın haklarının; genel olarak etkinliğin gerçekleştirildiği mekânlara girişleri kontrol etme ve denetleme yetkisine sahip olan düzenleyicide bulunduğunu ifade etmiştir. Ticari riski kimin taşıdığıнын yayın haklarının sahibinin belirlenmesindeki önemine bir diğer örnek için İtalya gösterilebilir. İtalyan Rekabet Kurulu, Futbol Federasyonu'nun kurumsal görevinin genel olarak teknik ve idari konuları düzenlemek olduğu, fakat tek tek bütün maçların riskini göze almadığına ve Federasyon'un yayın haklarına ortak olma hakkına sahip olmadığına karar vermiştir.¹⁵⁷

---

¹⁵⁵ Martin Schimke, “**Germany**”, Blackshaw, Steve Cornelius, Robert Siekmann (Ed.), TV Rights And Sport Legal Aspects, Hague: Asser Press, 2009, s.351 vd.; Aker, 2006, s.18.

¹⁵⁶ Schimke, 2009, s.353.

¹⁵⁷ Luca Ferrari, “**Italy**”, Blackshaw, Steve Cornelius, Robert Siekmann (Ed.), TV Rights And Sport Legal Aspects, Hague: Asser Press, 2009, s.399-400.

İsviçre’de de, UEFA’nın 1993’de Şampiyonlar Ligi statüsünde yaptığı, turnuvaya katılma hakkını elde eden kulüplerin o tarihe kadar yapılan yayın ve reklam sözleşmelerini geçersiz ilan eden ve ön elemeler hariç tüm yayın haklarının sadece kendisi tarafından pazarlanabileceğini öngören düzenleme Kartel Kanunu’na aykırı bulunmuştur.¹⁵⁸

D. Çerçeve organizasyon kıstası

Ülkemizde yer almayan fakat gerek FIFA gerekse UEFA’nın bütün ülkelerde yaratmaya çalıştığı ideal spor modeli, bir ülkede sporun temelden yani aşağıdan yukarıya doğru şekillendiği bir piramittir. Buna göre, en altta amatör sporcular, bir üstte bölgesel federasyonlar ve en üstte de çerçeve olarak adlandırılan federasyonlar yer almalıdır. Özellikle Avrupa’da oturmuş bu sistemde de yayın haklarının kime ait olduğu sorunları çıkabilmektedir. Birebir ülkemizin sistemini ilgilendirmese de çerçeve organizasyon kıstasının ülkemiz federasyonları tarafından hedeflenmesi sebebiyle, bu konudan bahsetmekte yarar görüyoruz.¹⁵⁹

Görsel ve işitsel olarak yararlanılabilir bir spor etkinliğinin hazırlanması için, çok çeşitli organizasyon araç ve etkinliklerine ihtiyaç vardır. Amerika’nın kendi içine kapalı profesyonel spor liglerinden farklı olarak, Avrupa’da münferit spor etkinlikleri duruma göre bölgesel, ulusal veya uluslararası bir federasyon örgütlenmesi altında bir araya getirilmiştir.¹⁶⁰ Bu yüzden bir etkinlik organizasyonu, çerçeve organizasyonu ve bölgesel organizasyon olarak gruplandırılır. Bir çerçeve organizasyonundan, özetle ulusal ve uluslararası spor federasyonları tarafından gerçekleştirilen eşgüdüm etkinlikleri anlaşılır. Ancak bu kavram, federasyonların gerçek etkinliklerini sadece sınırlı bir düzeyde açıklayabilir. Eşgüdüm etkinlikleri, hiçbir şekilde sadece organizasyon ile ilgili etkinliklerle aynı kefeye konmamalıdır. Hukuki münferit durumun denetiminde, bir çerçeve organizasyonunun düzenlenmesi bağlamında uzun süreli olarak ve kısmen uzun

---

¹⁵⁸ Osterwalder, 2004, s.245.

¹⁵⁹ Alp Ulagay, “ABD ve AB’de Spor”, **Kadir Has Üniversitesi Spor Hukuku ve Yönetimi Sertifika Programı Ders Notları**, İstanbul: 5.12.2009, s.16.

¹⁶⁰ Levent Bıçakçı, “AB Spor Modeli”, **Kadir Has Üniversitesi Spor Hukuku ve Yönetimi Sertifika Programı Ders Notları**, İstanbul: 24.04.2010, s.16; Ulagay, 2009, s.17.

yıllardır devam eden ve bir spor etkinliğinin bölgesel düzenlemesiyle doğrudan ilişkisi olmayan organizasyon ve ekonomik etkinlikler de aynı şekilde hesaba katılır.¹⁶¹

Eğer münferit spor etkinlikleri, şampiyonluklar, turnuvalar, turlar, seriler ya da (çerçeve etkinlikler olarak adlandırılan) ligler gibi belirli veya belirsiz bir süre devam eden genel bir müsabaka yapısı dâhilinde düzenlenirse, bu tür eşgüdümlü etkinliklere her zaman başvurulabilir. Bu tür genel müsabaka yapıları, Avrupa’da ulusal ve uluslararası spor federasyonlarının inisiyatif ve etkinlikleri sayesinde düzenlenir. Böylesi federasyon etkinlikleri, bugün sıkça üzerlerinde ticari marka ve telif hakkına dair yetkiler bulunabilen yarışma amblemleri, markalar ve diğer toplumsal araçlar sayesinde görselleştirilip pazarlanmaktadır.¹⁶²

Spor etkinliklerinin bir çerçeve organizasyonu dâhilinde düzenlenmesi zorunlu olmamasına rağmen (örneğin iki takım arasında idman amacıyla yapılan bir antrenman maçı, bir basketbol takımının sadece şov amacıyla yaptığı bir gösteri, vs.), eğer uzun bir müddet devam edecek olan sportif bir müsabaka söz konusuysa, bu organizasyon düzenli olarak yapılır. Bunun için gerekli olan sportif müsabaka yapısına entegrasyon yani bir spor gösterisinin seyirci için çekici olmasının temel ön koşulu olarak, spor etkinliklerinin naklen yayın hakları için en etkili ve önemli üretim faktörüdür. Böylece spor etkinliklerinin pazar değeri ve kitlesel iletişim araçları için pazarlanabilir olması yeteneği, tamamıyla münferit spor etkinliklerinin bir çerçeve organizasyonuna entegrasyonu ile mümkün olabilir. Buna göre, her şeyden önce nihayetinde tek tek sporcuların, spor takımlarının ve mahalli spor organizatörlerinin ekonomik bakış açıları sebebiyle çerçeve organizasyonu tercih edilir.¹⁶³

Büyük çerçeve organizasyonlarının aksine, spor etkinliğinin organizasyonu ve finanse edilmesi, yapılacağı yerde gerçekleştirilir. Bu, çerçeve organizasyonu gerçekleştirecek organizatörün kendisinin spor etkinliğinin düzenleyicisi olması istisnası dışında (örneğin dünya şampiyonalarında uluslararası spor federasyonları veya milli takımların oyunları içinse ulusal federasyonlar ya da ilgili konfederasyon birlikleri gibi) çerçeve

---

¹⁶¹ Max Schoenthal, “**Major Events and Reporting Rights**”, Blackshaw, Steve Cornelius, Robert Siekmann (Ed.), TV Rights And Sport Legal Aspects, Hague: Asser Press, 2009, s.67; Osterwalder, 2004, s.62.

¹⁶² Bıçakcı, 2010, s.18; Osterwalder, 2004, s.63.

¹⁶³ Bıçakcı, 2010, s.19; Osterwalder, 2004, s.64.

organizasyonun organizatörü tarafından kendisine lisans verilmiş olan bölgesel organizatörün halletmesi gereken bir meseledir.¹⁶⁴

Bir spor etkinliğinin görsel ve işitsel olarak yararlanabilirliği için gerekli olan ve oldukça büyük bir seyirci sayısına ulaşılmasını olanaklı kılan ve bu yüzden spor etkinliğinin “bölge üstü” ekonomik artı değerini esas alan çerçeve organizasyonlar, etkinliğin düzenleneceği yerin mülkiyet ve zilyetlik ilişkilerinden doğan hukuki pozisyonları, naklen yayın haklarına dair hukuki esas bazında arka plana iterler. Örneğin zorunlu mali sorumluluk hukukunun bir spor etkinliğinin mahalli düzenlenmesiyle her koşulda alakalı olan unsurlarından farklı olarak, naklen yayın haklarında asli olarak hak sahibi olmanın saptanmasında, sadece mahalli organizatörün organizasyon ve finansla ilgili sorumlulukları tek başına etkili değildir. Hukuki bakış açısı belirlenirken, daha ziyade çerçeve organizasyonunu gerçekleştiren spor federasyonunun eşgüdüm etkinlikleri ve masrafları hesaba katılmalıdır.

Çerçeve organizasyonunu gerçekleştiren organizatörlerin etkinliklerini, naklen yayın haklarında asli hak sahibi olması bağlamında hukuki olarak uygulamanın ilk denemeleri, ABD’deki hukuki mülahazalarda ele alınmıştır. Bu mülahazalarda, büyük bir çerçeve organizasyonunda fiilen bir araya getirilen spor kulüpleri, “Lig sporu” denilen ekonomik değeri birlikte üreten tek bir müessese olarak tanımlanmışlardır. Bu bakış açısının temelinde, lig katılımcılarının bileşiminin, merkezi bir merci tarafından kontrol edilen bir *Franchise* sisteminde belirlendiği ve küme çıkma ile düşmelerin söz konusu olmadığı Kuzey Amerika profesyonel liglerinin organizasyon biçimi yatmaktadır. Avrupa’daki spor meselelerinin hukuki olarak değerlendirilmesinde, Kuzey Amerika spor eğlence endüstrisine göre konum belirlemeden sakınılması ve bu “*Single Entity*” diye adlandırılan yaklaşımın Kuzey Amerika’da bile kabul edilmesi epey zaman almış olmasına rağmen, bu fikirler Avrupa’daki yeni ekonomi ve hukuk literatüründe giderek daha fazla benimsenmektedir. Bu fikirlere ilaveten, özellikle çerçeve organizasyonu organizatörleri ile bölgesel düzenleyiciler arasında, spor ligleri ve serilerinde pazarlama koordinasyonlarının rekabet hukuku açısından takdiri (örneğin çerçeve organizasyonu organizatörünün merkezi pazarlama yetkisi üzerine anlaşmalar) bağlamında, münferit oyun

---

¹⁶⁴ Mary Still, Kate Jordan, Toby Ryston- Pratt, **Tv Rights Related To Major Sports Events: The Example of the Olympic Games**, Blackshaw, Steve Cornelius, Robert Siekmann (Ed.), *TV Rights And Sport Legal Aspects*, Hague: Asser Press, 2009, s.181; Schoenthal, 2009, s.69; Osterwalder, 2004, s.65.

ya da münferit müsabaka değil, yarışmanın bütünü, işitsel ve görsel yararlanabilirliğine çerçeve organizasyonu organizatörünün ortak hak sahibi olduğu pazar için önemli ürün olarak değerlendirilir.¹⁶⁵

Avrupa'daki içtihatla, bu hukuki fikirlerin uygulanması gerektiğini ortaya atan ilk işaretler görülmektedir. Mesela rekabet konularıyla meşgul olan en yüksek İngiliz mahkemesi, İngiliz Premier League'in işletmecisi Football Association Premier League'in artık kartel olmadığına karar vermiştir. Buna gerekçe olarak, tüm lig maçlarının ünitesi olarak Premier League'in pazarlamada önemli ürün olduğu, bu yüzden de tek tek lig maçlarının naklen yayın haklarının tek tek takımlar tarafından kolektif olarak meydana getirildiği ileri sürülmüştür. Mahkeme, bundan başka Football Association Premier League Ltd'nin feshi halinde, Premier League ürününün imalinin artık mümkün olmayacağını ve buna uygun olarak ürünün neticesinde talep edilebilecek münferit maçların naklen yayın haklarının mevcut olmayacağını ifade etmiştir.¹⁶⁶

Pazarlamada asli olarak ortak hak sahibi olmanın çerçeve organizasyonu organizatörlerince gerekçelendirilmesi için, rekabet hukukuyla ilgili bu yaklaşımın reddedilmesi halinde, çerçeve organizasyonu organizatörlerinin tek tek federasyonların spor etkinliklerinde asli ortak hak sahibi olmasının, özel hukuk kapsamında bir yaklaşımla sağlanıp sağlanamayacağı incelenmelidir. Bununla birlikte, çerçeve organizasyonu yapan bir spor federasyonunun, federasyonun münferit spor etkinliklerinin asli organizatör haklarını talep edip edemeyeceği veya bu hakların sadece türevsel olarak bölgesel tertipleyciler tarafından kendisine verilmesini sağlayıp sağlayamayacağı bilhassa tartışmalı bir konudur. Eğer sonucusu geçerli olursa, çerçeve organizasyonu organizatörleri ile bölgesel organizatörler arasında bunun için gerekli olan eşgüdüm anlaşmaları, ulusal ve uluslararası rekabet hukukunu ihlal etmemelidir.¹⁶⁷

---

¹⁶⁵ Osterwalder, 2004, s.65.

¹⁶⁶ Adrian Barr-Smith, "United Kingdom", Blackshaw, Steve Cornelius, Robert Siekmann (Ed.), TV Rights And Sport Legal Aspects, Hague: Asser Press, 2009, s.551; Osterwalder, 2004, s.66.

¹⁶⁷ Osterwalder, 2004, s.66.

E. Türk Futbol Mevzuatında “Düzenleyici” Kavramı

TFFMT m. 4 uyarınca lig karşılaşmalarının yayın haklarının kulüplere adına ve hesabına ait olduğunu ifade etmesinin dayandığı hukuki temel belirsizdir. TFFMT’de yayın hakları, karşılaşmanın türüne göre milli maçlar TFF’ye, lig karşılaşmaları kulüplere ve jübile maçları jübile yapacak futbolcuya tanınmıştır.¹⁶⁸

Milli müsabakalarının ve Türkiye kupası final müsabakalarının yayın hakkı TFF’ye ait olup, TFF bu maçların yayınlanmasıyla ilgili olarak yayıncı kuruluş ile bizzat sözleşme yapabilecektir. (TFFMT m. 3/f 2)

Jübile karşılaşmalarının yayın hakkı, jübile yapan futbolcuya ait olduğundan hareketle, bu gibi karşılaşmaların yayını için, o kişinin yayın sözleşmesi yapabileceği belirtilmiştir (TFFMT m. 7)

Talimatta sayılanlar dışında kalan müsabakaların yayını için kulüpler, TFF’nin onayını alarak yayın kuruluşları ile sözleşme imzalayabilirler. (TFFMT m.6)

Talimat’da kulüplerin en üst ligdeki (Turkcell Süper Lig) ve onun bir altındaki lig (TFF 1. Lig) karşılaşmaları kulüpler adına ve hesabına yayın sözleşmesi yapmaya münhasıran Federasyon yetkilidir. (TFFMT m. 3)

TFF’nin, yayın haklarının sahibini tespit ederken; her sezonun Sezonu Statüsünün ilgili hükümleri uyarınca karşılaşmayı organize etme, futbol mevzuatına göre sorumluluk üstlenme, uygun stat bulma, bilet satma, stat içi, güvenliği sağlama, bilet satma, stat içindeki seyirciye, TFF temsilcileri ile basın mensuplarının görevlerini yapabilmeleri için uygun ortam sağlama, deplasman karşılaşmalarında rakip takımın bulunduğu şehre zamanında varma gibi tedbirlerin futbol kulüpleri açısından işletmesel risk ve organizasyonu düzenleme kriterlerine dayandığı açıktır.¹⁶⁹

---

¹⁶⁸ TFF Medya Talimatı, TFF Jübileleri Talimatı, <http://www.tff.org/Resources/TFF/Documents/2009DK/TFF/talimatlar/Jubile-Talimati-Haziran-2009.pdf> (20.06.2010).

¹⁶⁹ Marjan Olfers, The Netherlands, Blackshaw, Steve Cornelius, Robert Siekmann (Ed.), TV Rights And Sport Legal Aspects, Hague: Asser Press, 2009; s.197-198; Scheuer/Strothmann, 2009, s.35-36.

Kulüpler, takımlarını hazırlamak, yatırımlar yapmakla uğraşmaktadırlar. TFF, genel çerçeveyi belirlemek ve uygulamayı denetlemekte, ligin kurallara uygun ve seyirci açısından sorunsuz bir şekilde geçmesini sağlamaksa daha çok kulüplerin yükümlülüğüne girmektedir.

Milli takım karşılaşmaları yayın haklarını TFF'ye tanınmasının sebebi ise milli maçların organizasyon ve faaliyetlerinin TFF tarafından düzenlenmesidir.

“Düzenleyici” kavramının futbol ile ilgili mevzuatta değişik anlamlarda kullanıldığı da belirtilmelidir: TFF, TFFK m. 3/1/a, TFF Statüsü m. 1 ve TFF hazırladığı Sezon Statülerinde liglerin “düzenleyicisi” olarak gösterilmektedir. Fakat hükümlerde yer alan “düzenleyici” ifadesi ile yukarıda belirtilen düzenleyici kavramını birbirine karıştırmamak gerekir. Belirtilen hükümlerdeki düzenleyici kavramı, TFF'nin Türkiye’de futbola ilişkin bütün düzenlemeleri yapmak ve teşkilatlanmayı sağlamakla yetkili olmasıdır.¹⁷⁰

TFF, uluslararası futbol federasyonlarına üyeliği sebebiyle ve Kanunla kendisine verilen görev ve yetkiyle Türkiye’deki futbolu yönetme ve denetlemekle yükümlüdür.

Aksi halde, Türkiye’de oynanan futbol karşılaşmaları uluslararası arenada uluslararası futbol örgütleri tarafından tanınmayacaktır.

“Kendisine kamu hizmeti ödevi verilmiş bir özel hukuk kişisi” olduğu ifade edilen TFF’yi¹⁷¹, düzenleme yetkisi ve görevi ile kulüplerin yükümlülüğün çoğunu üstlenerek yarattıkları ekonomik değerlerin tek “sahibi” haline getirmemektedir.

Sezon başlamadan her türlü yeterliliği gerçekleştirip, ligde yer almak için TFF’ye tescil yaptıran ve gereken her türlü taahhüdü veren futbol kulüpleri, yarattığı yayın hakları pazarıyla, yayın haklarının asli sahibidir. “Düzenleyici” olan kulüplerdir ve ortaya koydukları her türlü ekonomik değere ve öncelikle yayın hakkına sahip oldukları için, kulüpler diledikleri gibi yayın hakları üzerinde tasarruf yapabilmeleri gerekir.

---

¹⁷⁰ Özgerhan Tolunay, “**Turkey**”, Blackshaw, Steve Cornelius, Robert Siekmann (Ed.), TV Rights And Sport Legal Aspects, Hague: Asser Press, 2009, s.537.

¹⁷¹ Tan, Turgut, “Rekabet Hukukunun Uygulama Alanı Açısından Kamu Kuruluşlarının Faaliyetleri-Türkiye-Fransa ve İtalya Örnekleri”, **Rekabet Dergisi**. S.4, 2000, s.20.

III. YAYIN HAKLARINDA DÜZENLEYİCİNİN BAŞVURABİLECEĞİ HUKUKİ DAYANAKLAR

A. HAKSIZ REKABET HÜKÜMLERİYLE KORUNMA

Düzenleyici olan futbol kulüpleri günümüzdeki liberal ekonomik anlayışın gereği olan serbest rekabet ilkesine dayanarak yayın haklarını pazarlamakta, ticari hayatın süjesi olmakta ve yayın haklarının ekonomik değerini olabildiğince artırmayı hedeflemektedirler.¹⁷² Bu şekilde, daha fazla kişiye ve özellikle taraftar kitlesine ulaşarak hem yayın haklarından daha fazla gelir elde etmeyi amaçlarlar hem de yan ürünler olan reklam ve sponsorluk gelirlerini artırmak isterler. Bu kazançların sekteye uğramaması ve daha da artması için düzenleyici olan futbol kulüplerinin, haksız rekabeti önleyebilme ve gerektiğinde müdahale etme yetkisinin olması gerekmektedir. Hatta bu müdahaleyi, yayıncı kuruluşla beraber yapabildiğinde şüphesiz daha fazla ve etkin koruma sağlayabilecektir.

Düzenleyiciden izin almaksızın stadyuma girip bir karşılaşmayı kaydeden veya naklen yahut banttan yayınlayan bir televizyon veya radyo kuruluşu, kulübün harcadığı masrafları, kazanmayı tahmin ettiği geliri ve itibarını sonucu ortaya çıkması muhtemel değeri düşürecektir. Ortaya çıkan ekonomik değeri haksız ve iyiniyet kurallarını hiçe sayarak gasp edip, kelimenin tam anlamıyla çalarak kendisine menfaat sağlayabilecekken şüphesiz hukuk tarafından korunmayacaktır. Kulübün maç günü hedeflediği iki temel amaç bulunmaktadır. İlki stadyuma gelerek maç günü stadyum çevresi ve içinde kulübün sağlanacak gelirin arttırılması ve ikincisi de stadyuma gelemeyenlerin televizyondan maçı izlemek suretiyle kulübe katkı sağlamasıdır.

Ne var ki stadyuma izinsiz giren ve canlı ya da banttan yayın yapan bir yayıncının kulübün uğrayacağı zararın önlenmesi veya uğradığı zararın giderilmesi için haksız rekabet hükümlerine başvurabilmek gerekmektedir. Türk Ticaret Kanunu'nun m. 56'ya ve mehz kanunundaki ifadesiyle haksız rekabet, ekonomik rekabetin iyiniyet kurallarına aykırı olan

---

¹⁷² Sabih Arkan, **Ticari İşletme Hukuku**, 6. Baskı. Ankara: Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, 2001, s.287.

aldatıcı veya diğer yollarla her türlü kötüye kullanımdır.

TTK m. 57’de bahsedilen kapsama girmediği için, haksız rekabet hükümlerinden düzenleyici olan kulüplerin yararlanabilmesi için, genel hüküm olan TTK 56’nın incelenmesi gerekmektedir. Stadyuma izinsiz giren bir yayın kuruluşunun, düzenleyiciden izin almadan yaptığı yayın ve kayıt; o ana kadar hiçbir emek ve masraf harcamadan elde edilen ekonomik değeri haksız bir şekilde kullanmasını ifade eder. Düzenleyicinin uzun yıllar yatırım yaparak ortaya çıkardığı ekonomik değeri, izin ve herhangi bir bedel ödemediği elde etmesi ve bunu kendi menfaati doğrultusunda kullanması, ekonomik rekabetin iyiniyet kurallarına aykırı olarak “sair vasıtalarla” kötüye kullanılmasıdır.¹⁷³

Söz konusu yayın hakları ekonomik değeri, seneleri ve ciddi yatırımların sonucunda oluşmuş, hem maddi hem de gayri maddi haklara dayalı bir pazardır. Kaldı ki sadece düzenleyici kulübü değil, hem ilgili federasyonu hem de rakip takımın ortaya koyduğu değer üzerinden haksız kazanç sağlanmaktadır. Toplumun çıkarları için, rekabetin kötü niyetli olmaması ve üçüncü kişilerin menfaatlerine zarar gelmemesi asıldır.

Yukarıdaki açıklamalar ışığında, düzenleyici kulüpler futbol karşılaşmalarını izinsiz kaydeden ve yayınlayan yayıncı kuruluşlar veya kişilere ve bunlara ilişkin yayın haklarını pazarlayanlara karşı TTK m. 58 vd.’nda yer alan dava haklarını kullanabilirler.¹⁷⁴

B. HANE DOKUNULMAZLIĞI HAKKI (Home rights¹⁷⁵ - Hausrecht)

Alman Spor Hukuku incelendiğinde bir spor yayın hakkının ihtilafsız hukuksal dayanağı olarak de lege lata sadece ev sahibinin haklarına gönderme yapılabildiğinde ortaya çıkmaktadır. Doktrinde savunulan ve spor organizasyonlarının haksız yayınlara karşı korunmasını genel dürüstlük kuralı üzerinden reddeden her görüş, bu durumda, eksik telif hakkı koruması (eserin korunması veya komşu haklara ilişkin koruması) yanında kanun koyucunun sporcuların ve spor organizatörlerinin olağandışı büyük çalışma ve sermayelerini ilke olarak korumasız bırakma yolundaki açık iradesini de görmektedirler.

---

¹⁷³ Tolunay, 2009, s.537; Aker, 2006, s.25.

¹⁷⁴ Aker, 2006, s.25.

¹⁷⁵ Scheuer/Strothmann, 2009, s.38; Wong, 2002, s.664.

Bu sonuç, bir çok açıdan ikna edici görünmemektedir.¹⁷⁶

Ev sahibinin haklarının düşük hukuki koruma seviyesi hiçbir şekilde ekonomik olgularla örtüşmemektedir. Özellikle de, uygulamada oluşan global yayın hakkı ticaretinin boyutları bakımından, yeterli hukuksal güvenliği herhangi bir şekilde sağlamamaktadır.¹⁷⁷ *Ev sahibinin haklarına dayanan edim korumasının* ardına da şu soruyu sormak gerekir: Ev sahibinin hakları bir yandan esas olarak stadyumlarda maddi hakimiyet ilişkilerinin düzenlenmesine hizmet etmekte ve bu durumdan bağımsız olan ve gayri maddi organizatör veya futbolcu edimlerinde öze ilişkin bir hakkın tanınmasını sağlayacak bir atıf içeriği yoktur.¹⁷⁸

Devamında, yayın hakkı sahiplerinin veya düzenleyicilerin edimlerinin haksız yayınlara karşı sadece ev sahibinin hakları vasıtasıyla korunabileceği çıkarımının, gerçekten kanun koyucunun yürürlükteki iradesine uygun olup olmadığı tartışmalıdır. Dürüstlük kuralına ve telif haklarına ilişkin hukuksal temellerin izole şekilde dikkate alındığı bir durumda ilgili görüşler temellendirilmiş görünse de, bu soru, kitlelerin ilgisini çeken futbol karşılaşmalarının yayınlarının değerlendirilmesine ilişkin medya hukuku düzenlemeleri dikkate alındığında olumsuz olarak yanıtlanmaktadır.¹⁷⁹

İsviçre’de, yürürlükteki hukuk bakımından futbol yayın hakları için geçerli olan ve ev sahibinin hakları vasıtasıyla tanınan korunma yetkilerini aşan temeller bulunulması için görüşler mevcuttur. Başka bir görüşe göre, *uygulamanın evrenselliğine* dayanan ve bir futbol organizasyonuna ilişkin kapsamlı korumayı örf ve adet hukukuyla gerekçelendiren teori kabul edilmek istenmektedir. Bu görüşün gerekçesi de futbol yayın haklarının hukuksal tasnifindeki zorlukların altını çizmektedir. Zira bu teoriden çıkarılan, komşu haklara ilişkin edim koruması haklarının telif hakları hukukunda uygun şekilde genişletilmesi talebi üzerinde düşünülmesi gerekliliğidir. De lege ferenda bir genişletme, her şeyden önce, baskın görüşlerin bugüne kadar, daha önce açıklandığı gibi, kitlelerin ilgisini çeken futbol karşılaşmalarının genel eser kavramı altında konumlandırılmasına

---

¹⁷⁶ Schimke, 2009, s.350; Fritzweiler/Pfister/Summerer, 2007, s.302; Osterwalder, 2004, s.248.

¹⁷⁷ Schimke, 2009, 351; Osterwalder, 2004, s.246.

¹⁷⁸ Fritzweiler/Pfister/Summerer, 2007, s.303; Osterwalder, 2004, s.251.

¹⁷⁹ Osterwalder, 2004, s.251; Schimke, 2009, s. 351; Fritzweiler/Pfister/Summerer, 2007, 303.

karşı açıklamaları nedeniyle tartışılmalıdır.¹⁸⁰

Yukarda bahsedildiği gibi, Alman ve İsviçre Spor Hukuku'nda yayın hakkının sahibinin tespit edilmesinde ve hukuka aykırı eylemlere müdahale edebilmek için ileri sürülen argümanlarda, futbol karşılaşmasını üstlenen düzenleyicinin *hane dokunulmazlığı hakkından (Hausrecht)* yola çıkılmıştır. Hane dokunulmazlığı hakkı, spor etkinliğinin veya karşılaşmaların gerçekleştirildiği stadyum, bina gibi gayrimenkuller üzerindeki mülkiyet hakkından ya da adi kira veya hâsılat kirasından doğan zilyetliğin hukuki sonucu olarak nitelendirilmektedir. Mülkiyetten veya zilyetlikten dolayı hakkın sahibine, üçüncü kişilerin o alana girişlerini yasaklama, düzenleme, denetleme yetkileri verdiği kabul edilmektedir.¹⁸¹ Buna göre ise, futbol karşılaşmasının yapıldığı stadyumun maliki ya da kiracısı olan kulüp, burada çekim yapılmasını, ilgilileri stada sokmak ya da sokmamak suretiyle izin verecek veya engelleyebilecektir. Yeni tarihli mahkeme kararları da, düzenleyicinin spor karşılaşmalarının üçüncü kişilerce radyo ve televizyondan yayınlanmasını belli bir ücretin ödenmesi şartına bağlayabileceğini ve hane dokunulmazlığı hakkının buna yeterli bir hukuki dayanak teşkil ettiğini belirtmişlerdir.

Örneğin Hamburg Eyalet Yüksek Mahkemesi kararında hane dokunulmazlığı hakkının kapsamının, düzenleyicinin sadece stat içindeki şekli düzeni sağlama yetkisini içermediğini, bundan daha geniş olduğunu, bir spor olayının ekonomik değerlendirilmesi hakkını da kapsadığını ve anayasadaki yayın hürriyetinin, naklen yayın için stada girmek isteyen kuruluşlardan belli bir ücret alınmasına engel teşkil etmediğini ifade etmiştir. Mahkeme ayrıca hane dokunulmazlığı hakkının, Alman Anayasası'nda yer alan "konut dokunulmazlığı" teminatının medeni hukuktaki görünümü olduğunu belirtmiştir.¹⁸²

Doktrinde kabul edilen hane dokunulmazlığı hakkının kapsamı, düzenleyici kuruluşun karşılaşmanın yapıldığı alanda mülkiyet hakkına veya zilyetliğe yapılan haksız eylemleri bertaraf etme yetkisi olarak ifade edilebilir.¹⁸³

TFF Yayın mevzuatına göre, stadyumlara yetkili yayın kuruluşunun alınmamasının temel

---

¹⁸⁰ Osterwalder, 2004, s.252.

¹⁸¹ Ferrari, 2009, s.400; Aker, 2006, s.25.

¹⁸² Fritzweiler/Pfister/Summerer, 2007, 303; Aker, 2006, s.26.

¹⁸³ Scheuer/Strothmann, 2009, s.39.

sebebi olarak hane dokunulmazlığı hakkı benimsenmektedir. TFF Statüsünün m. 74/ b.6'ya göre Federasyonca izin verilmeyen futbol karşılaşmaları televizyondan yayınlanamaz ve yine aynı maddenin devamı fıkrasına göre Federasyon'un onaylamadığı hiçbir sözleşme Federasyon'a karşı hüküm ifade etmez. Bununla beraber, TFF Yayın Talimatı'nın m.11 göre sözleşmesi Federasyon tarafından onaylanmış yayıncı kuruluşa, TFF tarafından bir yayın yetki belgesi verilecektir. Bu yayın yetki belgesi verilmeden, yetkili dahi olsa yayıncı kuruluşun stadyuma girip, çekim yapması mümkün olamamaktadır. Bu konuda 1999 yılında Danıştay¹⁸⁴, TRT'nin haber amaçlı görüntü almak için stada girme ve TFF ile GSGM arasında yapılan protokolün iptali ile giriş hakkının engellenmemesini hedefleyen taleplerini içeren davada TRT'nin talebini reddederek, haber amaçlı görüntü almak için bile olsa mevcut durumun TFFK m. 29 ile yayınların düzenlenmesinin TFF'ye verildiğini göz önünde bulundurarak, TRT'nin ya da başka bir kanalın futbol karşılaşmalarının yayınlanması hususunda görevi ya da ayrıcalığı bulunmadığını belirterek karar vermiştir. TRT gerekçesini Anayasa'nın 25. maddesine dayanarak, haber alma hürriyetine ve RKHK'ne aykırılık ilkesine dayandırmıştır.

TFFMT m. 11/V'de kulüplere de yükümlülükler getirilmiştir: Söz konusu maddeye göre, TFF yayın yetkisi verdiği yayın kuruluşlarını Gençlik ve Spor İl Müdürlüğü'ne stadin kullanım hakkı mülkiyet, intifa veya kira sözleşmesiyle kulübe aitse hak sahibi kulübe bildirir. Bu durumda hak sahibi kulüp, TFF Statü ve talimatlarına uygun yayın yapılması için gerekli her türlü tedbiri almak ve bunların masraflarına katlanmak durumundadır. Bu maddeye aykırılık halinde, kulüpler her bir sezonda yürürlüğe giren o sezonun statüsüne aykırılık gösterdiklerinden disiplin cezalarıyla karşılaşır ve bu konuda hangi stadyumda maç oynanacağı TFF tarafından belirlenir.¹⁸⁵

Yukarıda bahsedilen kurullarla, kulüplere sözleşmenin uygulanması yükümlülüğü getirilmiştir. Kulüplerin bu konuda elini kuvvetlendirecek en mühim hukuk dalı ise eşya hukuku ve onun sağladığı mülkiyet ve zilyet olma halinden kaynaklanan ve MK m. 683/I, 981-983 uyarınca haksız müdahaleleri engelleme hakkıdır. Buna göre, taşınmazın mülkiyetine sahip olma veya kira sözleşmesi gibi bir sebepten kullanım ve zilyetliğini

---

¹⁸⁴ Danıştay 10. D. T. 02.03.1999, E. 1996/8807 K. 1999/687. www.danistay.gov.tr (2.5.2010).

¹⁸⁵2010-2011 Sezon Statüsü m. 4 b.1-3, <http://www.tff.org/Resources/TFF/Documents/002011/TFF/Talimatlar/Super-Lig-Statüsü.pdf>.

elinde bulunduran kulüp, MK m. 683/I ve 704 vd. maddelerine dayanarak söz konusu stadyumda kullanma, yararlanma ve tasarrufta bulunma haklarına sahiptir. MK m. 683/I; 981-983 hükümlerine göre malik ve zilyet, tasarrufta bulunabileceği alan üzerinde kimlerin girebileceğine ve bu alanda neler yapılabileceğine yetkilidir. Futbol karşılaşmalarında ise yayın belgesi olan yayın kuruluşunu içeri alıp, diğer yayın kuruluşlarını içeri almama hakkına sahiptir.¹⁸⁶

Mülkiyet sahibinin ve zilyedin rızası dışında taşınmaza el koyanı ölçülülük esasına göre, taşınmazdan kovalama yetkisi verildiğinden, taşınmaza giriş ve kullanma şartlarının önceden, serbestçe belirlenmesi gerekir. İntifa durumunda da bu hak söz konusudur. (MK m. 794/I; 803/I; 816-817)¹⁸⁷

Anayasa Mahkemesi verdiği bir kararında, zilyedin eşyalar üzerinde fiili bir güce sahip olduğunu ve bu güce dayanarak eşya üzerindeki hâkimiyetinin gerektiği yararlanmada bulunabileceğini ve eşyayı ekonomik açıdan da kullanabileceğini belirtmiştir.¹⁸⁸ Zilyedin yetkilerinin kapsamının belirlerken, zilyetlik konusu taşınmazın özgülendiği ekonomik amacın önemi ve değeri ortaya çıkmaktadır. Zira ekonomik faydalanmadan ayrı bir fiili hâkimiyet tek başına yeterli değildir. Eşya Hukukuna dayanarak, ekonomik faaliyetlerin de zilyetlik durumunda korunduğunu söyleriz. Böylelikle, futbol karşılaşmasının gerçekleştiği stadın maliki ya da sadece zilyedi olan bir kulüp, MK m. 683/I, 704 vd., 981 vd. (intifa hakkı halinde MK m. 794/I; 803/I; 816-817) dayanarak düzenleyicisi olduğu bu etkinliği ekonomik olarak serbestçe yapabilmek için her türlü hukuki eylemi gerçekleştirip, önlemi alabilir. Stada seyirci almak¹⁸⁹ ve televizyondan yayınlanmasını sağlamak, zilyetliğin esas sonuçlarıdır. Kulüpler düzenleyici olarak yetkili yayıncı kuruluşun stada girmesine, çekim yapmasına ve çekimin yayınlanmasına izin vermektedirler.

---

¹⁸⁶ Aker, 2006, s.27.

¹⁸⁷ Aker, 2006, s.27.

¹⁸⁸ AYM T. 27.3.1984 E. 1984/3 K. 1984/4
<http://www.anayasa.gov.tr/KARARLAR/IPTALITIRAZ/K1984/K1984-04.htm> (12.05.2010).

¹⁸⁹ Her sezona ilişkin çıkarılan Sezonu Statülerinde yer aldığı üzere, ev sahibi kulüp karşılaşmanın yapılacağı stadyumda oturma yeri kadar seyirci almak ve alınacak seyirci miktarı kadar bilet basımını sağlamak zorundadır. Bu hükümlerle, ev sahibi kulübün sözleşme yapma serbestisi taraftar lehine kısıtlanmıştır. Bu hükümlerle, karşılaşmaları seyircili ya da seyircisiz oynatma konusunda düzenleyicinin sözleşme yapma serbestisi kuralı ihlal edilir.

Sonuç olarak MK m. 683; 981-983; 794/I; 803/I; 816-817 hükümleri ile TFF-Statüsü ve TFFMT'nin ilgili hükümleri birlikte değerlendirildiğinde, Alman Hukukunda hakim görüş olan “hane dokunulmazlığı hakkı” görüşünün Türk Hukuku bakımından da uygulama alanı bulacağını söylemek mümkündür. Hane dokunulmazlığı, düzenleyici ile yayıncı kuruluş arasındaki hukuki ilişkinin temelini oluşturmaktadır.¹⁹⁰ Yazar, yayın haklarının gayri maddi bir hak olarak değil de değişik hükümlerden (MK m. 683; 981-983; 794/I; 803/I; 816-817; TK m. 56; 58 vd.) korunan haklar toplamı olduğunu belirtmektedir. Bu görüşe tamamen neden katılmadığımız bir sonraki bölümde¹⁹¹ açıklayacağız.

Aker'e göre, Federasyon'a ya da yayıncı kuruluşa devredilebilecek, mutlak hak niteliği olan ve tek başına varlığı olan bir yayın hakkından bahsedemeyiz. Yazarın görüşünün temel sebebi, MK m. 683/II ile verilmiş istihkak ve haksız el atmanın önlenmesi talepleri mülkiyet hakkından ayrı olarak temlik edilememesi ve MK m. 981-983'de yer alan yetkilerin de zilyetlikten ayrı olarak devredilemediğidir.

TFFMT bahsedilen yayın haklarının devrinden anlaşılması gereken, Talimat'ta da ifade edildiği gibi satış suretiyle devirin ne olduğundan değil hangi çerçevede uygulanacağından bahsedilerek ifade edilmiştir. Talimat'ta yukarıda bahsedilen eşya hukukunun hükümlerinden yararlanmak suretiyle, kulüplere ya da diğer yayıncı kuruluşlara karşı bir hukuki sorumluluk yoktur. TFF, bu sorumluluğu TFFK m.13/ f.5 ve TFF Statü m.74/ b.7 ve ilgili Sezon Statülerine göre asıl sorumluluğun ilgili idari makam olan Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü ile ev sahibi kulüpte olduğunu ortaya koymaktadır. TFFMT bahsedilen “devir”, TFF'nin tek taraflı belirlediği yayıncı kuruluşun çekim, kayıt ve iletim için TFF'ye ödenen bedel karşılığında ev sahibi kulüp veya GSGM tarafından izin verilmesi veya bu duruma katlanmasıdır. Burda sözü edilen devir, bir eserin umuma iletilmesi hakkı veya mülkiyet ile zilyetlikten doğan hakların korumasının devri değildir. Ekonomik olarak kullanım hakkının devri yani bir lisans hakkının devri de söz konusu değildir.¹⁹²

Hane hakkı dokunulmazlığı görüşü “yayın hakkının devri” futbol karşılaşmasının statta çekimin yapılması, kayda alınması ve naklen yahut battan yayınlanması veya diğer yayıncı kuruluşlara satarak iletilmesine, eşya hukukundan doğan hakların sağladığı korumadan

---

¹⁹⁰ Aker, 2006, s.28.

¹⁹¹ Bkz. C Bölümü: Telif Hukuku Kapsamında Yayın Hakları.

¹⁹² Tolunay, 2009, s.532; Aker, 2006, s.29.

belli bir bedel karşılığında süreli olarak vazgeçerek izin verilmesi olarak açıklanır.¹⁹³

C. TELİF HUKUKU KAPSAMINDA YAYIN HAKLARI

1.Eser

Fikir ve sanat eserleri hukuku, edebiyat, güzel sanatlar ve bilim alanındaki eserlerin, tekel hakkı kapsamında korunmasını amaçlayan, fikri mülkiyet hukukunun bir alt dalıdır. Başlangıçta yazı ve resim olarak ortaya çıkan ve gelişen bir dal olmuşken günümüz şartlarında teknolojik gelişmeyle plak, kaset, CD gibi formatlara yayılmış ve son yıllarda bilişim alanındaki hızlı ilerlemeyle de yazılım, veri tabanı ve multi-medya ürünler gibi yeni alanlara da geçiş yapmıştır. Bu kapsama hangi tür fikirlerin girdiğini tespit ederken de, en azından yaratıcılık taşıyan bir faaliyetin korunması, fikir ve sanat eserleri hukukunun yerleşik temel ilkesidir.¹⁹⁴

Eser ve bağlantılı hak sahiplerine tanınan yetkilerin, manevi ve mali haklar olarak FSEK’te kabulü ile en çok tartışma yaratan bölümü ise çoğaltma ve çoğaltmaya ilişkin haklardır. Bununla beraber eser sahibine tanınmış haklardan olan “telif hakkı” tarihsel olarak çoğaltma hakkından çıkmıştır.

Monist bir yaklaşımla hazırlanmış olduğu kabul edilen Türk FSEK’te, haklar “mali” ve “manevi” haklar başlığında incelenmiştir. Monist yaklaşımı, Türk Hukukunda savunan ilk Hirsch’tir. FSEK’nin hazırlanması Hirsch’e verilmiştir ve Kanununun dayandığı teoriyi de “eser sahipliği” teorisi olarak belirtmiştir. Eser sahipliği teorisine göre, eser sahipliği eseri meydana getiren ile eser arasında objektif bir hukuki durumdur. Bu hukuki durum da eser sahibine malvarlığına ve kişilik haklarına ilişkin haklar tanır. *Hirsch’e göre, fikri hak “münferit hakların bir yekûnu değil, orijinal bir fikrin ibdâın vücûda getirilmesi neticesi olarak Kanunen iktisap edilen ve sahibine mali ve manevi mahiyette birtakım selahiyetler bahşeden objektif bir durumdur.” Hirsch, eser sahipliği kavramıyla bahsettiği bu objektif hukuki durumun, malvarlığı ve kişiliğe ait çeşitli hak ve yetkilerin*

---

¹⁹³ Tolunay, 2009, s.529; Aker, 2006, s.29-30.

¹⁹⁴ Ünal Tekinalp, **Fikri Mülkiyet Hukuku**, 3.baskı. Ankara: Arıkan Yayınevi, 2004. s.111.

*olduğunu savunmaktadır. Ayrıca eser sahipliğinin de sözleşme gibi sübjektif hak olmayıp, sübjektif hak ve yetkilerin kaynağı olarak nitelendirmektedir.*¹⁹⁵

Bern Sözleşmesi'nde de eser kavramının tanımı yapılmamakla birlikte, eser türlerinin sayıldığı 2. maddesinde, eserlerle ilgili olarak değişik paragraflarda iki önemli nitelikten söz edilmektedir. Bu niteliklerden ilki, eserlerin özgün (orijinal) olmasıdır (Brüksel 2/2, Paris 2/3). Eserler için öngörülen ikinci nitelik ise eserlerin yaratıcı düşünce ürünü olmasıdır (Brüksel 2/3, Paris 2/5). Evrensel Sözleşmede ise önsözde eserlerin insanların düşünce ürünlerinden, insan aklının emeğinden söz edilmektedir.¹⁹⁶

2. FSEK Kapsamında Eser ve Eser Sahipliği

Telif hakları olarak da bilinen ilim ve edebiyat, musiki, güzel sanat ve sinema eserleri Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu (FSEK) ile korunmaktadır. FSEK, 1951 tarihinde kabul edilmiştir. Akabinde 1983, 1995, 2001 ve 2004 tarihlerinde köklü değişikliklere uğramıştır. 2006, 2007 ve 2008 değişiklikleriyle de FSEK son halini almıştır.

FSEK ile her fikri ürün korunmamıştır. FSEK esas itibariyle Kanununun 2. maddesi ve devamında belirtilen alanlardaki eserleri korumaktadır. Ancak istisnaen mektup, portre, ad ve işaret gibi eser vasfında olmayan koruma konuları da bulunmaktadır.

FSEK'te bir fikri ürünün eser olarak korunabilmesi için iki şart aranmaktadır:

- 1) FSEK'te öngörülen eser türlerinden birine dahil olmalıdır (objektif şart). Sadece fikir aşamasında kalan, vücuda getirilmeyen fikri ürünler korumadan yararlanamamaktadır.
- 2) Sahibinin hususiyetini taşımalıdır (sübjektif şart). Hususiyet ile sahibinden özellikler taşıyan, yani sahibinin elinden çıkmış olan ürünler kastedilmektedir.¹⁹⁷

FSEK'teki eser sahipliği, hem tanımlar kısmında hem de yasanın "Eser Sahibi"ni düzenlediği 8. madde ile başlayan "ikinci bölüm"ünde açıklanmıştır.

---

¹⁹⁵ Mustafa Ateş, **Fikir ve Sanat Eserleri Üzerindeki Hakların Kapsamı ve Sınırlandırılması**, Ankara, 2003, s.119. Duygun Yarsuvat, **Türk Hukukunda Eser Sahibi ve Hakları**, İstanbul: Sulhi Garan Matbaası Koll. Şti, 1977, s.17-25.

¹⁹⁶ Kılıç, Bilge, "Fikri Haklar Bakımından Eser Kavramı", http://www.turkhukuk sitesi.com/makale_61.htm, 2007 (03.04.2008).

¹⁹⁷ Cahit SULUK, Ali Orhan, **Uygulamalı Fikri Mülkiyet Hukuku**, c.II., İstanbul, 2005, s.274 vd.

Tanımlarla ilgili 1 B maddesi 2001 yılında 4630 sayılı yasa ile değiştirildikten sonra maddenin son halinde şu cümle yer almaktadır: “Eser sahibi: Eseri meydana getiren kişi” olarak tanımlanmıştır.

Eser sahibini ele alan 8. maddede de “Bir eserin sahibi onu meydana getirendir” şeklinde ifade edilmiştir. Maddenin 4630 sayılı Yasadan önceki hali ise “Bir eserin sahibi, onu vücuda getirendir” şeklindeydi.

Bu hükümlerdeki ifadelerle göre, Yasanın benimsediği kıstas eserin yaratılması ilkesidir. Alman FSEK’te de eser sahipliği için belirtilen ifade, “eser sahibi eseri yaratandır”.

Yaratma ilkesi aynı zamanda, eseri yaratan eser sahibi ile eser sahipliğinden doğan hakları kullanma yetkisinin birbirinden ayrılmasını sağlar. Eseri yaratan kişi, esere sahip olan ve eser üzerindeki kullanma yetkilerine sahip olan kişidir. Eser sahipliğinden doğan haklar ise eser sahibi tarafından bir hukuksal işlem ya da sözleşmeyle yahut işin mahiyetiyle veya yasadan dolayı başkasına geçebilir ya da devredilebilir.

Bununla beraber eser sahipliğinden doğan hakların devri, eser üzerinde eser sahipliğini değiştirmez. Hakları devralan kişi, eseri değil eserden doğan hakların kullanımını devralır. Bu husus, eserin sipariş veya görev icabı yapılmasıyla da değişmez.

Eseri yaratan kişi, ona hususiyetini veren kişidir. Böylelikle eseri ortaya çıkarabilecek kişinin gerçek kişi olması gerekir. Bu husus, tüzel kişilerin eser sahibi olamayacağını da ifade eder. FSEK’in 18. maddesi 2.fıkrası “Aralarındaki özel sözleşmeden veya işin mahiyetinden aksi anlaşılmadıkça; memur, hizmetli ve işçilerin işlerini görürken meydana getirdikleri eserler üzerindeki haklar bunları çalıştıran veya tayin edenlerce kullanılır. Tüzel kişilerin uzuvları hakkında da bu kural uygulanır.” şeklinde 4630 sayılı Yasa ile değiştirilmiştir. Buna göre, sipariş veren ve çalıştıranlarla tüzel kişilerin eser sahibi değil salt eser sahiplerine ait yetkileri kullanan kişiler olabileceği açıkça belirtilmiştir.

Yasanın 27. maddesindeki tüzel kişilerin sahip olacağı yetmiş yıllık koruma da sadece Kanun 2001 yılında değişmeden önce doğmuş haklar için geçerlidir.

Eser sahibi esere hususiyeti veren kişi olduğundan, eserin oluşturulmasındaki teknik, yardım veya ayrıntıların gözden geçirilmesi, eser sahipliğinde etkili değildir. Örnek olarak, bir kitabın yazılmasından sonra düzeltmelerinin yapılması veya tavsiye verilmesi yahut manevi destek verilmesi araç gereçlerin temin edilmesi kişiyi eser sahibi yapmaz.

Yargıtay'ın, nitelikli katkı sağlamayanın eser sahibi olamayacağına dair kararı mevcuttur.¹⁹⁸

Ayrıca, eser sahipliğinde, sınaî haklardan farklı olarak ürünün, eserin ortaya çıkarılması hakkın doğumu için ve tabii ki korunmalardan yararlanmak için kâfidir. Eser sahibi olma hakkı, tescile veya kayda gerek kalmadan kendiliğinden doğan bir haktır. Eser, yaratma eylemine uygun olarak ortaya çıktığında eser sahipliği de doğar. Bu haliyle, eser yaratma hukuksal işlem değil, maddi eylemdir.¹⁹⁹

Eserin ortaya çıkması ve kişinin eser sahibi olması için hukuksal işlem ehliyetine sahip olması da gerekmez. Aynı zamanda, eseri yaratan kişinin eseri olduğundan eser sahipliğinin doğumunda temsil mümkün değildir.²⁰⁰

Sinema eserlerinde; yönetmen, özgün müzik bestecisi, senaryo yazarı ve diyalog yazarı, eserin birlikte sahibidirler. Canlandırma tekniğiyle yapılmış sinema eserlerinde; animatör de eserin birlikte sahipleri arasındadır. (Ancak, 1995 öncesi sinema eserlerinde, eser sahibi yapımcıdır.)

3. Sinema Eserleri ve Eser Sahipliği İle Sinema Eserlerinin Umuma İletilmesi Hakkı

Sinema, Yunanca “kinema (hareket)” ve graphein (yazma) kelimelerinin bir araya gelmesinden oluşarak, “hareketi yazma” anlamına gelmektedir.²⁰¹

1900-1915 yıllarında ilk defa İngiltere’de kendine özgü kuralları olan ve yeni bir sanat dalı olarak ortaya çıkmıştır. Sinema Eserleri’nin yasaya girmesi; Bern Sözleşmesi’nin 1908’deki yenilenmesi ile mümkün olabilmiş ve Brüksel Konferansı ile eser gruplarına dahil edilmiştir.²⁰²

---

¹⁹⁸ Yargıtay, 11. H.D. 22.01.2004, E. 2003/6239, K. 2004/568.

¹⁹⁹ Sami Karahan ve Diğerleri, **Fikri Mülkiyet Hukukunun Esasları**, Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2007, s.68.

²⁰⁰ M. Ahmet Kılıçoğlu, **Sınai Haklarla Karşılaştırmalı Fikri Haklar**, Ankara: Turhan Kitabevi, 2006, s.161 vd.

²⁰¹ Ramazan Uslu, **Türk Fikir ve Sanat hukukunda Eser Kavramı**, 1. Baskı, Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2003, s.143.

²⁰² Uslu, 2003, s.144.

4630 sayılı Kanun ile getirilen değişiklikten sonra sinema eserleri FSEK'in değişik 5. Maddesi Şu Őekildedir²⁰³:

Sinema eserleri, her nevi bedii, ilmi, öğretilci veya teknik mahiyette olan veya günlük olayları tespit eden filmler veya sinema filmleri gibi, tespit edildiği materyale bakılmaksızın, elektronik veya mekanik veya benzeri araçlarla gösterilebilen, sesli veya sessiz, birbiriyle ilişkili hareketli görüntüler dizisidir.

Yapılan değişiklikle, sinema eserleri tanımının teknolojik gelişmelere ve uluslararası mevzuata uyum sağlaması hedeflenmiştir. Tekinalp, Kanunda belirtilen sayımın tahdidi olduğunu, “gibi” ifadesini her iki grubun özelliği olarak değil, sadece sinema filmlerinin özelliği olarak değerlendirmiş ve bu sebeple, “tespit edildiği materyale bakılmadan, elektroik veya mekanik veya benzeri araçlarla gösterilebilen, sesli veya sessiz, birbiriyle ilişkili hareketli görüntüler dizisidir” ifadesini sadece sinema filmleri için belirtmiştir²⁰⁴. Arıdemir ve Kaçak'a²⁰⁵ göre maddenin gerekçesine bakarsak, maddenin değişiklikle gelen yeni metni genişletici olduğundan “gibi” ibaresi sadece sinema filmlerini vurgulamaz, her nevi bedii, ilmi, öğretilci veya teknik mahiyette olan veya günlük olayları tespit eden filmleri de kapsamaktadır.

Sinema eseri olmanın üç temel unsuru vardır. Bunlar, birbiriyle ilişkili olmak kaydıyla hareketli bir görüntü dizisi, bu görüntünün dizisinin az veya çok kalıcı bir ortama tespit edilmiş olması ve tespit edilen görüntünün dizisinin mekanik, elektronik veya benzeri bir araçla gösterilebilir olmasıdır.²⁰⁶

FSEK değişik 5. maddeye göre, sinema eserlerinden bahseden ifadede “günlük olayları tespit eden filmler” alelade sinema eseri olarak kabul edilmektedir. Bilinen anlamda senaryo, yönetmen veya özgün müzik bestecisi bulunmayan alelade sinema eseri, spor

---

²⁰³Resmi Gazete: T.13.12.1951 S.7938 2936 Sayılı Yasa (RG, 3.11.1986, s.18210)-4110 Sayılı Yasa (RG, 12.6.1995, S.22311)- 4630 Sayılı Yasa (RG, 3.3.2001, S.24335)- 5101 Sayılı Yasa (RG, 12.3.2004, S.25400).

²⁰⁴Tekinalp, 2004. s.112.

²⁰⁵ Nazif Kaçak, **Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu**, Ankara: Kartal Yayınevi, 2004, s.71.

²⁰⁶ Mustafa Ateş, **Fikir ve Sanat Eserleri Üzerindeki Hakların Kapsamı ve Sınıflandırılması**, 1. Baskı, Ankara: Seçkin Yayınevi, 2007, s.67 vd.

karşılaşmaları gibi alelade sinema eserlerine ilişkin eser sahipliğinde FSEK 8. Madde hükümleri uygulanmamaktadır.

Bir eserin aslının veya çoğaltılmış nüshalarının, radyo-televizyon, uydu ve kablo gibi telli veya telsiz yayın yapan kuruluşlar vasıtasıyla veya dijital iletim de dâhil olmak üzere işaret, ses ve/veya görüntü nakline yarayan araçlarla yayınlanması ve yayınlanan eserlerin bu kuruluşların yayınlarından alınarak başka yayın kuruluşları tarafından yeniden yayınlanması suretiyle umuma iletilmesi hakkı münhasıran eser sahibine aittir. (FSEK m. 24-25)

Eser sahibi, eserinin aslı ya da çoğaltılmış nüshalarının telli veya telsiz araçlarla satışı veya diğer biçimlerde umuma dağıtılmasına veya sunulmasına ve gerçek kişilerin seçtikleri yer ve zamanda eserine erişimini sağlamak suretiyle umuma iletimine izin vermek veya yasaklamak hakkına da sahiptir. Maddenin bu kısmına İnternet ortamında yapılan satışlar ve İnternet ortamında eserin yayımı ve eserden yararlanılması kavramları da girmektedir. İnternet ortamında eserin yayımı ve eserden faydalanma hakkı da ihlali oluşturur. Örneğin, bir müzik eserinin bir internet sitesinde izinsiz kullanımı halinde, eser sahibinin işaret, ses ve/veya görüntü nakline yarayan araçlarla umuma iletim hakkı ihlal edilmiş olacaktır.²⁰⁷

FSEK m. 25, bir eserin “işaret ses ve/veya görüntü nakline yarayan araçlarla umuma iletim hakkı” başlığını taşımaktadır. Bu hak, eser sahipliğinden doğan mali bir haktır (FSEK m. 20 vd.). Başlık, hükmün futbol mücadelesinin televizyondan yayınına da kapsadığı kanaatini uyandırır da, futbol karşılaşmalarının FSEK m. 1/A uyarınca Kanun’un kapsamına girmediği ve m. 1/B (a) anlamında eser olmadığı açıktır (karşılaştırma: m.2-6).

Eser üzerinde eser sahibine tanınan mali haklar bir başkasına yazılı bir sözleşme ile devredilebileceği gibi bu hakların kullanım (lisans-ruhsat) hakkı da başkasına bırakılabilir.

Diğer yandan futbol karşılaşmalarının televizyondan yayınına ifade etmek üzere kullanılan ve TFFMT’de de sözü edilen “yayın hakkı” kavramının, teknik anlamda bir Fikir ve Sanat Eserleri Hukuku kavramı (karşılaştırma: FSEK m. 25/I) olmadığı da ortaya çıkmış bulunmaktadır. “Yayın hakkı” kavramı ile ifade edilmek istenen, bir eserin televizyon

---

²⁰⁷ Erdem TÜRKEKUL, Murat TURHAN, M.Fatih GÜÇLÜ, Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu ve Fikir Haklarının Korunması ile ilgili Temel Bilgiler, <http://www.kultur.gov.tr/TR/BelgeGoster.aspx?F6E10F8892433CFFFE5C29E16A7D38089B41590025722309> (04.03.2008).

kanalıyla umuma iletilmesi hakkı değildir.²⁰⁸

Yayıncı kuruluşların, düzenleyiciden bağımsız olarak FSEK m. 80/I C uyarınca kendi yayınları için koruma talep etmeleri mümkündür. Bunun için müsabakanın kendisinin veya kaydının eser niteliğinde olması zorunlu değildir.²⁰⁹

4. Sinema Eserleri ile TV Yayınları arasındaki İlişki

Televizyon, hareketli veya sabit görüntülerin kablo veya uydu ya da elektromanyetik dalgalarla iletilmesine dayanan bir iletişim sistemidir. Görüntüler, ekranda yayınlandıkları esnada yeniden oluşturulabilecekleri gibi, muhafaza için kayıt da edilebilirler.²¹⁰

Televizyon yayınları, işlev itibariyle sinematografiye benzemektedirler, onlar da hareketli görüntülerin ekrana yansıtılmasından ibarettir. Lakin televizyonda yayınlanan bütün programlara “televizyon eseri” demek hukukumuzda mevcut düzenlemelerle mümkün değildir. Buna karşın yine de televizyon programlarının sinema eseri gibi korunması gerektiğini ileri süren görüşler bulunmaktadır.²¹¹

Sinema eserlerinin özelliğine çok benzeyen televizyon eserleri, sinema eserleri kadar ve hatta son on yıldır sinemadan daha fazla ilgi görmelerine karşın, hakkında FSEK kapsamında açık bir düzenleme yapılmamıştır. Sinema eserlerini tespit ederken kullanılan ölçütleri televizyon eserleri için kullanmak mümkündür. Gökyayla, televizyon eserlerinin, sinema eserlerine göre çok daha fazla teknik özelliği olduğunu ve televizyonda yapılan bir yayının sinema eseri özelliğini taşıdığı ölçüde bu eser türü içinde değerlendirilip, koruma kapsamında olacağı yönünde değerlendirme yapar.²¹²

---

²⁰⁸ Kaçak, 2004, s.72.

²⁰⁹ Aker, 2006, s.23.

²¹⁰ Bilge, 2007.

²¹¹ Sari Kuşkonmaz, “FSEK Açısından Televizyon Programlarının Hukuksal niteliği”, Legal Fikri ve Sınai Haklar Dergisi, Sayı:1, Mayıs 2005, s.155-160.

²¹²K. Emre, Gökyayla, **Telif Hakkı ve Telif Hakkının Devri Sözleşmesi**, 2. Baskı. Ankara: Yetkin Yayınları, 2001, s.105-106.

Televizyon yayınlarına ilişkin Bern Sözleşmesi'ne göre 1948 tarihli Brüksel metninin 2. maddesi "sinema eserleri ve sinema tekniğine benzer bir yöntemle elde edilmiş eserler" şeklinde belirlenmiştir. 1971 yılında ise madde "sinematografiye benzer bir işlemle ifade edilen" şeklinde değiştirilmiştir. Bu değişiklikle maddenin, görüntü etkileri yaratan sinematografi benzeri işlemlerle meydana gelen tüm eserleri kapsadığı açıkça belirtilmiştir. Bu değişiklikle, doktrin canlı yayınlanan veya kaydedilip yayınlanan televizyon yayınlarını, "işlem benzerliği" sebebiyle aynı kapsama dâhil etmiştir. Bu sisteme göre, önceden tespit edilmiş olması veya canlı yayınlanması fark etmeyen televizyon yayınları sinematografiye benzer bir işlemle ifade edilen eser anlamına gelmektedir. Ne var ki, ülkemizde ve bazı ülkelerde olduğu gibi, sinema eseri olması için gereken şekil şartı olan tespit unsuru, canlı yayınlanan programlarda bulunmamaktadır. Ateş'e göre bu tarzdaki ürünler, sinema eseri olarak kabul edilemezler.²¹³

Televizyon yayınlarının eser niteliğini taşıması görüşü bazı yazarlar tarafından kabul görmemektedir. Bu görüşün temel dayanağı, FSEK kapsamında herhangi bir düzenlemenin bulunmamasıdır. Bu yazarların çoğunluğu ise FSEK 80. maddesinin çerçevesinde bağlantılı haklar yönünden yani komşu hak sahibinin haklarına ilişkin hükümler çerçevesinde koruma sağlanabileceğidir.²¹⁴

Ayrıca, Radyo ve televizyon kuruluşlarının ürünleri olan yayınların diğer kişi ve kuruluşlar tarafından yetkisiz olarak kullanımını engelleyecek önlemler, uluslararası alanda ilk olarak **Televizyon Yayınlarının Korunmasına Dair Avrupa Sözleşmesi'** nde ele alınmıştır.

Sözleşmenin amacı, giriş bölümünde "... Müzik, dramatik icra ve benzeri programların düzenleyicileri ve spor olayları organizatörleri, programların özel olarak izlenmesinden başka amaçlarla kullanılmaması şartıyla diğer ülkelere yayınlanmasına muvafakat ettikleri halde, televizyon kuruluşlarının çoğunluğun kendi yayınlarının tekrarlanmasını, tespitini ya da umuma arzını önlemeye muktedir bulunmamaları nedeniyle söz konusu program değişiminin engellendiği..." dikkate alınarak, "...halen incelenmekte olan "Komşu Haklara"a ilişkin Evrensel Sözleşme gerçekleşinceye kadar yalnız televizyon yayınlarına inhisar eden mahdut süreli, bölgesel bir anlaşma akdinin uygun olacağı..." düşünülerek,

---

²¹³ Ateş, 2007, s.276 vd.

²¹⁴ Ateş, 2007, s.174.

Avrupa ülkeleri arasında televizyon programları değişimini gerçekleştirecek bazı temel kuralların tespiti olarak belirtilmektedir.²¹⁵

Televizyon yayınlarında, hareketli resimlerin ekran üzerine yansımaları durumu mevcuttur. Canlı bir yayının hususiyet unsurunu taşıması durumunda ise ortada bir televizyon eserinin varlığı da bazı yazarlar tarafından kabul görür. Televizyon eserinden bahsedebilmek için, ortada bir canlı yayın olması gerekmektedir, aksi halde canlı yayın yoksa söz konusu eserin, sinema eserleri kapsamına girdiği de başka bir görüş birliğidir.²¹⁶

Televizyonda yayınlanan programların FSEK korumasından yararlanabilmesini sorgularken, bir programın canlı yayınlanması veya banttan yayınlanmasının irdelenmesi gerekir. Ortaya çıkarılan ürünün, ne şekilde olursa olsun FSEK 5. Maddeye göre tespit edilmiş yani somutlaştırılmış olması gerekmektedir. Televizyonda yayınlanan programlar canlı yayınlanabilecekleri gibi banttan da yayınlanabilirler. Canlı yayınlanmaları, televizyon programlarını sinema eserlerinden ayırmaktadır. Lakin canlı yayınlanan bütün programlar aynı anda kaydedilmekte ve bunu yayın kuruluşlarının yanı sıra ileri teknoloji sayesinde izleyiciler de yapabilmektedir. Ayrıca doktrindeki bir görüş, fikir ve sanat eserleri hukuku açısından ifade vasıtasının geçici veya devamlı olması hususunun üzerinde durulacak bir mevzu olmadığı şeklindeki yorumla canlı yayınlanan kayıtların geçici olmasının, eserin varlığını ortadan kaldırmayacağını belirtmiştir. Radyo ve Televizyon Yayınlarının Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik m.39/f.3'e göre televizyon kuruluşları, yayınlarından bir kopyayı en az bir yıllığına saklamak zorundadır.²¹⁷

Bu bilgiler ve değerlendirmeler ışığında, canlı yayınlanan televizyon programları, sinema eserleri için Kanun'da belirtilen tespit edilme unsurunu gerçekleştirmektedirler. Buna göre, canlı yayınlanan programları sırf canlı yayımlandıkları için eser saymama gibi bir görüş

---

²¹⁵ Jale Sarmaşık, "Radyo Ve Televizyon Yayıncılığında Eser Hakları", www.hukukcu.com (02.06.2010), s. 17.

²¹⁶ Azra Arkan, **Eser Sahibinin Haklarına Bağlantılı Haklar**, İstanbul: Vedat Kitapçılık, 2005, s.25.

²¹⁷ Barış Kuyucu, "Medya Ve Liderlik", (**Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi**, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2008), s.81.

kabul edilemeyeceği gibi, salt tespit şartını gerçekleştirdikleri için banttan yayınları eser olarak kabul etmek de mümkün değildir.²¹⁸

Son tahlilde, televizyonda gösterilen programların, tespit edilebilir ve gösterilmeye elverişli hareketli görüntüler dizisine sahip oldukları kabul edilmelidir.

Bütün televizyon programlarının, FSEK kapsamında tam olarak korunmasını öngörmek hâlihazırdaki yasa ile mümkün değildir. Bu sebeple sonraki bölümde, canlı yayınlanan futbol karşılaşmalarının hukuki durumu incelenecektir.

5. Sinema Eseri Niteliği Tartışmalı Futbol Karşılaşmalarının Televizyondan Yayınlanması:

Günümüzde spor karşılaşmalarının içinde en fazla izlenen ve televizyonda yayınlanan programların içinde başı çeken futbol karşılaşmaları, televizyon yayınları arasında çok büyük bir öneme sahiptir. Kaldı ki, canlı yayınlanan futbol karşılaşmaları özellikle Dünya Kupası döneminde, milyarları bulan bir kitleye ulaşmaktadır. Hem ekonomik hem de sosyolojik olarak dünyadaki insanları birebir işin içine katan bu olguyu, fikri mülkiyet hukuku kapsamında değerlendirirken, unutulmaması gereken hususların başında şu gelmektedir: Futbol karşılaşmalarının televizyondan canlı yayınlanması, herhangi bir televizyon yayını değildir. Bağlı bulunduğu federasyon ya da ilgili kulübün mevzuatına göre, özellikle futbol karşılaşmalarının çekim kalitesi, kaç kamera ve hangi kameraların kullanılacağı, detayları, gol sonrası futbolcunun kaç saniye görüntüsünün kalacağı, yayının sinyalinin asgari şartları, nasıl umuma iletileceği şansa bırakılmayıp, bilakis fazlasıyla detaylandırılmış haliyle pazarlanmaktadır.²¹⁹

Sinema eserleri niteliği tartışmalı futbol karşılaşmalarının, sinematografiye benzer bir işlemle yayımlandığını kabul etmek ve bununla kalmayıp sinema eserleri gibi önceden

---

²¹⁸ Yalçın Tosun, **Sinema Eserleri ve Eser Sahibinin Hakları**, 1. Baskı, İstanbul: XII Levha Yayıncılık, 2009, s.150 vd.

²¹⁹ UEFA Şampiyonlar Ligi Yayın Talimatı, http://www.uefa.com/MultimediaFiles/Download/competitions/UCL/88/61/44/886144_DOWNLOAD.pdf (3.6.2010).

belirlenen kurgu ve çekim yöntemleriyle gittikçe kendi alanını oluşturan ve bu alanın yakın bir gelecekte düzenlenmesiyle sonuçlanacak bir sürece girilecektir.²²⁰

Bugün gelinen noktaya baktığımızda, doktrinde futbol karşılaşmalarının, sinema eserlerine benzerliği olan televizyon yayınları olarak nitelendirildiğini görüyoruz.

Bir futbol karşılaşmasının, FSEK sistemine göre eser olarak korunup korunmadığı sorunsalını incelemeye başlamadan önce karşılaştırmalı hukuka başvurmakta yarar görmekteyiz.

Fransız Hukukuna göre bir futbol karşılaşmasının eser olarak korunması mevcut düzenlemeyle mümkün olamamaktadır. Fransız doktrindeki genel eğilim, futbol karşılaşmalarını haber programlarına benzeterek, nasıl haber programları eser olarak nitelendirilmiyorsa, futbol karşılaşmalarının da eser olarak nitelendirilemeyeceğidir. Fransız mevzuatına göre, sinema eserlerini de kapsayan bir üst eser tipi olarak görsel işitsel eser sayılabilmesi için gereken orijinallik unsuru, sadece teknik bir hizmetin verildiği futbol karşılaşmalarında yer almamaktadır.²²¹

Paris İstinaf Mahkemesi'nin 1985 yılında verdiği bir kararda, 1978'de gerçekleşen Dünya Kupasının görüntüleriyle hazırlanmış video kasedin çoğaltılıp, yayılmasının yasaklanmasını ve tazminata hükmetmiştir. Bu kararın incelemesinde, futbol karşılaşmalarının, fikri mülkiyet mevzuatına göre eser olarak nitelendirilmesi için orijinallik unsurunu taşımadığı ve edebi veya sanatsal nitelik taşımadıkları hususu vurgulanmıştır.²²²

Telif hakkı bakımından eser kavramının –sportif sunumların telif hakları bakımından korunmasına ilişkin olarak yapılan- yorumu üzerinden de varılabilir. Buna göre, eser yorumcularında olduğu gibi, “maddesi bakımından tümüne bağlı olmayan, örneğin sanatçıların veya sporcuların sunumlarında olduğu gibi, tekrarlanması için talep bulunan ve niteliği gereği geçici olan sunumlara” görsel-işitsel değerlendirme hallerinde telif koruması hakkı tanınmalıdır. Burada, sözcük anlamıyla “kişiliğin görünmesi” de söz konusu

---

²²⁰ Gürsel Üstün, “Fikri Hukukta Maddi Tazminat Davaları”, (Yayınlanmamış Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 1995), s.960.

²²¹ Tosun, 2009, s.153.

²²² Tosun, 2009, s.219.

olduğundan, sunumu gerçekleştirene yaptıklarının yetkisiz olarak görsel-işitsel değerlendirmesine karşı mutlak bir koruma sağlanması da meşruiyet gerekçesini bulmaktadır. Bu anlamıyla –spor, sanat, varyete, emprevizyon veya eser sunumu gibi-bilinçli insani sunumlarda (sahnelemelerde) bir yayın hakkı telif koruması hukuku müessesesi olarak her zaman geçerli olmalıdır. Buna karşılık, nitelikli bir yatırımın korunması fikrine hizmet eden komşu haklara ilişkin diğer edim koruma olguları ise, devredilebilir düşünsel kendiliğinden olgular olarak kendilerine özgü içerikleriyle genel rekabet hukukuna dâhil edilmeliydi. Aynısı spor organizasyonlarının düzenleyicilerine yönelik nitelikli edim koruması bakımından da yapılmalıydı.²²³

Son olarak, burada savunulan, spor yayın haklarını telif koruması hakkına ilişkin bir temele dayandırma yönündeki çıkarım bakımından şu husus tereddütlüdür: Kanun koyucunun komşu haklara ilişkin edim koruması alanını keyfi olarak genişletmesi yanında, sürekli değişime konu olan eser kavramı nedeniyle, geleneksel telif koruması hukuku alanında ise “dikkate değer şekilde telif hukuku bakımında gelişme potansiyeli” söz konusudur. Hukuk teorisi bakımından üzülesi olsa da, “klasik” telif hukuku da, geçmişte etkinlik sağlamakla ilintili olarak telif hukukunun müellifin korunmasına yönelik klasik anlayışından, ticari korumaya doğru hareket etmiştir – bunun tahayyül edilebilmesi için Telif Hakları Kanunu’nun 2. maddesinin 3. fıkrasında düzenlenen bilgisayar programlarında telif korumasına veya 11 Mayıs 1996 tarihli Avrupa Birliği Veri Bankaları Direktifi’nin 7. maddesinde düzenlenen belirli veri bankaları için kendine özgü olarak tanıma koruma hakkına işaret etmek yeterlidir. Bu anlamda, çığır açan teknik yeniliklerin fikri edimlerin değerlendirilmesinde bugüne kadar değinilmeyen bir yoğunluğu olanaklı kıldığı ve mevcut telif hukuku ilkelerinin bu gelişmeyi karşılayıp karşılamadığının veya telif hukuku sisteminin genel olarak sorgulanması gerekip gerekmediği açık olmadığı bu zamanda, spor yayın haklarının burada yapıldığı şekilde telif hakları bakımından gerekçelendirilmesi yürürlükteki gayri maddi haklar hukuku çerçevesinde pragmatik bir çözüm yöntemi olarak anlaşılmalıdır.²²⁴

Kitlelerin ilgisini çeken spor sunumlarının izinsiz görsel-işitsel değerlendirilmesine karşı bir telif hakkında dayanan bir koruma de lege lata reddedilirse, de lege ferenda en azından

---

²²³ Blackshaw, 2010, s. 11; Schimke, 2009, s. 400, Ferrari, 2009, s. 345; Osterwalder, 2004, s.245.

²²⁴ Blackshaw, 2010, s. 11; Schimke, 2009, s. 400, Ferrari, 2009, s. 345; Osterwalder, 2004, s.246.

buna bağı olarak, dogmatik bakımdan, rekabet hukuku açısından yatırımın korunmasına yönelik, komşu haklara ilişkin bir edim korumasının genişletilmesi talep edilmelidir.

6. Türk Hukukuna göre futbol karşılaşmalarının yayınının eser olarak değerlendirilmesi

FSEK m.5’de yer alan sinema eserleri kapsamında “ *teknik mahiyette olan... günlük olayları tespit eden filmler... tespit edildiği materyale bakılmaksızın, elektronik veya mekanik veya benzeri araçlarla gösterilebilen, sesli veya sessiz, birbiriyle ilişkili hareketli görüntüler dizisi*” bahsedilen bu ifadelerle, futbol karşılaşmalarını alelade sinema eseri olarak tanımlamak mümkündür.²²⁵ 1970’li yıllarda geri bir teknolojiyle ve televizyondan çok sinemada gösterilmek üzere oluşturulan eski maç kayıtları ile günümüz teknolojiyle, önceden belirlenmiş format ve kurguyla ve asgari çekim standartlarıyla gerçekleştirilen futbol karşılaşmalarının yayınları büyük ölçüde farklılık göstermektedir. Bugünkü maç kayıtlarının, canlı yayınlandıklarında bile stadyumu hemen hemen her açısından çektiklerini ve *sinemaya uygun teknik çekim koşullarını* fazlasıyla yerine getirerek doktrindeki ifadeyle “alelade sinema eseri” olarak kabul etmek gerekir.²²⁶

Arkan’a göre futbol ya da başka bir spor dalının eser olarak kabulü mümkün değildir.²²⁷ Herhangi bir futbol karşılaşması bir defa gerçekleşen bir faaliyettir; tekrarı yoktur, koreografisi yapılamaz ve dolayısıyla eser olarak kabul edilemez. Ancak futbol karşılaşmasının televizyondan yayınlanması, uzak-yakın çekim yapılması, çeşitli pozisyonların tekrar verilmesi veya değişik kompozisyonlarla ve sinema teknikleriyle, spikerin kendine özgü üslubuyla yorum da katılarak kayda alınması veya canlı yayınlanması durumunda günlük olayları tespit eden film kategorisinde bir sinema eserinden eğer karşılaşma canlı yayınlanıyorsa televizyon eserinden bahsetmek mümkündür.²²⁸

Buna karşılık, spor ya da futbol karşılaşmalarının yayını, eser ya da sinema eseri olarak kabul etmeyen görüşler de mevcuttur. Aker’e göre, futbol karşılaşmaları, FSEK m. 1/A ve

---

²²⁵ Üstün, 1995, s.959-960.

²²⁶ Üstün, 1995, s.959.

²²⁷ Arkan, 2005, s.25.

²²⁸ Arkan, 2005, s 25.

1/B'e kapsamına göre eser olmadığı gibi, fikri veya edebi bir eser niteliği taşımamaktadır. Futbol karşılaşmaları, zihni bir faaliyetin sonucu olsa da aslen bedenen gerçekleştirilen ve sahibinin hususiyeti özelliği taşımayan bir faaliyet olarak nitelendirilmiştir. Bu özellikleriyle, FSEK'te 2-5. maddelerinde belirtilen fikir ve sanat ürünlerinden hiçbirisinin kapsamına girmemektedir. Aynı şekilde FSEK futbol karşılaşmalarının yayını hakkına kimin sahip olduğu konusunda herhangi bir çözüm içermemektedir ve düzenleyici olan kulüpler açısından yayıncı kuruluşa yöneltmek üzere FSEK'ten doğan herhangi bir talep hakkı veya komşu hakkı bulunmamaktadır.²²⁹

Aker, kanımızca futbol karşılaşmalarının başlı başına eser olmadığını belirtirken, futbol karşılaşmalarının yayınının aslında eser olarak nitelendirildiği hususunu gözden kaçırmaktadır. Futbol karşılaşması ve karşılaşmanın gerçekleşirken yarattığı hukuki bir ihtilaf veya hak sahipliğinin kime ait olduğu sorunundan ziyade söz konusu karşılaşmaların yayınında ortaya çıkan ihtilaflarda esas hak sahibinin kim olduğunu belirlemek gerekmektedir.

Yargı kararlarında televizyon yayınlarının hukuki niteliğini belirlerken ilk olarak FSEK'ten bahsedilmesine Yargıtay'ın 1999 tarihli kararında²³⁰ rastlanmıştır. Yargıtay bu karara konu olan olayda, bir televizyon kanalının yayıncı kuruluştan izin almaksızın, bir futbol karşılaşmasının görüntülerini yayınlaması üzerine açılan tazminat davasında "FSEK'in 25. Maddesinde ifadesini bulan davacının yayın (yayma) hakkını ihlal" anlamına geldiğinden, yine FSEK'in 68/1 maddesi uyarınca yayın bedelinin üç mislinin faiziyle birlikte yayıncı kuruluşa tazminat olarak ödenmesine karar vermiştir.²³¹

Yine Yargıtay 2002 tarihli bir kararında, televizyon yayın haklarına sahip olan kuruluşun haklarının FSEK'ten doğan hakların ihlali olarak nitelendirmiştir.²³²

Yargıtay iki kararında da, FSEK'ten kaynaklanan ihlali belirlerken; futbol karşılaşmalarının eser olup olmadığı hususunu incelemeyen ve korumanısa eser sahipliğinden mi yoksa eser olmasa da sırf yayının varlığı söz konusu olduğundan

---

²²⁹ Aker, 2006, s.15.

²³⁰ Yargıtay 11. Hukuk Dairesi 28.06.1999, www.yargitay.gov.tr, (02.05.2009).

²³¹ Suluk/Orhan, 2005, s.279.

²³² Suluk/Orhan, 2005, s.280.

televizyon kuruluşlarına sağlanan bağlantılı hak korumasına mı dayanıldığı hususlarına yer vermemiştir.²³³

Yukarıda bahsedildiği üzere, eser sahipliğinden kaynaklanan eseri umuma iletme hakkı ile radyo televizyon kuruluşlarının yayınlarına sağlanan bağlantılı haklar tamamen farklıdır.

Futbol karşılaşmalarının, eser olup olmadığı ve eserse FSEK kapsamında hangi eser türüne girdiği hususları hakkında verilen genel bilgiler sonrası incelenen yargı kararlarıyla futbol karşılaşmalarının canlı veya banttan yayınlanması hususunda son yıllarda, geçmişin aksine Doktrinde bu alana ilişkin genel bir consensusa varılamadığı görülmektedir.²³⁴

Futbol karşılaşmalarının FSEK kapsamında korunan sinema eseri olarak nitelendirilmesi hususunda, sinema eseri olabilmek için gereken ölçütler üzerinden inceleme yaparsak ortaya çıkacak durum şu şekilde olacaktır.

FSEK kapsamında bir eserin, sinema eseri olabilmesi için; tespit edilmiş ve birbiriyle ilişkili görüntüler dizisine sahip olması gerekmektedir. Bu hususu futbol karşılaşmalarına uyarlarsak, karşılaşmalar ister canlı ister banttan yayınlansın hem tespit edilebilmekte, hem de birbiriyle ilişkili görüntüler dizisini oluşturabilmektedir. Sinema eseri olabilmesi için bir eserin, hususiyet kıstasını da gerçekleştirmesi gerekmektedir. Doktrinde en fazla muhalefetle karşılaşan bu görüşe baktığımızda, genel kabul futbol karşılaşmalarının hususiyet taşımadığı olsa da, artık başlı başına endüstriye dönüştürülmüş ve her saniyesi paraya çevrilen futbol karşılaşmalarının öncesi, maç yayını ve sonrası kurgulanmaktadır. Bir maç yayını; öncesinde, ne kadar süre ve adette reklam yayınlanacağı, reklamların ekrandaki yeri ve çeşitliliği, çekimlerin kaç kamerayla yapılacağı ve gol atan futbolcunun kaç saniye ekranda kalacağından, taraftarın maç boyunca ne kadar süreyle ekrana yansıtılacağına kadar her bir saniyesi hesaplanan ve hesaplanmayla kalmadan bu konudaki uluslararası ve ulusal yayın talimatlarında detaylandırılarak yer verilen çok merkezili bir sistemdir. Bu haliyle sinema sektörünü de hem maddi hem de ulaşılan kitle açısından geçmektedir.²³⁵

---

²³³ Tosun, 2009, s.220 vd.

²³⁴ Tosun, 2009, s.221 vd; Suluk/Orhan, 2005, s.220 vd; Üstün, 1995, s.959 vd; Ateş, 2007, s.271 vd.

²³⁵ Tosun, 2009, s.227; Üstün, 1995, s.957.

Bahsedilen açıklamaların tersine, Yargıtay daha önce FSEK kapsamında değerlendirip koruma altına aldığı futbol karşılaşmalarını, 2005 tarihli kararında sinema eserlerinin hususiyet kıstasını yerine getirmediği için, bir futbol karşılaşmasının naklen yayınında eser sahipliğinden bahsedilemeyeceğini belirtmiştir.²³⁶

Kanımızca, televizyon kuruluşlarının FSEK m.80/f.1b.1.C uyarınca komşu hakları açısından incelenmesinde ise, hem doktrinde hem de içtihatla consensus görülmektedir. Yukarıda bahsi geçen eser sahipliğinden değil fakat televizyon kuruluşlarının yayın hakkından doğan bağlantılı hak sahibinden televizyon kuruluşları yararlanabilmektedir.²³⁷

FSEK m.80/f.1b.1.C kapsamında bir televizyon kuruluşunun yayınladığı futbol karşılaşmasının görüntülerini izinsiz başka bir televizyon kuruluşunun kullanmasına karşın, FSEK kapsamında ilk yayınlayan televizyon kuruluşu bağlantılı hak sahipliği sebebiyle her türlü engelleme ve dava açma hakkına sahiptir. Ne var ki, aynı madde bu korunmanın istisnalarına da yer vermiştir. M. 80/f.7 b.1’de yer alan istisnalar durumunda fikir ve sanat eserlerini ilk yayınlayan televizyon kuruluşundan izin almak gerekmemektedir. Bu maddenin eleştirisini yapan Tosun, maddenin kapsamına sadece fikir ve sanat eserlerinin değil, radyo televizyon yayınlarına konu olan diğer yaratımları da içerecek şekilde düzenlenmesi gerektiğini vurgular. Maddenin bu haliyle, televizyon kuruluşlarının fikri ve sanat eserlerini barındırmayan yayınlarının izne bağlı yayınlanabileceği sonucu çıkmaktadır. FSEK M .80/f.7, b.2, b.3 ve b.4, hükümleri de futbol karşılaşmalarının yetkili televizyon şirketinden izin almadan yayınlanmasına istisna getirmemektedir.²³⁸

---

²³⁶ Suluk/Orhan, 2005, s.280.

²³⁷ Tosun, 2009, s.226-228.

²³⁸ Suluk/Orhan, 2005, s.232; Arkan, 2005, s.27; Gökyayla, 2001, s.105.

TÜRKİYEDE OYNANAN PROFESYONEL FUTBOL KARŞILAŞMALARI YAYIN HAKLARINA İLİŞKİN SÖZLEŞMENİN HUKUKİ NİTELİĞİ

I. GENEL BAKIŞ

TFF, Kanunla düzenlenmiş yetki alanı içinde Profesyonel Futbol ligini düzenlemektedir. TFF, Kanunla edindiği yetki ve görevlerin yanı sıra uluslararası düzlemde uyulması gereken kurallara göre Profesyonel Futbol Ligini organize etmekte ve denetlemektedir. Profesyonel Futbol Liginde oynamak için tescil yaptıran futbol kulüpleri ile ligin varlık sebebi olan futbol kulüplerini oluşturan ve futbolu meslek edinmiş futbolcular ise aynı zamanda uluslararası ve ulusal futbol kurallarını kabul etmek durumundadırlar. Bu dizge içerisinde futbolcular ve kulüpler hukuken tanınmasını istedikleri şampiyonluk ve kupaların karşılığında federasyonların kurallarını sezon başında yinelenen tescillerle şartsız kabul edeceklerini taahhüt etmektedirler.²³⁹

Önceki bölümlerde belirtildiği gibi, hukuki ilişkide yer alanların sayısının çokluğu ve her birinin sportif faaliyetin var oluşundaki payı gerekli olduğundan; bir karşılaşmanın televizyondan yayınlanmasının hukuki çerçevesini belirlemek ve bu hakların sahiplerini tespit etmek oldukça güç ve karmaşık tahliller ile çok boyutlu incelemeler gerektirmektedir.

Lig organizasyonunun, Dünya’da ve Avrupa’da örgütlenmiş bulunan uluslararası futbol teşkilatlarının koymuş olduğu kurallara uygun biçimde icra edilmesi zorunludur. Anılan kurallar, ülke içinde ulusal federasyonlar vasıtasıyla uygulanmaktadır.²⁴⁰

---

²³⁹ Devecioğlu, 2007, s.3-4.

²⁴⁰ Ferrari, 2009, s.399.

Profesyonel faaliyet gösterecek kulüpler ve sporcular ilgili federasyonca tertiplenen organizasyon içinde yer almak ve önceden konulmuş oyun kurallarına uymak zorundadırlar.

FIFA üyesi ülkelere futbol karşılaşmaları yayınları için, FIFA Standart Statüsü'nün 74. Maddeleri uygulanır. UEFA üyesi ülkelere ise futbol karşılaşmalarının yayınları konusunda, UEFA Statüsü'nün 48. Maddesi ile UEFA Yayın Talimatı hükümleri uygulanır.²⁴¹

TFF, kulüpler, futbolcular, hakemler ve diğer teknik personel arasındaki hukuki ilişkiler, uluslararası futbol mevzuatı ile bunun, maddi ve şekli unsurlarıyla iç hukuka uyarlanması ve aktarılmasından doğan ulusal futbol hukukuna dayanmaktadır. Bu hukuk kuralları, ulusal federasyonların, belli bir çerçevede kural koyma özerkliğine sahip olmalarına rağmen, temelde yukarıdan aşağıya bir sistem içinde belirlenmektedir.²⁴²

Profesyonel ve amatör ligler, özel bir kanunla özel hukuk tüzel kişisi olarak kurulmuş olan TFF'nin yönetimi ve denetimi altında, uluslararası futbol örgütlerinin koyduğu kurallara uygun olarak gerçekleştirilen, dernek ya da anonim şirket biçiminde kurulmuş olan spor kulüplerinin ya da bunların futbol şubelerinin katıldığı bir spor organizasyonu 5894 sayılı TFF Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanunun 3. maddesi (a) bendine göre "Türkiye'deki her türlü futbol faaliyetini yürütmek, düzenlemek ve denetlemek" TFF'nin görev ve yetkileri arasında sayılmıştır.²⁴³

5894 sayılı ve 5.5.2009 tarihli Türkiye Futbol Federasyonu Kuruluş ve Görevleri hakkında Kanun'un 13. Maddesi ve TFF Statüsü'nün 74. Maddesi ile TFFMT'nin hükümleri uyarınca TFF, münhasıran yayın haklarını düzenler ve programlar.

---

²⁴¹ FIFA Standart Statüsü m. 74 ve UEFA Statüsü m. 47-48.

²⁴² Ferrari, 2009, s.400.

²⁴³ RG 16. 05. 2009/27230.

II. YAYIN SÖZLEŞMESİNİN KONUSU VE İÇERİĞİ

A. Yayın sözleşmesinin konusu:

Yayın hakları sözleşmesi, düzenleyici kuruluşun bir futbol karşılaşmasının veya zamana yayılmış birden fazla karşılaşmanın ya da bütünlük teşkil eden ve şampiyonluk mücadelesi üzerine kurulu lig organizasyonunun tamamının çekilmesi, kaydı ve belirli bölgelerde belli bir yayın tekniği yoluyla (anten, uydu, kablo ve Pay TV, internet, multi-medya) iletilmesi için yayıncı kuruluşa karşılaşmanın yapıldığı yerde teknik kurulumu yapıp, yayın yapmasına izin vermesini konu alır. Söz konusu sözleşme, diğer yayıncı kuruluşların çekim yapılan alandan men edilmesini de kapsıyorsa, yayın sözleşmesi aynı zamanda tek yayıncılık hakkını da içermektedir. Çalışmamız kapsamında, TFF'nin kulüpler adına ve hesabına yayıncı kuruluşlarla yaptığı sözleşme esas alınmıştır. TFFMT'de belirtildiği gibi, TFF'nin kendi yetki alanı dışında kalan futbol karşılaşmaları için kulüplere yayıncı kuruluşlarla sözleşme yapma hakkı tanınmıştır. Fakat bu sözleşmeler, TFF'nin onayını almadığı sürece geçersizdir.²⁴⁴

TFFYT 2009 yılında yürürlüğe giren sisteminde, bir önceki TFFYT'de olmayan yeni bir husus vardır. Önceki TFFYT'de 9. Maddeye göre;

Yayıncı, yayın konusu maçlarda görüntü sinyali üretme hakkına, işbu talimat ve yayın sözleşmesinde belirtilen istisna düzenlemeleri haricinde, münhasıran sahip olur.

2009 yılında yürürlüğe giren TFFYT'de ise aynı konuyu düzenleyen hüküm bir öncekinden farklı olarak şu şekilde ifade edilmiştir:

Madde 13: Yetki alanı içerisindeki müsabakalarda görüntü sinyali üretme hakkı bu talimat ve yayın sözleşmesinde belirtilen istisnalar dışında münhasıran TFF'ye aittir.

2009 tarihli TFFYT m.13 b.1'e göre, TFF yayın sinyalini kendisi üretecek ve bu sinyalin kullanımını yayıncı kuruluşa devredecekti.

---

²⁴⁴ Fritzweiler/Pfister/Summerer, 2007, s.383; Osterwalder, 2004, s.271; Ferrari, 2009, s.401; Tolunay, 2009, s.538-540; Schimke, 2009, s.355; Aker, 2006, s.4; Öksün, 2000, s.40-41, Egemenoğlu, 2005, s.34.

Fakat, 6 Ağustos 2010 tarihinde yürürlüğe giren ve 2009 tarihli TFFYT yerine kabul edilen TFFMT'e göre TFF, futbol karşılaşmalarının yayınının sinyal üretiminden vazgeçmiştir. Bu durumda yayın sinyalini yine yayıncı kuruluş üretecektir.

Düzenleyici kuruluş, karşılaşmanın nevine göre ulusal veya uluslararası federasyon, futbol kulüpleri, jübile maçlarında jübileyi yapan futbolcu olarak tanımlanır. Yayıncı kuruluş ise yayını yapacak olan yayın kuruluşudur.²⁴⁵

İfa yeri, yayının yapılacağı yerdir.²⁴⁶

Sözleşme, doğabilecek ihtilaflarda uygulanacak hukuk, yetkili mahkeme ya da hakem şartının yanında, cezai şart, reklam ve sponsorlukla ilgili hükümleri de içerebilir.²⁴⁷

B. Yayın Sözleşmesinin içeriği: Hak ve yükümlülükler

Yayın sözleşmesinde; yayın hakkı verilen karşılaşmaların çerçevesi, yayıncının yayın haklarını kullanılması için organizasyona ait ve teknik usul ve esasları, sözleşmenin süresi, süre uzatım opsiyonu, sözleşmeden doğan haklarının tamamını ya da bir kısmını diğer yayıncılara devredip devredilemeyeceği, haber amaçlı görüntü verme zorunluluğu ile bunun koşulları, karşılaşmaların ne zaman naklen ve banttan yayınlayacağı ve sözleşmenin feshini gerektiren hallere ilişkin hükümler yer almalıdır. Aynı zamanda yetkili hukuk ve ihtilafların çözümü için yetkili mahkeme ve uygulanacak hukuk da sözleşmede belirtilmelidir.

1. Düzenleyicinin yükümlülükleri:

Yayın hakkı sahibinin temel yükümlülüğü, görsel-işitsel üretim ve değerlendirme halinde haklarını ileri sürmekten imtina etmek ve gerektiğinde spor organizasyonlarının mekanına girişi sağlamaktır. Eğer yayın hakkı sahibi bu hususta münhasır bir lisans vermişse, görsel-işitsel kayıt ve değerlendirme için üçüncü kişilere başkaca lisans vermeme yükümlülüğü altına da girmiştir. Bu kaçınma

---

²⁴⁵ Ferrari, 2009, s.400; Schimke, 2009, s. 349.

²⁴⁶ Wong, 2002, s.662; Aker, 2006, s.3.

²⁴⁷ Tolunay, 2009, s.539 vd.

yükümlülükleri yanında düzenli olarak olumlu yan yükümlülükler de kararlaştırılmaktadır.²⁴⁸

Yayıncı kuruluşun, herhangi bir engelle karşılaşmadan, karşılaşmanın yapıldığı alana girmesini ve çekimin, kaydın ve yayının yapılmasını temin etmek, düzenleyici kuruluş olan TFF'nin asli edim yükümüdür. TFFMT m. 11 b.2'e göre, TFF yayın yetkisi olmayan yayın kuruluşlarının kameralarını, mixed-zone (karma alan) ve basın toplantı odası haricindeki bölümlere almamakla yükümlüdür. Ayrıca TFFMT m. 14'e göre naklen yayın hakkı veya haber amaçlı görüntü hakkı almış olan kuruluşlar dışında hiçbir yayıncı veya kamera naklen yayın boyunca oyun alanının görüntüsünü alamaz. Düzenleyici bunun için yardımcı şahıslardan yararlanabilir. Yayın hakkı sahibi münhasır bir izin verdiği için, görsel-işitsel kayıt ve değerlendirme için üçüncü kişilere başkaca lisans vermeme yükümlülüğü altına da girmiştir.²⁴⁹

2. Yayın kuruluşunun yükümlülükleri:

Yayın hakkını kullananın temel yükümlülüğü kararlaştırılan lisans bedelini ödemektir, bu bedel de birçok halde taksitlendirilmektedir. Yayıncı kuruluşun asli edim yükümü, sözleşmede belirlenen Türk parası ya da döviz cinsinden kararlaştırılan bedeli daha çok da taksitler halinde ödemekle yükümlüdür. (TFFMT m.10 b.1) Naklen yayınlarda yayın ücreti payı sözleşmede belirtilen döviz türü ya da Türk Lirası üzerinden ödenir. (TFFMT m.10 b.7)

Yayın hakkı sahibinin lisans alanlara göre genel olarak daha güçlü pozisyonunda bulunduğu kitlelerin ilgisini çeken futbol karşılaşmalarının yayınlarının değerlendirilmesiyle, belirtilenlerden öte edim yükümlülükleri de kararlaştırılmaktadır. Örneğin, daha üstün nitelikli yayın sinyalinin üretilmesi –ki bunun için farklı kamera açıları, yavaşlatılmış tekrar veya müsabaka mekânındaki bant reklamlarının daha uygun şekilde sunulması gibi hususlar talep edilmektedir. Bu durum TFF tarafından 2009'da yürürlüğe giren Yayın Talimatı'nda talep edilmişken, yeni Medya Talimatı'ndan çıkartılmıştır. (TFFYT m.9)

---

²⁴⁸ Osterwalder, 2004, s.271.

²⁴⁹ TFFMT m.11.

Organizasyon öncesinde düzenleyici kuruluşlar veya federasyonlar yayına ilişkin özel yükümlülükler talep edebilir ve bu taleplerine genelde ilgili düzenlemelerinde de yer verirler. TFF, 6 Ağustos 2010 tarihinde yürürlüğe giren TFFMT²⁵⁰,de, yayıncı kuruluş için stadyuma yerleştirebilecek bütün kamera pozisyonlarını, teknik detayları, reklam panoları ile süreleri ve sponsor firmaların alanları, stadyumlarda geriye kalan bütün alanları en ince ayrıntısına kadar belirlemiştir.(TFFMT EK 1-2)²⁵¹

Yayın sözleşmesi imzalayan yayıncı kuruluş, TFFMT m.8 b.4'e göre teknik zorunluluk halleri haricinde TFF'nin yetki alanı dışına yayın yapmamayı kabul ve taahhüt etmektedir.

TFFMT m.13 b.8 uyarınca, yayıncı kuruluşun haber amaçlı görüntü verme zorunluluğundan hareketle, yayıncıya yayın hakkı kendisine verilen tüm müsabakaları filme alma yükümlülüğü getirmiştir.

Talimatta açık ya da örtülü olarak herhangi bir yayın borcundan bahsedilmemektedir. Bu nedenle Yayın Talimatının yayıncıya, yayın ya da yayın garantisi verme borcu yüklediği söylenemez. Fakat Talimatın m.13 b 8'e göre yayıncı kuruluş bütün maçları kaydetmekle yükümlüdür.

3. Düzenleyicinin hakları

TFFMT m.3'e göre futbol karşılaşmalarının televizyon, radyo ve her türlü teknik cihaz ve benzeri araçlarla yayınlanmasına, yayınların düzenlenmesine ve programlanmasına münhasıran TFF yetkilidir. Ayrıca TFFMT m.4 uyarınca yetkisi dâhilindeki karşılaşmalar ile ilgili kulüpler adına ve hesabına yayın sözleşmesi yapmak, sözleşmenin ve devrin usul ve şartlarını belirleme yetkisi yine münhasıran TFF'ye aittir. Sözleşme ile naklen yayın hakkını elde eden kuruluş, bu hakkı Türkiye içinde ve dışında yerli veya yabancı herhangi bir kişiye kısmen veya tamamen devretmek için TFF'nin yazılı onayına başvurmak

---

²⁵⁰ TFF Medya Talimatı, www.tff.org

²⁵¹ Fritzweiler/Pfister/Summerer, 2007, s.383; Osterwalder, 2004, s.271; Ferrari, 2009, s.401; Tolunay, 2009, s.538-540; Schimke, 2009, s.355.

zorundadır. Devir koşullarını belirleme yetkisi de TFFMT m.5 b.2 uyarınca münhasıran TFF'ye aittir.²⁵²

TFF dışında, sözleşme yapma yetkisi kulüplere de tanınabilir. TFF, kulüpler adına ve hesabına sözleşme yapmadığı takdirde kulüplere yayıncı kuruluşlarla sözleşme yapma izni verebilir.(TFFMT m.4/f.2-3)

TFF'nin yayın yetki belgesi vermesi hususu, TFFMT m. 11'de düzenlenmiştir. Buna göre, TFF ile sözleşme imzalamış veya sözleşmeleri TFF tarafından onaylanan yayıncı kuruluşlar her müsabaka için ayrı ayrı yayın yetki belgesi almak zorundadır.

TFFK'nın 10. Maddesinde belirtildiği üzere, TFF televizyon yayınlarının gelirlerinden ve kulüplerin televizyon kuruluşlarıyla yapacakları her türlü yayın sözleşmesinden % 10 federasyon payı almaktadır.²⁵³

4. Yayıncı kuruluşun hakları

Yayıncı kuruluş, düzenleyicinin yazılı onayını alarak, naklen yayın hakkını yerli veya yabancı, Türkiye içinde ve dışında herhangi bir kişiye kısmen veya tamamen devredebilir.

Yayıncı kuruluşun sözleşme hükümlerinin korunması şartı ve amacıyla, yayıncı kuruluş dışındaki diğer kuruluşların haber amaçlı görüntü almaları mümkün değildir ve haber amaçlı görüntüyü yayıncı kuruluştan satın alabilirler. (TFFMT m. 17)

C. YAYIN SÖZLEŞMESİNİN HAK SAHİPLERİNİN SÖZLEŞMELERİ

1. Hak sahiplerinin “iç” sözleşmesi

Futbol yayın hakkı sahibi çok çeşitli hukuksal nedenlerle hak sahibi olabileceğinden, hakların dışarıda değerlendirilebilmesi -yani son aşamada piyasaya sunulan “futbol yayın

---

²⁵² TFFMT m.3, 4, 5.

²⁵³ TFFMT m.10, TFFYT m.8.

hakkı” ürününün oluşması- için ilk olarak birden çok gerçek veya tüzel kişinin, karşılıklı irade açıklamalarının veya (hakkın devrinde) tasarruf işlemlerinin bulunması gereklidir.²⁵⁴

Burada ele alınan ve federasyonların “resmi müsabaka” olarak adlandırılan futbol karşılaşmalarında, yayın haklarının pazarlanmasında ilke olarak çerçeveyi belirleyen futbol federasyonu tek başına hak sahibidir. Kulüp kendi düzenini tespit özerkliğine dayanarak veya münferit akdi temelde diğer asli yayın hakkı sahiplerinden, dışsal pazarlama ilişkisinde futbol karşılaşmalarının yayınına ilişkin sözleşmeler yapma yetkisini münhasır olarak sahiptir. İcra eden sporcular bakımından bu iç anlaşmalar olsa olsa telif korumasına veya komşu haklara konu yayın haklarının federasyona devrini içermektedir. Federasyonların, spor organizasyonlarında ev sahibi kulübün hakları, kişilik hakları ve dürüstlük kuralına dayanan hukuksal temellerle hak sahibi olanlar bakımından durum ise karmaşıktır: Bunlar çoğu zaman, federasyon statüsünü tanımakla, haklarını, federasyonun dış pazarlama ilişkisinde yayın hakkı sözleşmesi akdettiği yayıncılara karşı ileri sürmekten kaçınılmaktadırlar.²⁵⁵

Alman Hukukunda, Federasyon 1. ve 2. Lig kulüpleri ve bunların futbolcularıyla *lisans sözleşmesi* akdetmektedir. Bu sözleşmeyle hem kulüp hem futbolcu Federasyon’un düzenleme yetkisini tanıdığını ve her türlü mevzuat hükmünü (bu arada yayın haklarının Federasyon’ca pazarlanacağını) kabul ettiğini beyan etmektedir. Bu uygulama “üçgen sözleşme sistemi” olarak adlandırılmaktadır.²⁵⁶

İlke olarak iç anlaşmalarda, lisans almak için federasyonun hukuksal nedenlerle tek başına sahip olamayacağı maddi varlığı olmayan bir üründen yararlanılmasına izin verilmesi söz konusudur. Ancak, lisans sözleşmesi, öncelikle, lisans verenin gayri maddi ürünü üzerindeki hâkimiyetini saklı tutmasıyla öne çıkmaktadır.²⁵⁷ Söz konusu iç anlaşmalarda da bunun böyle olduğu hususu ise şüphelidir. “Nihayetinde borçlar hukuku bakımından tarafların birbirlerine bağlı kalmadan, karşılıklılık esas alınarak bir mübadele

---

²⁵⁴ Fritzweiler/Pfister/Summerer, 2007, s.383; Osterwalder, 2004, s.271; Ferrari, 2009, s.401; Tolunay, 2009, s.538-540; Schimke, 2009, s.355.

²⁵⁵ Osterwalder, 2004, s.269.

²⁵⁶ Osterwalder, 2004, s.269; Aker, 2006, s.21.

²⁵⁷ Fritzweiler/Pfister/Summerer, 2007, s.383; Osterwalder, 2004, s.271; Ferrari, 2009, s.401; Tolunay, 2009, s.538-540; Schimke, 2009, s.355.

yapıldığından”²⁵⁸ hukuki olanağın bulunduğu hallerde en azından hukuken daha kolay kavranabilir devir sözleşmelerinin müzakere edilmesi söz konusu olmalıdır. Salt görece olarak etki eden savunma haklarının veya devredilemeyen kişilik haklarının söz konusu olduğu hallerde mübadele hukuku anlamında devir mümkün olmasa da, devre konu olabilen haklar üzerinde tasarruf edilmesinde olduğu gibi bu hakların lisanslanması, bunların “mübadele”sinden ilgili akdi uzlaşmalarla ayrılmaktadır. Lisanslamada düzenli şekilde sürekli bir borç ilişkisinden hareket edilecekse, “satım”da bir seferlik değiş-tokuş ilişkisi söz konusudur. Telif veya komşu yararlanma haklarının devrinden farklı olarak, bu halde sözleşme konusunun (örneğin dürüstlük kuralından doğan kaçınma talebi) *asli sahibinin* sadece akdi bir uzlaşma uyarınca –sürekli bir borç ilişkisinde düzenli olarak karşılaştırılanın aksine- gayri maddi malın tek başına hâkimiyetini talep etme olanağı olmadığından, taraflar bu anlamda borçlar hukuku bakımından birbirleriyle bağlı kalmaktadır. Hakkın asli sahibi buna rağmen üçüncü kişilere karşı yükümlülük üstlenirse, sadece *edinenin* akdi tazminat talebine maruz kalacaktır.²⁵⁹

2. Hak Sahiplerinin “Dış” sözleşmesi

Devamında sadece bu iç sözleşmelerin hukuksal niteliği değil, aksine dış ilişkide yayın hakları sözleşmesindeki anlaşmaların da hukuksal niteliği de söz konusudur. Bu hususta, taraflardan biri yerine, basitleştirmek için yayın hakları sahibinden söz edilmektedir. Bugün için, yayın hakları sahibi doğrudan yayıncılarla yayın hakları sözleşmeleri akdetmemektedir. Düzenleyicilerin en uygun ekonomik değerlendirilmesini sağlamak için, araya uygulamada etkin şekilde asli hak sahibinin yerine geçen ve yayın sinyalinin üretimini üstlenen hakkın temsilcileri konmaktadır, yayıncıların sinyalleri kullanımına da akdi yolla içerik, zaman ve coğrafi koşullar öngörülerek izin verilmektedir. Bunun sonucunda da, hak temsilcileri ve yayın kuruluşları diğer sözleşme tarafının gördüğünden daha rahat bir duruma getirilmektedir.²⁶⁰

---

²⁵⁸ Fritzweiler/Pfister/Summerer, 2007, s.383; Osterwalder, 2004, s.271; Ferrari, 2009, s.401; Tolunay, 2009, s.538-540; Schimke, 2009, s.357.

²⁵⁹ Osterwalder, 2004, s.269.

²⁶⁰ Fritzweiler/Pfister/Summerer, 2007, s.383; Osterwalder, 2004, s.271; Ferrari, 2009, s.401; Tolunay, 2009, s.538-540; Schimke, 2009, s.359.

Futbol karşılaşmalarının yayınlarının ilk tespitinde, sadece yayın sinyalinin oluşturulmasına akdi rızanın hukuksal nitelemesi söz konusudur. Bu, yayın sinyalinin veya yayın sinyalinde maddi bakımdan var olan yararlanma haklarının akdi olarak verilmesinden ayrı tutulmalıdır. Sonuncusuna ilişkin sözleşmeler, koşulsuz ve devredilebilen telif koruması hakları veya komşu haklar niteliğindeki yasaklama haklarının sözleşme konusu olmasıyla diğerlerinden farklılaşmaktadır. Bu haklar devredilmedikçe, ilgili sözleşmelerde zaman, içerik ve mekân bakımından sınırlanmış kullanma *lisans sözleşmeleri* söz konusudur ve bu sözleşmelerin akdedilmesi hususunda, yayın malzemesinde hak sahibi olan yayınlanan spor organizasyonunun yayın haklarının sahibi tarafından ilgili sözleşmeyle yetkilendirilmiştir (Yayın malzemesinin alt lisanslama veya tasarruf hakkı). Veri bankalarının kullanılmasında bir kullanım lisansının gerekmesi gibi, bir yayın sinyalinin canlı ilk yayınında da, tüketicinin –etkin bir değerlendirme denetimi için gerekli şekilde- bir sözleşme ilişkisine zorlanabilmesine dayanak teşkil eden koşulsuz koruma haklarının etkisi azdır. Belirleyici olan, daha çok, canlı yayın sinyalini üretenin, münferit yayın işletmelerinin veya şifreli kanal kullanıcıları için sadece ilgili sözleşme koşulları dahilinde izin verilmesi halinde kaldırılan teknik blokaj olanağının olmasıdır.²⁶¹

D. Zaman, mekan ve içerik bakımından sınırlanmış münhasırlık

Bir futbol karşılaşmasını, yayıncı rekabeti olmaksızın kayda almak ve yayınlamak konusundaki münhasır hak, yayın hakları sözleşmesinde içkindir. Bu münhasırlık hakkı çoğu zaman doktrinde maddi bakımdan münhasır dağıtım- tek satıcılık sözleşmesindeki münhasırlık hakkıyla karşılaştırılmaktadır, çünkü “futbol karşılaşması” şeklindeki gayri maddi maldan münhasır olarak yayından yararlanma hakkı sözleşme uygulamalarında zaman, mekân ve içerik bakımından da sınırlandırılmaktadır. Münhasır dağıtım sözleşmeleriyle yapılan karşılaştırmanın ilke olarak reddedilmemesi gerekirse de, kitlelerin ilgisini çeken futbol karşılaşmalarının yayınının değerlendirmesinde bu özellik de dikkate alınmalıdır.²⁶²

---

²⁶¹ Fritzweiler/Pfister/Summerer, 2007, s.383; Osterwalder, 2004, s.270.

²⁶² Osterwalder, 2004, s.272.

Futbol karşılaşmalarının çekiciliği büyük ölçüde aktüellikleri ve sonuçlarının kamuya açıklığıyla ilintili olduğundan, ilk değerlendirme haklarının sahibi, haklarını bir canlı yayın (kural olarak şifreli kanalda) veya ilk özet (şifresiz veya şifreli kanalda) şeklinde mümkün olduğunca çabuk kullanmak isteyecektir. İlk halde yayın hakları sözleşmesinde zaman olarak koşut bir yayını, ikinci halde ise rekabet içinde olan diğerlerinin ön yayını dışarıda bırakmaktadır. Bir ürünün sadece seçilmiş tacir tarafından coğrafi olarak belirlenmiş pazarlarda sunulduğu klasik münhasır dağıtım sistemlerinden farklı olarak, futbol yayınları – değerlendirme yöntemi (Canlı veya banttan yayın) ve değerlendirme aşaması (şifreli veya şifresiz kanal) bakımından ciddi farklılıklar göstermesine rağmen- değerlendirme zinciri üzerinden pazarlanmakta ve böylelikle nihayetinde kural olarak sadece tek bir kanalın yayınlamasına bırakılmamaktadır. Söz konusu “münhasırlık” da, bu nedenle yalnızca futbol karşılaşmalarının ilk olarak –ama tek başına değil- münhasır ilk değerlendirme haklarının sahibinin kanalından seyredilmesi anlamına gelmektedir ki, bu halde bir yayında zamansal öncelik söz konusudur. Buna uygun şekilde uygulamada da gerçek (mutlak) ve gerçek olmayan (görece) münhasırlık arasında ayırım yapılmaktadır. Lisans alana diğer talimler mekân, zaman ve içerik bakımından tümüyle dışlanarak tüm yayın haklarının verildiği hallerde, gerçek münhasırlıktan söz edilmektedir. Pratik nedenlerle –düzenleyici veya ilgili federasyonu reklam tekniğine ilişkin kaygılarla futbol karşılaşmasının mümkün olduğunca geniş ve çeşitlendirilmiş yayınla ilgilendiklerinden- böylesi gerçek münhasırlık hakları yalnızca, garanti bir meblağın ödenmesi karşılığında tüm yayın hakkını devralan yayın kuruluşuna verilmektedir. Kapsamlı değerlendirme hakkıyla hak sahibi yayıncı kuruluş, yayın kuruluşlara alt lisans verme hakkını da elde etmektedir. Bu sonunculara genel olarak sadece mekân, zaman ve içeriğe ilişkin münhasır öncelik hakkı (en fazla uygun ölçüde sınırlandırılmış alt lisanslama hakkıyla birlikte) verilmektedir. Bu halde de, gerçek olmayan münhasırlık içeren yararlanma hakkı söz konusudur.²⁶³

Münhasırlığın üründeki içkinliği –münhasırlık tanınmadığı sürece hemen hemen hiç kimse yayın hakları için bedel ödemeyi kabul etmeyecektir-, ama ayrıca bu pazarlama uygulamasının yayın haklarındaki rekabet üzerindeki etkileri dikkate alındığında, tek başına münhasırlık bir futbol karşılaşmasının yayınına ilişkin sözleşmeyi bir rekabet hukuku sorunu haline getirmemektedir. Rakiplere (diğer yayıncı kuruluşlara), bu halde

---

²⁶³ Fritzweiler/Pfister/Summerer, 2007, s.383; Osterwalder, 2004, s.273.

diğer spor organizasyonlarının münhasır ilk değerlendirme haklarını elde etmek için yeterince olanak kalmaktadır. Ancak, taliplerin kitlelerin ilgisini çeken futbol içeriğine ilişkin münhasırlık hususundaki güçlü ilgileri, geçmişte tüm spor pazarlarında spor politikasına bağlı olmayan, rekabet hukukuna konu olacak tekелci yapının oluşmasına neden olmuştur. Örnek olarak, rekabet hukuku bakımından sorunlu olan arz ve talep işbirlikleri Avrupa Yayın Birliği'nin Eurovision sistemi veya Alman Spor Federasyonu'nun (Deutsche Sportbund) zamanında kamusal yayın kuruluşlarıyla yapmış olduğu toplu anlaşma), bir organizasyon serisindeki münferit futbol karşılaşmasının tüm yayın haklarının yoğunlaştırılmış pazarlaması (paket olarak pazarlama stratejisi) ve genel olarak uzun süreli münhasırlık sözleşmesi ilişkileri verilebilir ki, bu haller birlikte dışarıda kalan yayın kuruluşlarının pazara girişlerinde ciddi engeller yaratabilir. Hakkın kullanılmasında rekabet hukuku sınırlamaları çalışma konumuzun dışında bırakılmıştır.²⁶⁴

Son yıllarda yaptığı yatırımlar sebebiyle, Digitürk ülkemizde münhasırlık hakkına dayanarak, tekелci bir durum yaratmaktadır. Bunun en son örneği ise, 2009 yılında yeni değişmiş Yayın Talimatı'nın, 2010-2011 sezonu başlamadan önce bir kez daha değişmesi ve değişen maddelerin tümünün yayıncı kuruluşun münhasırlığını pekiştirdiği aşikârdır. Yetki sahibi yayıncı kuruluş dışında, hiçbir yayıncı kuruluş görüntü alamamakta ve maç öncesi ile maç sonrası röportaj yapamamaktadır.²⁶⁵

---

²⁶⁴ Osterwalder, 2004, s.274-275.

²⁶⁵ Karşılaştırma için: TFF Medya talimatı ile TFF Yayın Talimatı.

E. SÖZLEŞMENİN NEVİ

1. Karışık muhtevalı akit ve Lisans Sözleşmesi Benzerliği

Yayın hakları sözleşmesi hukukumuzda göre satım, adi kira ve hâsılat kirası akitlerinin unsurlarını bünyesinde barındıran *karma* bir sözleşme olarak değerlendirilmiştir.²⁶⁶ Karşılaşmaların çekimi, kaydı ve yayını, düzenleyicinin bir lisans veren gibi, buna izin(ruhsat) vermesi ile gerçekleşmektedir. Sözleşmenin bir tarafında düzenleyici (örn. kulüpler, ilgili uluslararası veya ulusal federasyon, jübile yapan futbolcu) yer alırken, diğer tarafta bir yayıncı kuruluş (TV ya da radyo işletmeleri) veya yayın hakları ajansı bulunabilir.

Karma sözleşme, kanunun çeşitli akit tiplerinde öngördüğü unsurların kanunun öngörmediği bir tarzda bir araya gelmesiyle vücut bulan sözleşmelerdir. Karma sözleşmelerin başlıca çeşitleri, çift mahiyetli sözleşmeler, kombine sözleşmeler, çeşitli tiplere ait unsurların birbirine karıştığı sözleşmeler ve son olarak kendilerine yabancı yan edimleri içeren sözleşmeler olmak üzere dört ana grupta incelenmektedir.²⁶⁷

Karma sözleşmelere uygulanacak hükümler hakkında çeşitli kuramlar geliştirilmiştir. Bunlar çeşitli edimlerin birbirini götürmesi kuramı, soğurma, birleştirme ve son olarak da yaratma (kıyas) olarak doktrinde belirlenmiştir.

Zamanla oluşan kuramların hukukumuzda da göre en uygun olanı MK m.1'i de kapsayan yaratma kuramıdır. Bu kurama göre, karma sözleşmeler kanunen düzenlenmemiş olduğu zaman, bu sözleşmelere herhangi bir kanun hükmü doğrudan doğruya değil ancak kıyasen uygulanabilir. Buna göre hâkim, karma sözleşmenin amacını ve tarafların karşılıklı menfaatlerini hakkaniyete uygun bir şekilde nasıl yorumlayacağını göz önünde bulundurarak karma sözleşmenin unsurlarının ait olduğu tiplere ilişkin hükümleri kıyasen karma sözleşmeye uygulamalıdır.

---

²⁶⁶ Cevdet Yavuz, Borçlar Hukuku Dersleri Özel Hükümler, İstanbul: Beta Yayınevi, 2007, s. 10; Aker, 2006, s.5; Erden, Kuntalp, **Karışık Muhtevalı Akit**, Ankara: Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Basımevi, 1971, s.78 vd.

²⁶⁷ Haluk, Tandoğan, **Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri**, C.I/1, Ankara: Evrim Yayınevi, 1988, s.69-73.

Bu çözüm yeterli gelmezse veya mümkün değilse de borçlar hukukunun genel esaslarını uygulama yoluna gitmelidir.

Söz konusu karma sözleşme, kira, hâsılat kirası ve satım sözleşmesinin unsurlarını barındırdığı düşünülen; futbol karşılaşmalarının çekiminin yapılması, kayda alınması ve yayınlanmasını içeren ve bütün bunları yapabilmek için düzenleyici kuruluşun izninin gerektiği bir sözleşme olarak nitelendirilmektedir. Söz konusu izinle beraber, yayıncı kuruluş, çekimin yapılmasını, kayda alınmasını, yayınlanmasını ve sonrasında üçüncü kişilere satma hakkına sahip olmaktadır. Üçüncü kişilere futbol karşılaşmalarını izleyebilmek için decoder satma hakkı içinse ihale sonucu belirlenen bedeli ödemekle yükümlüdür.

Genel olarak lisans sözleşmesi ile, bir fikri veya sınai hakkın sahibi, hakkının kullanılmasını bir ücret karşılığında belli bir süre için başkasına devreder. Fikir ve sanat eserleri üzerindeki mali hakların kullanılmasının başkasına devrine ilişkin sözleşmeler FSEK kapsamında düzenlenmiştir. (FSEK 48/II)²⁶⁸

Kullanma hakkının devredilmesi halinde, hakkın özü eser sahibinde kalmaya devam etmekte fakat sözleşmede belirlenen şartlar ve sınırlarla bağlı kalmak üzere mali hakkı kullanma yetkisi, devralana geçmektedir. Hakkı kazanan kişi, hakkın kullanılmasından doğan semerelerden de yararlanır.²⁶⁹

FSEK m.20'ye göre, mali hakların kullanılması birbirine bağlı değildir. Biri üzerine tasarruf edilmesi diğeri etkilememektedir. Ayrıca mali hakkın sağladığı kullanma yetkisinin içerik, süre ve mekân bakımından sınırlandırılması mümkündür ve bu haklar ayrı ayrı kişilere de verilebilir.²⁷⁰

Mali hakkı kullanan kişi, kullanma hakkının vermiş olduğu yetkiye dayanarak, hakkın ihlal edilmesi durumunda, hem eser sahibine, hem de üçüncü kişilere karşı talep ve dava hakkı mevcuttur.²⁷¹

---

²⁶⁸ Gökyayla, 2001, s.49.

²⁶⁹ Gökyayla, 2001, s.49.

²⁷⁰ Gökyayla, 2001, s.49.

²⁷¹ Gökyayla, 2001, s.50.

Kanun koyucu lisans sözleşmelerini kendi içinde ikiye ayırmıştır. Buna göre, mali hakkın kullanılması tamamen lisans alana geçiriliyorsa bu halde tam lisanstan, aynı mali hakkın başkalarına geçirilmesini engellemeyen bir lisans veriliyorsa o halde basit lisanstan bahsedilmektedir. Tam lisans sözleşmesinde kullanma yetkisinin sözleşmede belirtilen sınırlar içinde tamamen devredildiğinden, bu durumda eşya hukukunda mülkiyet hakkının intifa hakkına karşı olan durumu söz konusu olur. Bu doğrultuda da FSEK M.56/III'e göre tam ruhsata intifa hakkına ilişkin hükümler uygulanmaktadır. Bu uygulamada ancak kıyas yoluyla olabilir. Basit lisans sözleşmesinde ise kullanma yetkisi dar olduğundan basit lisanslara hâsılat kirasına ilişkin hükümleri kıyasen uygulanır.

Sınaî haklara ilişkin lisans sözleşmelerini inceleyen Özdemir ise, sınai haklara ilişkin lisans sözleşmesinin hukuki niteliğini ve tipini inceleyip benzer sözleşmelerle lisans sözleşmesini de incelemiştir. Çalışmamızda, yayın hakları sözleşmesinin hukuki niteliğini tespit etmek amacıyla, sınai haklara ilişkin lisans sözleşmesinin benzer sözleşmelerle yapılmış karşılaştırılmasının da incelenmesinin yararlı olacağına inanıyoruz.

Özdemir, sınai haklara ilişkin lisans sözleşmelerinin hukuki niteliğini incelerken kanunda yer alan sözleşmelerin bir veya birkaçının unsurlarını taşıyıp taşımadığı veya isimsiz bir sözleşme olup olmadığı tespitinin üzerinde durmuştur. Lisans sözleşmesinin bir hakkın kullanılmasının devredildiği sözleşmelerden olduğunu baştan kabul eden Özdemir, lisans sözleşmesini bir hakkın kullanılmasının devredildiği sözleşmeler içinde sınıflandırmanın mümkün olduğunu belirtir. Kullanma hakkının devredildiği sözleşme tipleri olan adi ve hâsılat kirasına ilişkin hükümlere bakıldığında, söz konusu sözleşmelerin maddi varlığı olan şeylere ilişkin olması, lisans sözleşmesinin karakteristik özellikleri kanunda kullanım hakkının devredildiği sözleşmelerden oldukça farklıdır.²⁷²

Lisans sözleşmesinin hakkın tamamen devredilmesi borcunu doğuran sözleşme tiplerinden olan satım sözleşmesine girdiği de söylenememektedir. Zira satım sözleşmesinde olduğu gibi mülkiyetin geçirilmesi amaçlanmamakta, sadece sahip olunan gayri maddi hak üzerindeki kullanım hakkının bir başkasına devredilmesi hedeflenmektedir.

---

²⁷²Saibe Oktay Özdemir, **Sınai Haklara İlişkin Lisans Sözleşmeleri ve Rekabet Hukuku Düzenlemelerinin Lisans Sözleşmelerine Uygulanması**, İstanbul: Beta Yayınevi, 2002, s.50-51; Haluk, Tandoğan, **Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri**, C.II. Ankara: Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, 1987, s. 407 vd.

Alman hukukunda lisans sözleşmesi kanunda düzenlenmediğinden, Alman doktrininde ve içtihadına göre lisans sözleşmesinin kira, hak satışı, ödünç veya adi ortaklık sözleşmesi olduğu yönünde genel bir kanı mevcuttur. Alman Federal mahkemesi bir kararında, adi kira ve hâsılat kirası sözleşmelerine benzeyen lisans sözleşmesine, bu sözleşmelerin hükümlerinin uygulanabileceğini ifade etmiştir. Türk ve İsviçre Hukukunda lisans sözleşmesi kanunda düzenlenmediğinden isimsiz sözleşme olarak nitelendirilmektedir.²⁷³

İsimsiz sözleşme türlerinden hangisine girip girmediğine bakmak için, sözleşmede yer alan unsurların kanunda düzenlenmiş sözleşme türlerinden birisine girip girmediği hususu incelenmelidir. Lisans sözleşmesinde, kullanma hakkının devredilmesi nedeniyle kira sözleşmesine benzediği düşünülse de veya inhisari lisans sözleşmeleri bakımından satıma benzer bir durum olsa da kanunda düzenlenmiş kullanma devirlerinin maddi varlığı bulunan şeylere ilişkin olduğu açıktır. Dolayısıyla kanunda düzenlenmiş sözleşmelerin, lisans sözleşmesine doğrudan değil ancak kıyas yoluyla uygulanmaları mümkün olabilecektir. Ayrıca lisans sözleşmesinde satım sözleşmesinin ve adi şirket sözleşmesinin unsurları bulunsa da, birebir olarak lisans sözleşmesi bu sözleşmeler altında nitelendirilememektedir. Ezcümle, lisans sözleşmesinin kanunda yer alan sözleşmelerin unsurlarının birleşmesinden meydana geldiği söylenemez. Bu sözleşmenin bazı unsurları ve elemanları kanunda hiçbir düzenlemesi olmayan sözleşmelerin unsurlarının ve elemanlarının tam veya bir kısmının birleşiminden ve adeta harmanlanmasından meydana geldiğinden söz konusu sözleşme isimsiz sözleşme grubunda sui generis bir sözleşme olarak nitelendirilmelidir.²⁷⁴

Bu sözleşmeye ilişkin boşlukların doldurulmasında ve yorumlanmasında bahsi geçen sözleşmelere ilişkin hükümler uygulanacağından, taraflar arasında ihtilaf çıktığında hâkim tarafların iradesini bu sözleşmelerin hükümleriyle değerlendirecektir.

---

²⁷³ Özdemir, 2001, s.52.

²⁷⁴ Özdemir, 2001, s.53; Tandoğan, 1987, s.410.

2. Münhasır Yayın Hakkı sözleşmesinin lisans sözleşmesi olarak niteliğinin incelenmesi

Münhasır yayın hakkı sözleşmelerinin, lisans sözleşmesi olarak niteliğine baktığımızda, yayın hakları sözleşmelerinin hukuksal tasnifine ilişkin olarak söylenecek hususlar, İsviçre’de lisans sözleşmelerinin hukuksal niteliği konusundaki, lisanstan (mutlak şekilde veya mutlak olmayan şekilde korunan) bir gayri maddi mal üzerindeki, salt borç bakımından etkisi olan bir yükümlülüğü anlayan, baskın görüşle uyumludur. Buna karşılık, lisans müessesine içkin bir tasarruf hakkı bakımından etkinin hâlâ tanındığı Almanya’da yayın hakkı sözleşmesi çekince konup lisans sözleşmesi olarak adlandırılmaktadır.²⁷⁵

Avrupa kökenli bazı hukukçuların görüşleri, (“teknik olmayan anlamda lisanslar”) genelde “lisans veren” ve “lisans alan”dan söz etmekle birlikte, sonuçta başkaca bir şeye gerek olmaksızın pazarlama hakları sözleşmesini, sözleşme tipolojisi bakımından lisans sözleşmesi olarak tanımak istememektedir; hatta bazı yazarlar lisans sözleşmesi nitelmesini tırnak işaretiyle yapmaktadır ve *lisans benzerinden* söz etmektedirler. “görsel-ışitsel yayın için lisans” teriminin uygun olmadığı söylenmektedir.²⁷⁶

Alman Hukukuna baktığımızda temellendirici olarak (“münhasır yayınlama sözleşmesi” olarak adlandırılan) münhasırlık sözleşmesi kavramını, “tarafardan biri için sahip olduğu belirli bilgilere erişimi yalnızca diğer sözleşme tarafına –ve böylelikle tek başına- kitle iletişim araçlarıyla yayınlamak ve dağıtmak üzere sağlama yükümlülüğünün kurulduğu” borçlar hukuku sözleşmeleri olarak tanımlamaktadır. Aynı sonuca, tırnak işaretleriyle görece şekilde vurgulamış olsa da, sözleşmeyi borçlar hukuku bakımından “organizasyon ediminin Alman Rekabet Kanunu’nun 1. maddesiyle veya kurulan ve işletilen işletmedeki hakla belirlenen koruma alanına hukuka uygun müdahale için rıza anlamında bir yararlanma izni” verilen bir lisans sözleşmesi olarak niteleyen görüş de bulunmaktadır. Diğer bir görüşe sahip bir yazar ise, temel edim yükümünü “bir izinin verilmesi” olarak görmekle birlikte, bunu bir lisansın verilmesi olarak da nitelemektedir. Hukuksal bir müdahaleye izinden öteye giden *sözleşme unsurlarına* –bundan hak sahibinin olumlu yan

---

²⁷⁵ Osterwalder, 2004, s.276.

²⁷⁶ Osterwalder, 2004, s.277.

edim yükümlülüklerini anlasa da-gönderme yaparak, “lisans sözleşmesi” nitelemesinin nihayetinde sadece özünde uygun olduğunu göstermeye çalışmaktadır.²⁷⁷

Yazarın tanımı uyarınca da sözleşmenin temel konusu, “olay hakkında özellikle tek başına veya en azından öncelikli haber verme hakkı ile bunun yanında, diğerleri hususlardan önce, yayın veya yayın için kayıt hakkını diğer yayın kuruluşlarının tamamen veya kısmen dışarıda bırakılmasını talep hakkını ve gerekli hallerde olay yerine giriş hakkını” içeren olumlu bir değerlendirme hakkıdır.²⁷⁸

“Yayın hakkını veren sözleşme, hukuksal rejimini, özellikle de işletmesel koruma haklarının varlığını tanımadan, lisans sözleşmesinin unsurlarını kabul etmektedir.” Yayın hakkı sözleşmesine satım sözleşmesi niteliğini yakıştıran ve üretilmiş durumda olan ve telif hakları veya komşu haklar bakımından korunan görsel materyalin edinimine veya bunlardan yararlanmaya ilişkin sözleşmelerin hukuksal tasnifi bakımından Almanya’da mümkün olan hakkın satımı olanağı görsel-işitsel materyalin üretimi sonuçta; Almanya’da genel olarak, sözleşmeyle kurulan, sui generis bir sözleşme olarak kurgulanmasına bağlı olarak satım, telif, hâsılat kirası, kira veya eser sözleşmesi unsurları içeren, sinallagmatik (sürekli) borç ilişkisi olarak görülmektedir. Bu görüşlerin çıkış noktası, kapalı organizasyonlarda spor veya kültür organizatörü ile yerel izleyiciler arasında Alman Medeni Kanunu’nun 631. maddesi uyarınca, organizasyon mekânına girişi, organizasyon sırasında hazır bulunmayı ve organizasyonun görsel tüketimini kapsayan, ancak görsel-işitsel olarak kaydetmeyi içermeyen, bir eser sözleşmesi kurulmasıdır. Yakın zamanlarda veri toplama sözleşmeleriyle bağlantılı olarak yargı yerleri de *teknik olmayan anlamda lisanslardan söz* etmektedir. Burada yayın sinyalinin mülkiyetinin ilgili televizyon kuruluşları tarafından edinildiğinden hareket etmektedir.²⁷⁹

İsviçre’de, yazarlar yayın hakkı sözleşmesinin hukuksal tasnifine ilişkin olarak ileri sürülen yaklaşımlar üzerinden değerlendirme yapmaktadır. Doktrindeki bir görüş, yayın hakkı sözleşmesini özetle, kira, hâsılat kirası, satım ve ticaret hukuku unsurlarını bir araya getiren ilişkin adsız (atipik) veya sui generis sözleşme olarak nitelemekte ve yalnızca Alman hukuk yazınında kısmen yapılan “lisans benzeri sözleşme” şeklindeki nitelemeye

---

²⁷⁷ Osterwalder, 2004, s.277.

²⁷⁸ Osterwalder, 2004, s.278.

²⁷⁹ Fritzweiler/Pfister/Summerer, 2007, s.305; Osterwalder, 2004, s.279..

gönderme yaparken, Alman hukukçuların yaptığı yoruma dayanan tanımdan hareket etmektedir. Bu görüşe dayanan yazarlardan bir başkası ise, edimin nitelenmesini ve (kural olarak söz konusu olan) zamansal bakımdan sürekli borç bileşenlerini dikkate alarak, yayın hakkı sözleşmesini, yasal olarak düzenlenmiş münferit borç ilişkisi tiplerinin kapsamadığı, sinallagmatik sürekli borç ilişkisi olarak görmektedir. Sonrasında hâsılat kirasını göz önünde tutmakta ve hakka ilişkin hâsılat kirasını – özellikle *gayrı maddi mallara ilişkin haklara dair hâsılat kirasını*- dikkate alarak, lisans sözleşmesinden “sui generis bir adsız (atipik) sözleşme” olarak söz etmektedir.²⁸⁰

Yayın hakkı sözleşmesinin sui generis bir sözleşme olduğu hususunda, sonuçta her iki yazara da katılmak gerekir. Bununla birlikte bu sözleşmelerde (ve dar anlamıyla sui generis sözleşme olarak adlandırılan sözleşmelerde), yekvücut bir bütün halinde yoğunlaştırılmış sözleşme unsurlarının, yasal olarak öngörölmüş borç ilişkileri tarafından tanımlanmış sözleşme ilişkileri altında esasen tasnif edilemediği bir ilişki tipi oluşturulmuştur: Böyle bir ilişki tipini en çok yansıtan adsız (atipik) sözleşme de lisans sözleşmesidir. Bu lisans sözleşmesinin konusu, üçüncü kişi bakımından, “hukuksal veya olgusal nedenlerle (veya tek başına taşınması gereken masraflar nedeniyle) tasarruf edemediği, -ancak tasarruf edebilseydi- kendisine ekonomik rekabette yarar sağlayabileceği için” belirli bir değeri olan gayrı maddi bir maldır. Spor yayın hakları sözleşmelerinin konusuna bakıldığında, bunların lisans hukuku bakımından tasnifinde, sadece görecelik sağlatan “lisans benzeri” ibaresi en azından İsviçre için uygun değildir. Çünkü bedelli bir lisans anlaşmasının kurulmasında, bedelin belirlenmesi yanında sadece sözleşme konusunun belirlenmesi objektif olarak belirleyicidir. Örneğin sözleşmenin nasıl ifa edileceği veya sözleşme taraflarının yan edimleri gibi diğer tüm hususlar, ilke olarak sözleşmenin ifasıyla ilgilidir ve sözleşmenin kurulmasını, İsviçre Medeni Kanunu 2. madde 1. fıkraya (yan hususların karara bağlanmamış olmasının sözleşmenin bağlayıcılığını etkilemeyeceği) aykırılık hali hariç engellememektedir. Bu nedenle yayın hakları sözleşmesi, gayrı maddi bir haktan sürekli şekilde yararlanmanın akdi olarak devredilmesinin sözleşmenin esas konusu olmasına uygun olarak, görecelik sağlanmadan lisans sözleşmesi olarak nitelenebilir. Özellikle sözleşmenin özü bakımından, farklı özelliklerin bulunmaması nedeniyle ilke olarak aynı kurullar geçerli olduğundan, lisans sözleşmesinin “olağan tipi”nden hareket edilebilir. Bu durum, lisans sözleşmesinin daha

---

²⁸⁰ Osterwalder, 2004, s.279.

üst seviyedeki ve lisans sözleşmesine yabancı unsurlar içeren karma bir sözleşme ilişkisinin parçası olması halinde dahi değişmemektedir.²⁸¹

Lisans sözleşmesiyle yayın haklarının verilmesi kapsamında hukuksal sorunlar doğduğunda, -boşluk halinde, eğer olanaklıysa ilk olarak yorumlanması gereken somut sözleşme hükümleri yanında, doktrin tarafından lisans sözleşmesi için öngörülen genel temel ilkelere gönderme yapılabilir. Sözleşme pratiği bakımından bu konuda özellikle sözleşmenin istemli şekilde sona erdirilmesine ilişkin uygun yöntemlere de gönderme yapılmalıdır: Örneğin, sözleşmenin süreli olarak akdedilmesi olanağı veya sözleşmenin sona ermesinin belirli şartlara bağlanması gibi hükümler tercih edilebilir.²⁸²

Yayın sözleşmesi, karşılaştırmalı hukuktaki incelemesinden sonra daha net fark edileceği gibi, kanunda düzenlensin veya düzenlenmesin birçok sözleşmeye yakın duran ama hiçbirine birebir uymayan özellikleriyle, kendine has yapısıyla sui generis bir sözleşmedir.²⁸³

Gayri maddi bir malın kullanımının devri söz konusu olduğu için, lisans sözleşmesiyle büyük ölçüde benzemektedir. TFF Statüsü m. 74/IX'a göre, "*TFF, düzenlediği müsabakaların TV ve radyoda yayınına ilişkin lisanslar konusunda kulüpler adına şartnameler hazırlayabilir, ihaleler düzenleyebilir ve sözleşmeler imzalayabilir.*" ifadesinde lisans kelimesini kullanarak, bu alanın temelinde lisans konusuyla birebir ilgili olduğunu göstermektedir.

Rekabet Kurulu'nun 28.02.2002 tarihli ve 02-50/636-258 sayılı kararında "*Profesyonel futbol 1. Lig maçlarına ilişkin görüntülü haber yayını yapmaları Sözleşme ile güvence altına alınmış, tekrar yayın, özet ve banttan görüntü satışı kaydı ile bir çeşit "alt-lisanslama" sistemi getirilmiştir. Bir başka deyişle, naklen yayınlanan ya da yayınlanmayan maçların kaydedilen görüntüleri, yayın haklarını elinde bulunduran kuruluş tarafından maçlar ile ilgili yayın yapmak isteyen yayın kuruluşlarına satılabilmektedir.*" ifadesiyle alt lisanslamadan bahsedilmektedir.²⁸⁴

---

²⁸¹ Osterwalder, 2004, s.279.

²⁸² Osterwalder, 2004, s.279.

²⁸³ Özdemir, 2001, s. 53.

²⁸⁴ 02-50/636-258 E. ve K. ile 28.02.2002 tarihli Rekabet Kurulu Kararı, www.rekabet.gov.tr (02.06.2010).

Doktrinin yayın sözleşmesini, lisans sözleşmesi olarak kabul etmesinin önündeki engel, yayın hakkının FSEK kapsamında veya sınai hakları düzenleyen mevzuata göre bir hak oluşturulmamasıdır. Bu sebeple, yayın hakkı kendisini düzenleyen bir kanun veya KHK bulamadığı için, Almanya ve İsviçre’de tamamen kabul edilmese de lisans sözleşmesi ile yayın sözleşmesinin birlikte anılması mümkünken, Türk hukukunda buna ait bir iz bulamamaktayız.

Hali hazırda, Türk hukukunda futbol karşılaşmalarının yayını, eser olarak kabul görmemektedir.²⁸⁵ Bu sebeple yayın hakkının devri hususunda ihtilaf çıkarsa, bu durumda hakim ilk önce taraflar arasındaki sözleşmenin hükümlerine ve taraf iradelerini yorumlayacak ve bunu yaparken kanımızca lisans sözleşmelerinin temel ilkelerine de başvurabilecektir.

Ülkemizde yayın sözleşmesinin nevinin incelenmesi bugüne kadar doktrinde yeterli derecede araştırma ve inceleme konusu olmasa da, yurtdışındaki akademik incelemelerde görüldüğü gibi henüz bir consensusa varılamamaktadır. Bunun başlıca sebeplerinden biri, spor hukukunun alt dalı olarak görünen yayın haklarının hukuki niteliğinin tespiti yapılırken, spor hukukunun alanı olsa da, nihayetinde ulusal hukukun mevzuatı ve hükümlerine aykırı olmaması gerekliliği ve en fazla borçlar özel hukuku ile telif hukukunun birebir uygulama alanına girdiği görülmektedir.

Her ne kadar çalışmamızın konusunu oluşturan yayın sözleşmesi, TFFK, TFF Statü ve TFFMT ile düzenlenip, TFF tarafından programlanıp uygulansa da, adı üstünde sözleşmedir. TFF’nin yetki alanı dışında kalan ve kulüplerin tasarrufunda olan ve yayıncı kuruluşlarla kulüplerin yaptığı sözleşmeler mevcuttur. Bu sözleşmelerin yargıya intikal etmesi ve doğabilecek ihtilaflar halinde, yayın sözleşmesinin hukuki niteliği daha da önem kazanacaktır.

---

²⁸⁵ Aksi görüş için bkz: Bölüm II.

Spor hukukçuları ile telif hukuku ve borçlar hukuku alanını araştırmalarının kesişeceği yer olan yayın sözleşmesinin pek yakında akademisyenlerin daha fazla ilgisini çekeceği aşıkârdır.

III. Sözleşmede Yetki ve Kanuni Temsil Sorunsalı

A. Sözleşmede yetki sorunsalı

1. Geçmiş dönem:

5894 sayılı Kanun ile kaldırılan TFFK'nin yayınlara ilişkin hükmü şu şekildeydi:

Madde 10-j) Futbol ile ilgili televizyon, radyo, basılı eser yayınları ile her türlü reklam konusunda ticari ve mali hakları düzenlemek ve denetlemek,

Madde 29 - (Değişik madde: 14/04/2000 - 4563/11. m.; Değişik madde: 25/05/2004 - 5175 S.K./15. m.)

Futbol müsabakalarının televizyon, radyo ve her türlü teknik cihaz ve benzeri araçlarla yayınlanmasına, yayınların düzenlenmesine ve programlanmasına münhasıran Federasyon Yönetim Kurulu yetkilidir. Milli müsabakalar şifreli yayınlanamaz.

Aynı Kanununun 30. Maddesine göre, söz konusu Kanunda belirtilen teşkilatın çalışma usul ve esasları Genel Kurulun yapacağı Ana Statü ile Yönetim Kurulunun yapacağı statü ve talimatlarla belirlenecektir

TFF-Ana Statüsü m. 68/VIII'e göre, lig müsabakalarının televizyon ve radyodan yayın hakkının devri için kulüpler adına şartname tanzimine, ihale ve sözleşme yapmaya TFF yönetim kurulu yetkilidir.

2. Mevcut durum:

5894 sayılı Türkiye Futbol Federasyonu Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun²⁸⁶'un 13. maddesine göre, Türkiye Cumhuriyeti sınırları içindeki tüm futbol müsabakalarının televizyon, radyo, internet ve her türlü teknik cihaz ve benzeri araçlarla yayınlanmasına, iletilmesine, yayınların düzenlenmesine ve programlanmasına münhasıran Yönetim Kurulu yetkilidir. Anılan yetki özellikle TFF'nin yayın haklarının merkezi olarak pazarlanmasını

---

²⁸⁶ RG 16.05.2009/ 27230.

ve elde edilen gelirin yetkili organlar tarafından alınan kararlar uyarınca kulüplere dağıtılmasını kapsar.

TFF Ana Statüsü, 5719 sayılı Yasa ile değişik 3813 sayılı Yasanın 2. maddesinin f bendi uyarınca FIFA ve UEFA'nın statü, talimatları ve kararlarına uygun olarak, aynı yasanın 6. maddesinin c) bendindeki yetkiye dayanarak 3 Haziran 2008 tarihinde Ankara'da yapılan Genel Kurul'da kabul edilmiştir. TFF Ana Statüsü'nün yayın haklarına ilişkin maddeleri ise şu şekilde düzenlenmiştir.

Madde 35 Yönetim Kurulunun Yetkileri

Yönetim Kurulu aşağıdaki yetkilere sahiptir:

j) Futbol müsabakalarının televizyon, radyo, internet ve her türlü teknik cihaz ve benzeri araçlarla yayınlanmasını düzenlemek ve programlamak, basılı eser yayınları ile reklamlara ilişkin ticari ve mali hakları münhasıran düzenlemek ve denetlemek,

Madde 74 Yayınların Düzenlenmesi

1. Futbol müsabakalarının televizyon, radyo, internet ve her türlü teknik cihaz ve benzeri araçlarla yayınlanmasına, yayınların düzenlenmesine ve programlanmasına münhasıran TFF Yönetim Kurulu yetkilidir.

2. (12.06.2009 tarihli Genel Kurul kararı ile eklenmiştir.) Anılan yetki özellikle TFF'nin yayın haklarının merkezi olarak pazarlanmasını ve elde edilen gelirin yetkili organlar tarafından alınan kararlar uyarınca kulüplere dağıtılmasını kapsar.

3. Yönetim Kurulu söz konusu yetkiyi kullanırken Türk futbolunun, kulüplerin ve TFF'nin menfaatlerine öncelik verir.

4. Milli müsabakalar şifreli yayınlanamaz.

5. Mobil haklar münhasıran TFF Yönetim Kurulu tarafından düzenlenir.

6. Kulüplerin yayın kuruluşları ile yapacakları sözleşmeler, TFF'nin gözetim, denetim ve onayına tâbidir. TFF tarafından onaylanmayan sözleşmeler, TFF'ye karşı hüküm ifade etmez. Gerekli yayın yetki belgesi TFF'den alınmadığı sürece hiçbir müsabaka televizyonda, radyoda, internette ve benzeri hiçbir ses ve veri taşıyıcılarında yayınlanamaz.

7. Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü, İl Müdürlükleri ve İl Ofisleri arasında müsabaka yayınlarına ilişkin işbirliğine dair kural ve usuller Spor Tesisleri ve Personel Hizmetlerinin Kullanımına İlişkin Protokol ile belirlenir.

8. Müsabakaların yayınına ilişkin kural ve usuller, yayın şirketleri ve kulüplere verilebilecek haklar ve uygulanabilecek yaptırımlar Yönetim Kurulu tarafından hazırlanacak Yayın Talimatında belirlenir.

9. TFF, düzenlediği müsabakaların TV ve radyoda yayınına ilişkin lisanslar konusunda kulüpler adına şartnameler hazırlayabilir, ihaleler düzenleyebilir ve sözleşmeler imzalayabilir. TFF, Süper Lig yayın hakları ile alakalı olarak Kulüpler Birliği'ne danışır.

10. Yayın hakları ihalesi, yürürlükte bulunan yayın lisans sözleşmesinin süresinin sona ermesinden en erken bir yıl en geç altı ay önce yapılır.

06.08.2010 tarihinde TFF'nin resmi web sitesinde yayınlanarak yürürlüğe giren Medya Talimatı'nın yayınların düzenlenmesine ilişkin 3. Maddesi şu şekildedir:

Madde 3/f.1 Futbol müsabakaları televizyon, radyo ve her türlü teknik cihaz ve benzeri araçlarla yayınlanmasına, yayınların düzenlenmesine ve programlanmasına münhasıran TFF yetkilidir.

Talimat'ın 4/f.1 maddesi uyarınca, yetkisi dâhilindeki müsabakalar ile ilgili olarak kulüpler adına ve hesabına yayın sözleşmesi yapmak, sözleşmenin ve devrin usul ve şartlarını belirleme yetkisi münhasıran TFF'ye aittir.

Danıştay, 1997 yılında verdiği bir kararda, 1996-1997 sezonu Yayın Talimatı'nın Federasyon'un "*genel idare dışında kalan ve kamu tüzel kişisi niteliği taşımayan bir özel hukuk tüzel kişisi olması nedeniyle*" idari işlem niteliğinde olmadığına hükmetmiştir²⁸⁷

Kanun tekniği açısından, yayınlanmasına, iletilmesine, yayınların düzenlenmesinin ve programlanmasının neden tüzel kişiliği haiz olan TFF'ye değil de bağımsız hukuki varlığı bulunmayan TFF Yönetim Kuruluna bırakıldığını anlamak bizce de mümkün değildir. Nitekim, TFF ile Yönetim Kurulu'nun aynı olmadığı açıktır. TFFK ile TFF Statüsü'nde belirtilen "TFF Yönetim Kurulu" yetkilidir ibaresi, TFFMT'de Federasyon'un yetkili olduğu şeklinde değiştirilmiştir. Kanun yapma tekniği açısından farklı kullanılan ibarelerin karmaşa yarattığı, TFFK, TFF Statü ve TFFMT'deki ibarelerin yeknesaklık taşımaları gerektiği düşüncesindeyiz. Aksi halde, TFF'den sadece yönetim kurulunun anlaşılacağı açıktır. TFF kapsamına Genel Kurul da girmektedir.²⁸⁸

Mülga edilen mevzuatta olduğu gibi, kendisine sözleşme yapma hakkı TFFK tarafından verilmemesine rağmen, Genel Kurul tarafından kabul edilen TFF Statüsü ile kulüplerin adına ve hesabına sözleşme yapma hakkını adeta kendisine veren TFF, bu hakkı kulüpler adına TFF Yönetim Kurulu'nun esaslarını belirlemesiyle, asıl hak sahibi kulüpler olmasına rağmen hak üzerinde tasarruf yaparak kullanmaktadır. TFF kendisine bir özel hukuk tüzel kişisi olarak bu yetkiyi tek yanlı çıkarttığı talimatlarla vermiştir. Kulüplerin Talimatta kendilerine ait olduğu ifade edilen yayın hakları üzerinde serbestçe tasarruf etmeleri engellenmiştir.²⁸⁹

Hak üzerinde sahibinin tasarruf etmesi hukukta asıldır. Hak sahibi bunu bizzat yapabileceği gibi, temsile ilişkin hükümler olan BK 32-37'den yararlanarak da yapabilir.

---

²⁸⁷ Tan, 2000, s.20.

²⁸⁸ Aker, 2006, s.9-10.

²⁸⁹ Egemenoglu, 2005, s.37.

Gerek TFFK ve TFF-Statüsü gerek TFFMT'ye göre, TFF futbol karşılaşmalarının yayınlarına ilişkin düzenleme, programlanma ile yayınlanmaya ve konuyla ilgili ulusal ve uluslararası gereklerin yerine getirilmesi hususlarında yetkilidir.²⁹⁰

Kendisine Kanunla yetki verilmemesine rağmen, **kulüpler adına ve hesabına davranan TFF**, sadece düzenleme, programlama ve denetleme yetkisine dayanarak sözleşme yapma yetkisini kendi ihdas ederek; futbol ligleri karşılaşmalarının televizyondan yayınlanması konusunda bu genel hukuk kuralını göz ardı etmiştir. Hâlbuki TFF Statüsü'nün 74. Maddesinin 9. Bendine göre TFFK'de yer almayan kulüpler adına sözleşme yapmaktan bahsedilmektedir. Kanımızca TFFK tarafından kendisine tasarruf ya da yasal temsil yetkisi verilmeyen Federasyon'un özel hukuk hükümlerine tabi olması sebebiyle kendisine talimatlar vasıtasıyla iradi ya da yasal temsil yetkisi vermemektedir. Verildiği düşünülse bile, bu TFFK'de açıkça belirtilmelidir. Hukukumuzda kanuni temsilcilik halleri MK 16/335 vd, 403/I ve 438. maddelerinde düzenlenmiştir.²⁹¹ Kulüplerse hiçbir şekilde vesayete ihtiyaç duymamaktadırlar. Özel hukuk tüzel kişilerinin, aralarında herhangi bir ortaklık veya üyelik bulunmadan, bir başka özel hukuk tüzel kişisi tarafından vesayet altına alınması ve buna dayanarak tasarruf yetkilerinin kısıtlanması Türk Hukukunun mevcut yapılanmasıyla açıklanamamaktadır. Söz konusu TFFK, 2009 yılında yürürlüğe giren bu haliyle kabul edilebilir değildir. Bu konuya ilişkin İstanbul 6. Asliye Ticaret Mahkemesi tarafından verilen bir kararda, TFF'nin sözleşme yapma yetkisini TFFK'nın 1. Maddesinde belirtilen amaç hükmüne dayandırmıştır. Hükmün bu denli geniş yorumlanması ve bundan uygulamaya dönük çok ciddi hukuki sonuçlar çıkartılması doğru değildir. TFFK m. 1 bir amaç hükmüdür ve bu haliyle kendisine hukuki sonuçlar yüklenemez ve tek başına uygulanma imkânı yoktur.²⁹²

Kulüpler, merkezi pazarlama yoluyla en yüksek yayın gelirini elde etmek için, Kanun tekniği açısından hukuka uygun olmayan bir çözüme evet demektedirler.

Özerkliğin gerek TFF Statüsü gerekse TFFMT ile TFFK m. 13'ü adeta yeni bir yasa

²⁹⁰ M. Murat İnceoğlu, **Borçlar Hukukunda Doğrudan Temsil**, 1.Baskı, İstanbul: XII Levha Yayıncılık, 2009, s.67 vd.; Sulhi Tekinay ve Diğerleri, **Borçlar Hukuku Genel Hükümler**, İstanbul: Filiz Kitabevi, 1997, s. 47-167; Kemal Oğuzman, Turgut Öz, **Borçlar Hukuku Genel Hükümler**, İstanbul: Filiz Kitabevi, 2003, s.163.

²⁹¹ Fikret Eren, **Borçlar Hukuku Genel Hükümler**, Ankara: Beta Yayınevi, 2006, s.383.

²⁹² İstanbul 6. Asliye Ticaret Mahkemesi T. 08.07.1997, E. 1996/760, K. 1997/625.

hükmü ile TFF yararına fakat kulüpler zararına genişletmesi kabul edilebilir değildir. Yayınların düzenlenmesinin ve programlanmasının sonucu, TFF'nin kulüplerin malvarlığı değerlerinden olan, yayın hakları üzerinde tasarruf etme yetkisinin kulüplerden TFF Yönetim Kuruluna geçtiği anlamında olmaması gerekir. TFF'nin kendisinin yaptığı Talimatlarla, kulüplere ait olan yayın haklarının salt TFFK m. 13'ün "futbol müsabakalarının televizyon, radyo, internet ve her türlü teknik cihaz ve benzeri araçlarla yayınlanmasına, yayınların düzenlenmesine ve programlanmasına [...] yetkilidir" ifadesine dayandırılması hukuken mümkün değildir.²⁹³

Kanaatimizce TFFK m. 13, bir bütün olarak değerlendirildiğinde, hükmün TFF'ye, yayın sözleşmelerinin çerçevesinin oluşturulması ve bu sözleşmelerin uygulanmasıyla ilgili olarak, ilgili kamu kuruluşlarıyla iletişim sağlanması, tek tek kulüpleri aşan organizasyonsal düzenlemelerin yapılması, programlanması ve sistemin işlemlerini denetleme yetkisi tanıdığı sonucuna varılabilir.

TFF'nin özerkliğine dayanan düzenleme serbestisinin, kulüplerin malvarlığı değerleri üzerindeki tasarruf yetkilerini kapsayacak genişlikte anlaşılması TFFK m. 13'e dayandırılmaz. Bunun için açık bir yasa hükmü düzenlenmelidir.²⁹⁴

Eğer TFF bu kadar geniş yetkilere sahipse, kanun koyucunun bir yasa ile konuyu düzenlemesine gerek yoktur. Bir özel hukuk tüzel kişinin kendisini açıkça yetkilendiren bir yasa hükmü olmadan, üçüncü kişilerin tasarruf yetkilerini sınırlaması hukuk tarafından korunmamalıdır. TFF'nin yasayla kendisine verilen yetkiyi kullanırken, kendisine ait olmayan bir hak üzerinde tasarruf etmek suretiyle, emredici yasa hükümlerini ihlal ettiği belirtilmelidir. Bu gerekçelerle, Kulüplerin kendilerine ait olan yayın hakları üzerindeki tasarruf yetkilerinin kendi rızaları ve açık bir yasal hüküm olmadığı halde kısıtlanması, BK 19-20'ye olduğu kadar, ahlaka da aykırıdır.

Kulüpler TFF'nin üyesi olsalardı, TFF-Ana Statü ve bunun devamı niteliğindeki yayın talimatı ile onları bağlayıcı organizasyon normları yaratmak, şu anki duruma göre daha hukuki bir tablo oluşturacaktı.

---

²⁹³ Tekinay/Akman/Burcuoğlu/Altop, 1997, s. 166; Eren, 2006, s. 385; İnceoğlu, 2009, s.68; Aker, 2006, s.13.

²⁹⁴ Egemenoğlu, 2005, s.24.

B. Yayın haklarına ilişkin mevzuatta Kanuni ve İradi Temsil Sorunu

“Havuz sistemi” olarak da anılan, lig karşılaşmalarına ilişkin yayın haklarının merkezi pazarlanması uygulamasına, 29.05.1996 tarihinde TFF ile yayıncı kuruluş CINEBEŞ arasında yapılan ve yayın haklarının 3 sezon için devrini içeren sözleşmeyle başlanmıştır. TFF yönetim kurulunun 22.04.1996 tarihli kararına göre şartname hazırlanmış, burada futbol karşılaşmalarının yayını için “kulüplerin isteklerine uygun olarak bir birlik oluşturularak havuz sistemine geçilmesi kararlaştırılmıştır”. TFF, havuz sisteminin kulüplerin ve TFF Genel Kurulu’nun onayı ve talebiyle kararlaştırıldığını ve bu karara uygun düzenlemeler yapıldığını ifade etmiştir.²⁹⁵ Aker’e göre, kulüplerin “istekleri” ve “onayı” ifadelerinden, TFF’ye bir iradi temsil yetkisi verilip verilmediği ve bunun hangi şartlarda ve içerikte gerçekleştiğini belirlemek mümkün değildir. Zira genel kurulda kulüp temsilcileri bulunsa da (TFFK m. 5/I b. a), bunların oyları kulüp temsilciliğinin oyları olarak değil, TFF’nin organı olan genel kurulun iradesini oluşturmaktadır. Başka bir şekilde ifade etmek gerekirse, böyle bir yetki özel olarak verilmiş değildir. Yoksa burda “temsilci” olan Federasyon’un karar organının bu yetkiyi kendi kendisine vermesi mümkün değildir.²⁹⁶

Kulüpler “adına (nam ve hesabına)” (TFF Statü m.74 ve TFFMT m.4 f. 1) yayın sözleşmesi yapma yetkisinin TFF’ye verilmesi tarafımızca mümkün görülmemektedir. TFF’nin temsil yetkisinin kaynağı TFFK olmalıdır. Ne var ki TFFK’nin ilgili maddesi uyarınca, TFF Yönetim Kurulu, futbol müsabakalarının televizyondan yayınlanmasına, iletilmesine, yayınların düzenlenmesine ve programlanmasına münhasıran yetkili olsa da, kulüpler adına sözleşme yapma yetkisinden bahsedilmemektedir. Gerçekten TFFK m. 13’de kulüplerin temsilinden bahsedilmemesine rağmen, TFF Statüsü m. 74 b.9’da, Federasyon’un lig müsabakalarının televizyon ve radyodan yayın hakkının devri için kulüpler *adına* şartname düzenleyeceği, ihale ve sözleşme yapacağı öngörülmektedir.²⁹⁷

---

²⁹⁵ Tekinay/Akman/Burcuoğlu/Altop, 1997, s. 167; Eren, 2006, s. 386; İnceoğlu, 2009, s.69; Aker, 2006, s.14.

²⁹⁶ Oğuzman/Öz, 2003, s. 34; Aker, 2006, s.14.

²⁹⁷ Egemenoğlu, 2005, s.34; Öksün, 2000, s.1.

Aynı şekilde, TFFMT m. 4 f.1 de, yetkisi dâhilindeki müsabakalar ile ilgili olarak **kulüpler adına ve hesabına yayın sözleşmesi yapmak, sözleşmenin ve devrin usul ve şartlarını belirleme yetkisi münhasıran TFF'ye aittir. Yasada iradi ya da kanuni temsilden hiç bahsedilmemişken, TFF'nin kendisini, hangi hukuki gerekçeyle kulüplerin temsilcisi olarak gördüğü anlaşılamamaktadır.**²⁹⁸

TFF'nin yayın hakları hakkında kendisini temsilci görmeden doğrudan sözleşme yapabileceği düşünülse de, TFFK m. 13'ün TFF yönetim kuruluna tanıdığı yetki, temsil gerektirmeyen asli bir yetkidir. TFF Statüsü m. 74 ve TFFMT m. 4.f.1, yetkinin nisbileştirilmesi sebebiyle TFFK'ya aykırılık taşımaktadırlar. TFFK uyarınca münhasıran yetkilendirilen TFF Yönetim Kurulu, daha sonra TFF Statüsü ve TFFMT'ye göre adına ve hesabına sözleşme imzalanması suretiyle ortada hukuken birbiriyle çelişen durum yaratılmıştır.

Kulüplerin “adına” ve “nam ve hesabına” hükümlerinin mahkeme kararlarıyla nasıl değerlendirildiğine baktığımızda, hiçbir zaman kulüplerin taraf olarak görülmediğini, TFF'nin kulüpler adına değil kendi adına imzalamış gibi değerlendirildiğini görmekteyiz. Özellikle Danıştay 10. Dairesi'nin 02.03.1999 tarihli kararında “... tarihinde yapılan ihale sonucunda da Cine-5 Filmcilik ve Yapımcılık A.Ş. ile Türkiye Futbol Federasyonu arasında... tarihli sözleşme imzalanmıştır” ifadesi bulunmaktadır ve kulüplerin temsilinden ise bahsedilmemektedir.²⁹⁹

Aynı şekilde, Rekabet Kurulu'na yapılan şikâyetlerde ise, hakkında soruşturma yapılanlardan birisi daima TFF olduğu halde, Federasyon, sözleşmeyi kulüpler adına yaptığını, kendisinin, rekabet kısıtlamasını oluşturan eylemin içinde yer alanlardan sadece birisi olduğu yönünde savunma yapmamıştır.³⁰⁰

Rekabet Kurulu da kulüpleri, ilgili kararlarda hiçbir zaman sözleşmenin tarafı olarak görmemiştir. TFF Talimatlara bakıldığında, TFF sadece “temsilci” olarak hareket

²⁹⁸ Tekinay/Akman/Burcuoğlu/Altop, 1997, s. 167; Eren, 2006, s. 386; İnceoğlu, 2009, s.69; Aker, 2006, s.14.

²⁹⁹ Danıştay 10. Dairesi 02.03.1999 tarihli kararında E. 1996/8807 K. 1999/687.

³⁰⁰ RG 10.06 /25488 – RG T. 27.06.2000/24092, (www.rekabet.gov.tr).

etmektedir. Federasyon çıkardığı Talimatlarda kendisini, TFFK m. 13'e aykırı biçimde temsilci olarak görmekte, fakat bunu da Talimatlara aykırı olarak uygulamamaktadır.³⁰¹

Hukuki yolla temsil hükümlerinin uygulanması mümkün olmadığından, TFF temsil hukuku bakımından zayıf olan elini, Futbol Kulüpleri Tescil Talimatı uyarınca kulüplerin TFF'ye ibraz etmek zorunda oldukları "Taahhütname" ile bağlayıcılık sağlamayı amaçlamaktadır. TFFK m.3/c uyarınca da TFF, kulüplerin ve diğer bütün ilgililerin FIFA, UEFA, ve TFF tarafından konulan Statü, talimat ve düzenlemelere ve yetkili kurullar tarafından verilen kararlara uymalarını sağlamakla yükümlü olduğundan, her sezon lig başında kulüplerin tescili sırasında, kulüplerin Federasyon'un futbola ilişkin yapacağı düzenlemeler ile vereceği kararlara uyacağına dair kulüplerden Taahhütname almaktadır.

Taahhütname ile kulüpler, TFF'nin bütün düzenlemelerine ve kararlarına uyacaklarının sözünü vermektedir. Özel hukuk tüzel kişilerinin oluşturdukları üst örgütlenmelerde, bu yapı içinde yer alan tüzel kişilerin daha üstte yer alan örgütün "kurallarına" uyacaklarına dair kendi tüzüklerinde düzenlemeler yapmaları mümkündür. TFF de UEFA-Statüsü m. 7 ve UEFA'nın her türlü statü, kural, talimat ve kararına uymak ve üyelerinin de bunlara uymasını sağlamak zorundadır. Kulüplerce verilen Taahhütname ile TFFMT'ye uyulacağı şeklinde bir değerlendirme yapılabilir. Taahhütname ile futbol kulüpleri, tek taraflı bir irade beyanında bulunarak TFF'nin haklarında düzenlemeler yapmasına ve bunları uygulamasına önceden izin vermektedirler. Kulüpler ayrıca, hukuk kurallarının uygulanabilmesi için kendilerinin de amaca uygun hukuki işlem ve eylemler yapacaklarını beyan etmektedirler. Kulüplerin TFF'ye bu yolla, aynı zamanda iradi temsil yetkisi verdikleri bir an için düşünülse de (BK m. 32/I), *Ancak bu yetki, doğumu itibariyle iradi iken, bazı hükümleri açısından kanuni temsile yaklaşmaktadır: Zira temsil olunan, hukuki işlemi bizzat yapma yetkisini kaybetmekte ve BK m. 34/I c. 1'e göre sahip olduğu temsil yetkisinin kapsamını değiştirme ve yetkiyi geri alma imkânından da mahrum bulunmaktadır.*³⁰²

Bir an için bu durum da, temsil yetkisi verenin iradesinin esas alınmasından hareketle (BK m. 33/I c. 2), kulüplerin temsil yetkisini verirken, anılan hususlar bakımından uygun irade

---

³⁰¹ Tekinay/Akman/Burcuoğlu/Alttop, 1997, s. 167; Aker, 2006, s.16.

³⁰² Eren, 2006, s. 385; Aker, 2006 s.16.

taşıdıkları ve yetkilerini kullanmaktan vazgeçtiklerinin farz olunması ile izah edilmeye çalışılabilir. Ne var ki, TFFMT'nin temsil yetkisi perdesi ile, kulüplerin yayın sözleşmeleri yapma haklarını tamamen ellerinden almış olması, bu izah tarzıyla da hukuka uygun hale getirilemez. Zira kulüplerin iradi temsil yetkisinin kapsamını serbestçe belirleme ve yetkiyi geri alma haklarından vazgeçmeleri, MK m. 23/II ve ayrıca Anayasa'nın m. 48/I uyarınca hukuka aykırı olduğu gibi, BK m. 19/II ve 20/I'e de aykırılık taşımaktadır.³⁰³

Kulüplerin havuz sistemine girmek istemeyip, dışarda kaldığını ve kendi yayın sözleşmelerini yapmak istediği durumda da TFFMT'ye göre münhasıran yetkili TFF olduğu için ve kulüplerin yapacakları bütün yayın sözleşmeleri, TFF'nin gözetim, denetim ve onayına tabi olduğu gibi Federasyon tarafından onaylanmayan sözleşmeler, Federasyon'a karşı hükümsüzdür ve Federasyon'ca izin verilmeyen futbol müsabakaları televizyon ve radyodan yayınlanamaz.³⁰⁴ TFFMT'ye göre, kulüpler *sadece*, 6., 8., 9., 11. maddeleri uyarınca karşılaşmalar için yayıncı kuruluşlarla sözleşme yapabilmektedirler. Fakat bu hüküm TFF tarafından, genel yayın ve düzen ilkelerinin gerçekleştirilmesi, profesyonel lig organizasyonunun temel hedeflerinin gözetilmesi ve denetimin sağlanması gibi sportif ve yönetsel amaçlar için değil, TFF'nin kendisinin tespit ettiği pazarlama sisteminin zorlanması amacıyla uygulanmaktadır.

TFF'ye yayın sözleşmelerini kulüpler adına yapma yetkisi verilerek, kulüplerin yayın hakları üzerindeki tasarruf yetkileri kısıtlanmıştır ve hak sahibi olmayan TFF'nin haklar üzerinde tasarruf edebilmesi için de, buna temsil yetkisi tanınmıştır.³⁰⁵

Ne var ki, bu haliyle yayın haklarına ilişkin TFF'nin mevzuatı Taahhütname ile kulüplerin elini kolunu bağlamışsa da, ortada iradi temsil gibi görünen bir kılıf ve fiiliyatta kanuni temsilin özü bulunmaktadır.

İngiltere'de Premier Lig'in işletmecisi Football Association Premier League Ltd. bulunmaktadır. Football Association Premier League Ltd.'nin, İngiltere Süper Ligin'in

---

³⁰³ Aker, 2006, s.17.

³⁰⁴ Aker, 2006, s.17.

³⁰⁵ Aker, 2006, s.17.

üyeleri olan futbol kulüpleri tarafından yönetilmektedir. Yayın haklarını da, kulüpler Football Association Premier League Ltd. tarafından pazarlamaktadırlar.³⁰⁶

Almanya’da ise Almanya 1. Federal Futbol Ligi ile 2. Futbol Ligi Profesyonel kulüpleri 2001-2002 sezonundan itibaren Almanya Futbol Federasyonu’ndan ayrılarak kendi aralarında bir ‘Lig Birliği’ kurmuşlardır. Lig Birliği, Alman profesyonel futbolunun düzenlemekte ve programlamaktadır. Lig Birliği, özel hukuk tüzel kişisi olarak Federasyon’un üyesidir ve Federasyon ile eşgüdüm içinde çalışmaktadır. Lig Birliği, kuruluşundan sonra, kurucusu ve ortağının kendisinin olduğu Alman Futbol Ligi Limited Şirketi kurmuştur. Lig Birliği’nin kendisi yayın haklarını münhasıran pazarlamaya yetkilidir. Lig birliği, futbol karşılaşmasının icrasını, Limited Şirket’e devretmiş ve Lig Birliği’nin şirketi de Federasyon’dan bağımsız hareket etmektedir.³⁰⁷

Türkiye’de ise Kulüpler Birliği bulunmaktadır. Kulüpler Birliği’nin 6 Mart 2008 tarihli Vakıf Senedinde belirtildiği üzere, kulüplerin bir araya gelerek kurduğu vakfın amacı futbol ve spor kulüplerini geliştirmektir. Vakfın faaliyetlerinden birisi de futbol kulüplerini ilgilendiren yasal düzenlemelerin hazırlanması için çalışmalar yapmak ve yasa koyucuya öneriler sunmaktır. Kulüpler Birliği, TFF mevzuatında, TFF Statüsü’nün m.74/IX.2.cümlesi şu şekildedir: *TFF, Süper Lig yayın hakları ile alakalı olarak Kulüpler Birliği’ne danışır.*³⁰⁸

Kulüpler Birliği’nin yasal bağlayıcılığı, TFF’nin yayın hakları hakkında Kulüpler Birliği’nde görüş almasıyla sınırlıdır. Hâlbuki yayın haklarının sahibi alan kulüpler, sahibi oldukları hakkı kendileri pazarlayamamakta ve sadece bu konuda TFF’nin isteği üzerine, görüşlerini bildirebilirler.

Kanımızca, yukarıda verilen İngiltere ve Almanya örnekleri gibi, ülkemizde de Kulüpler Birliği, kulüplerin oluşturduğu yayın haklarına sahip oldukları için yayın haklarını pazarlama hakkına da sahip olmamalıdır.³⁰⁹

---

³⁰⁶ Barr-Smith, 2009, s.550.

³⁰⁷ Aker, 2006, s.23 vd.

³⁰⁸ www.kuluplerbirligi.org (10.07.2010)

³⁰⁹ Egemenoglu, 2005, s.43.

Çalışmamızın konusu içinde yer almasa da ileride yayın haklarına ilişkin uluslararası sistemi etkileyecek son bir gelişmeden bahsetmekte yarar görüyoruz. Taraftarları diğer futbol kulüplerinin bin ya da milyon katı olan kulüpler için yayın haklarının pazarlanması konusunun kulüpler değil de Federasyonlarca yürütülmesi adaletsiz bir tabloya doğru gitmektedir. Bu doğrultuda, Avrupa'da 15 Ocak 2008 tarihinde FIFA, UEFA ve Avrupa'nın önde gelen futbol kulüplerinin (G14) yaptığı zirvede beraber, yüzyıllık varlıkları tehlike altına giren futbolun uluslararası düzenleyici kurumları, güçlü olan kulüplerle işbirliği yoluna gitmişlerdir. Bu zirve doğrultusunda G14; FIFA ve UEFA'nın yeniden federatif bir şekilde örgütlenmeyi amaçlanması ve yeni bir Avrupa Futbol Federasyonu kurulmasının gündeme alınmasıyla şimdilik geri adım atarak beklemeye karar vermiştir. Bu gelişme, şüphesiz ki yayın haklarının pazarlanmasının kurallarının değişeceğini göstermektedir.³¹⁰

IV. Sözleşmeden ve mevzuattan doğan ve doğabilecek ihtilaflar

Ülkemizde futbol karşılaşmaları ile ilgili olarak ne mahkemelerce ne de Rekabet Kurulu tarafından verilen kararlarda, yayın haklarının niteliği ve sahipliği meselesi, uyuşmazlık konusu olmuştur. Bugüne kadar mahkemelere veya Rekabet Kurulu'nda görülmüş uyuşmazlıklarda söz konusu uyuşmazlık konusu havuz sisteminin ihale sürecine ilişkindir. Kulüplerin yayın hakkını bireysel satışı, sistemin varlığını kökten sarsacak olduğu için kulüpler, ciddi gelir olarak gördükleri yayın gelirlerini azaltacak bu pazarlamadan uzak durmaktadırlar ve havuz sisteminden olabildiğince fazla gelir elde etmenin yolunu aramaktadırlar.

1996-1997 futbol sezonuna kadar, yayın kuruluşlarıyla yapılan bireysel yayın sözleşmeleriyle, yayın hakları pazarlanmaktaydı. Buna karşın, ilk kez TFF, 29.05.1996 tarihinde Cine-5 yayın kuruluşu ile futbol 1. Liginde takımı bulunan futbol kulüpleri adına havuz sözleşmesi imzalamış ve bu sözleşme 1996-1997 sezonundan itibaren, uygulanmaya başlanmıştır.

---

³¹⁰ www.fesam.org (02.01.2008).

TFF, futbol kulüpleri adına sözleşme imzalama yetkisine, bu kulüplerin zorunlu ve yasal temsilcisi olduğu için sahiptir. Buna göre, her ülkenin futbol federasyonları, UEFA ve FIFA'ya bağlıdır. Bu bağlılık, bu federasyonlar tarafından çıkarılan statü ve talimatları kabul edip, kendi ülkesine de aynı mevzuatı taşımayı gerektirmektedir. UEFA ve FIFA talimatlarına bağlı olan TFF, benimsediği havuz sistemi ile 96-97 sezonundan sonra futbol kulüplerinin yaptıkları bireysel yayın hakları sözleşmelerine onay vermemiştir. Bunu üzerine, Beşiktaş Jimnastik Kulübü (BJK) ve Fenerbahçe Spor Kulübü (FB) Tahkim Kurulu'na başvurmuşlardır.³¹¹

BJK'nin başvurusu üzerine, Tahkim Kurulu, bu başvuruyu reddetmiştir. Kararın gerekçesinde, bireysel olarak devam eden yayın hakları sözleşmesine rağmen, ödemeleri kabul ederek BJK'nin havuz sistemini benimsediğini bu sebeple de havuz sözleşmesinin tarafı olduğuna karar verdiğini açıklamıştır.³¹²

FB, ise aynı sebeple başvurursa da, Tahkim Kurulu farklı bir gerekçeyle yine başvuruya ret kararı vermiştir. Buna göre, FB'nin yayın hakları talebinin içeriğinin sadece kendi sahasında oynayacağı maçlara ilişkin olduğu ve diğer maçların zaten havuz sistemine dâhil olduğunu, geçen sezonla dolaylı olarak kabul edilen havuz sisteminden yararlanan FB'nin, başka bir kuruluşla yaptığı yayın hakları sözleşmesinin de hakkın kötüye kullanılması olduğuna karar vermiştir.³¹³

Bu kararlar akabinde, Adli Yargıda açılan davalar mevcuttur. Bu kararlar sonrasında, ortaya çıkan tabloya baktığımızda, TFF'nin 1. profesyonel futbol kulüplerinin zorunlu ve yasal temsilcisi olduğuna karar verilmiş ve bu sebeple bu konuda yapılan başvurulara red kararı çıkmıştır.³¹⁴

1999 yılından sonra Galatasaray Spor Kulübü (GS), BJK ve FB'nin, 2000-2001 tarihinden itibaren yürürlüğe girecek TFF Yayın Talimatı'nın havuz sistemini düzenleyen maddelerinin iptali için Tahkim Kurulu'na başvurmuştur.

---

³¹¹ Şekip Mosturoğlu, "Spor Yayın Hakları İle İlgili Yargı Kararları", **Spor Hukuku Dersleri**, Kısmet Erkiner, Ali Soysüren (drl), İstanbul: Kadir Has Üniversitesi Yayınları, 2006, s.655-662; Tahkim Kurulu Kararı Esas No:1997/189, Karar No:1997/183 25.09.1997 tarihli

³¹² E. 1997/189, K. 1997/183 25.09.1997 tarihli Tahkim Kurulu Kararı.

³¹³ E. 1997/188, K. 1997/182 25.09.1997 tarihli Tahkim Kurulu Kararı.

³¹⁴ Mosturoğlu, 2006, s.658.

Kurul bu kez verdiği kararda, mevcut Talimatın yürürlükte olan karar ve UEFA Ana Statüsü uyarınca, TFF'nin yayın hakları sözleşmesi yapmak için yetkili olduğu ve bu sebeple başvurunun reddinin gerektiğine karar vermiştir.³¹⁵

Bu kararlardan daha farklı bir konuyla ilintili başka bir karar da havuz sisteminin varlığına değil, havuz sisteminden kaynaklanan hakların paylaşımına ilişkindir.

Ankara Asliye Hukuk Mahkemesinde görülen bu davanın, dava dilekçesinde belirtildiği üzere havuz sisteminden doğan gelirin paylaşımı konusunda belirlenecek ilkeleri belirleme hususunda yetkinin kime ait olduğu sorunsalı mevcuttur. Dava, TFF'nin havuz sistemi paylarının paylaşım yetkilerin Genel Kurula ait olduğunu kabul eden Genel Kurulu kararı Mahkeme kararıyla iptal edilmiştir.³¹⁶

Tahkim ya da Adli Yargıda verilen kararlarda; UEFA Ana Statüsüne göre, yayın haklarına ait sözleşme yapma yetkisi federasyonlara ve dolayısıyla UEFA'ya ye olan TFF'nin yetki alanına girdiği kararı kabul görmektedir.

Yayın haklarına ilişkin kararlar değerlendirilirken, bu hakkın kullanımının ve düzenlenmesinin salt Federasyonlara ait olduğunu kabul etmek, daha yeni düzenlenen Türkiye Profesyonel Futbol Ligi Yayın hakları için bebeklik aşamasındaki düzenleme dönemine karşılık geldiğinden bir süre daha bu Şekilde gidebileceği düşünülebilir.

---

³¹⁵ E:1999/45, K:1999/48, 08.04.1999 tarihli Tahkim Kurulu Kararı; Mosturoğlu, 2006, s.652.

³¹⁶ Mosturoğlu, 2006, s.678.

SONUÇ

Modern toplumun en önemli sosyal etkinliklerinin başında gelen spor, son yıllarda futbolun gerisinde kalmıştır. Bunun en önemli sebebi, futbolun televizyonda gösterilmesiyle beraber hem diğer televizyon programlarına nazaran tercih edildiğinin fark edilmesi ve kendi pazarını yaratması hem de bütün dünyayı ekran başına toplayabilmek için en fazla taraftara sahip olan spor dalı olmasıdır.

Futbol, televizyonla kurduğu evlilikten her gün artan sayıda nimete kavuşmaktadır. Günümüzde aradaki bu bağ o kadar kuvvetlenmiştir ki televizyonda izlenmeyen futbol karşılaşmaları, nerdeyse yok hükmündedir. Artık görünenin var olduğu dünya düzeninde, televizyondan yayınlanan futbol karşılaşmaları; yayın haklarını spor ile televizyonun ve spor hukukunun en önemli aktörü haline getirmiştir.

Ne var ki spor hukukunun en önemli konusu olsa da, hukukun değil de ilk kez ekonominin ve rekabetin alanına giren yayın hakları daha çok yayın haklarının pazarlanması hakkında gündemde yer almıştır. Yayın haklarının pazarlanmasının, rekabeti ihlal etmemesi en mühim konu olmuşken, yayın haklarına kimin sahip olduğu ve kimler tarafından nasıl kullanılacağı soruları çok sonraları sorulmaya başlanmıştır. Futbol kulüplerinin maliyeti arttıkça ve futbolun endüstrileşmeyle beraber kapsamı da genişlediğinden beri, ekonomik değerden payını daha fazla almaya çalışan futbol kulüplerinin başvurabileceği alan hukuktur. Yayın haklarının ekonomik değeri uzun süre ekonomik düzenin bir parçası olmuş ve hukukun alanına çok sonraları girmiştir. Hukuk her ne kadar olayları hep sonradan takip etse de, artık yayın hakları pazarı mevcut haliyle kendi kendine yetememektedir.

Futbol karşılaşmalarının sahip olduğu ekonomik değerden yola çıkarak sporda yayın haklarının hukuki niteliğinin tespitinin yapılması ihtiyacı doğmuştur. Spor karşılaşmalarının yayınlanması, canlı veya banttan yayınlanması ile her türlü haber amaçlı görüntünün ekranda yer almasının hangi hukuki temellere dayanarak var olduğunun mevcut hukuk sistemleri açısından belirlenmesi gerekmektedir. Teknolojinin çok hızlı gelişmesiyle, özellikle futbol karşılaşmalarının yayınının günümüzde sadece televizyon yayını olarak anılmayacağını ilk işaretleri belirlemiştir. Milyonları ekrana kilitleyen ve önceden nasıl ve kaç kamerayla çekim yapılacağı kurgulanan futbol karşılaşmaları, yavaş yavaş telif hukukundan yararlanmaya ve dayandığı hukuki korumanın genişletilmesi

görüşleri ileri sürülmekte, bu sebeple üst eser kavramının içinde yer alması gerektiği vurgulanmaya başlamıştır. Çok değil, birkaç yıl önce bu değerlendirmelerin esamesi okunmazken, artık telif hukuku doktrini de futbol karşılaşmalarının spor ve yayınlar üzerindeki etkisini görerek, telif hukukunun korumasını genişletme yanlısıdır.

Her bir futbol kulübü futbol karşılaşmasının yaratılmasında birinci derecede etkiliyken, federasyonların ya da yayıncı kuruluşların kendisinden önce söz sahibi olmasına katlanmak istememektedir. Futbol karşılaşmasının ticari riskini ve organizasyonun her türlü yönetimini üstlenen kulüp, daha çok denetleyici ve programlayıcı pozisyonundaki Federasyon'dan daha çok hakka sahiptir. Hukukun mekanizmalarına dayanarak, yayın hakkının asli sahibi olduğunu ortaya çıkarmaya çalışan kulüplerin karşısında uluslararası mevzuat ve onlara muhakkak bağlı olan ulusal hükümler yer almaktadır. Futbolun dünyada ve Avrupa'da patronu olan uluslararası spor kuruluşları, yayın haklarının sahibi olmasalar da, uluslararası federasyonlarca tanınma koşulunu öne sürerek pazarın kurallarını koymakta ve bütün futbol kulüplerini kendilerine bağlamaktadırlar.

Türkiye'de uygulanan bireysel satış yerine toplu satış anlamına gelen havuz sisteminin, daha fazla futbol kulübünü aynı potada buluşturup, yayın haklarından daha fazla gelir elde edilmesini sağlama sebebiyle tercih edilmesi ve genel olarak kulüplerde consensus yaratmış olduğu kabul görse de, bu sistemin yakın vadede ömrünü tamamlayacağı düşünülmektedir.

Kulüpler, yayın hakkının asli sahibi olarak kendilerini görmekte ve yayın sözleşmesini bizzat kendileri yapmak istemektedirler. En azından salt kendileri birebir yayıncı kuruluşla yapmasalar da yayın haklarına ilişkin mevzuatın belirlenmesinde ve yayın sözleşmesinin yapılmasında söz sahibi olma konusunda ısrarlıdırlar. Zira üstlenilen ticari riskin ve organizasyon sorumluluğunun sonucu bunu gerektirmektedir.

Futbol kulüpleri, yayın hakkına sahip olsalar da mevcut düzenlemeler ışığında, Türkiye Futbol Federasyonu, futbol kulüpleri adına ve hesabına futbol karşılaşmalarının yayınlarını münhasıran düzenlemeye, ihale etmeye ve yayın sözleşmesini imzalamaya yetkilidir. Futbol kulüpleri ise her sene Federasyon'a kayıt için yineledikleri tescille aynı zamanda Federasyon'un tüm mevzuatını kabul ve taahhüt etmiş olur.

Türk hukukundaki sistemle, kulüpler telif hukukundan ziyade eşya hukukunun ve haksız rekabet hükümlerinin korunmasında yararlanarak futbol mevzuatından kaynaklanan bütün sorumluluklarını yerine getirmeye çalışmaktadırlar. Hâlbuki eser olarak nitelenmesi

gerektiğini savunduğumuz futbol karşılaşmalarının yayınlarının aynı zamanda telif hukukunun sağladığı korumadan da yararlanması gerekmektedir.

Zira FSEK kapsamında bir eserin, sinema eseri olabilmesi için; tespit edilmiş ve birbiriyle ilişkili görüntüler dizisine sahip olması gerekmektedir ki bu özellik fazlasıyla futbol karşılaşmalarının yayınlarında yer almaktadır.

Sinema eseri olabilmesi için bir eserin, hususiyet kıstasını gerçekleştirmesi gerektiği ve futbol karşılaşmalarının yayınlarında bunun bulunmadığı görüşü doktrinde ağırlık kazansa da, günümüzde bir futbol karşılaşmasının yayını birkaç kamerayla yapılan 90 dakikalık bir yayın değildir. Futbol karşılaşmasının her saniyesi paraya çevrilmekte ve futbol karşılaşmalarının öncesi, maç yayını ve sonrası TFFMT’de de önceden belirtildiği gibi 29 ayrı kamera konumuyla önceden kurgulanmaktadır. Bir maç yayını; öncesinde, ne kadar süre ve adette reklam yayınlanacağı, reklamların ekrandaki yeri ve çeşitliliği, çekimlerin kaç kamerayla yapılacağı ve gol atan futbolcunun kaç saniye ekranda kalacağından, taraftarın maç boyunca ne kadar süreyle ekrana yansıtılacağına kadar her bir saniyesi hesaplanan ve hesaplanmayla kalmadan bu konudaki uluslararası ve ulusal yayın talimatlarında detaylandırılarak yer verilen çok merkezli bir sistemdir. Bu haliyle sinema sektörünü de hem maddi hem de ulaşılan kitle açısından geçmektedir.

Türk hukukunda görüşümüzün aksine FSEK kapsamında eser olarak kabul edilmeyen futbol karşılaşmalarının yayını, doktrindeki consensusla FSEK m.80/f.1b.1.C uyarınca televizyon kuruluşlarının yayın hakkından doğan bağlantılı hak sahibinden televizyon kuruluşları yararlanabilmektedir.

Futbol yayın haklarının hukuki ilişkisi tespit edilirken, bu alanda yer alanların sayısının çokluğu ve her birinin sportif faaliyetin var oluşundaki payı gerekli olduğundan; bir karşılaşmanın televizyondan yayınlanmasının hukuki çerçevesini belirlemek ve bu hakların sahiplerini tespit etmek oldukça güç ve karmaşık incelemeler gerektirmektedir.

Yayın sözleşmesinin hukuki niteliği ve nevi tespit edilirken de oldukça uzun tartışmalar yapılmaktadır. Sözleşmenin nevinin; içinde lisans sözleşmesinin, kira ve hâsılat kirası sözleşmesinin ve satım sözleşmesinin unsurlarını barındıran sui generis bir sözleşme olduğu genel kabul görmektedir. Bu haliyle, ciddi bir çalışma konusu henüz olamayan yayın sözleşmesinin herhangi bir ihtilafa konu olduğu zaman, şüphesiz Medeni Kanun’da

yer verilen boşluk doldurma durumu söz konusu olduğunda; yorum, taraf iradesi ve benzer sözleşmelerin genel ilkelerinden yola çıkarak muhakeme yapılması yolu izlenmelidir.

Söz konusu futbol karşılaşmalarının yayının sözleşmesinin yapılması için ikiden fazla olan tarafların mevzuatla daraltılması yoluna gidilmektedir. Ülkemizde ilk olarak Federasyon'a, Kanunla münhasıran kulüplerin temsilciliği verilir ve daha sonra da Federasyon'un münhasıran temsiline dayanarak yayıncı kuruluşlarıyla sözleşme yapması şekillenir. Bu haliyle, Kanunen düzenlenmiş bir temsil mekanizması bulunmaktadır. Her ne kadar kulüplerin bu konuda rızası bulunmasa ve Kulüpler Birliği'ni oluşturan futbol kulüplerinin sadece görüşleri alınsa da, kulüplerin bu sistemi değiştirmeleri mümkün olamamaktadır.

Türkiye'de gerçekleştirilen futbol kulüplerinin yayınlarının hukuki çerçevesi ve yayın sözleşmesinin hukuki niteliği baştan değerlendirilmelidir. Uluslararası futbol kuralları yadsınmadan, kulüplerin yayın haklarını asli olarak düzenlediği ve yayın hakkını pazarlayabildiği bir sistem oluşturulmalıdır. TFF, bu sistemi denetlemekle yükümlü olabilir. Zaten TFF'nin asli görevi futbol faaliyetlerinin uluslararası ve ulusal futbol kurallarına göre yürütülmesi, teşkilatlandırılması ve geliştirilmesidir. Futbol kulüplerinin yayın gelirlerini düzenlemek değildir. Şüphesiz ki yayın hakkı başından beri kulüplerindir ve bu hakkı kullanımının ve sınırlarının kulüplere bırakılması gerekmektedir.

KAYNAKÇA

Aker, Halit. Futbol Karşılaşmalarına İlişkin Yayın Haklarının Hukuki Niteliği ve Rekabet Hukuku Açısından Yayın Haklarının Merkezi Pazarlanması. Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi. Ankara: 2006, C.55. S.2 ss.1-46.

Akşar, Tuğrul ve Kutlu Merih. Futbol Ekonomisi. İstanbul: Literatür Yayınevi, 2006.

Akşar, Tuğrul. Futbolun Ekonomi Politikası. İstanbul: Literatür Yayınları. 2010.

Akşar, Tuğrul. Endüstriyel Futbol, Literatür yay., İst., Ocak 2005.

Akşar, Tuğrul. Endüstriyel Futbol. 1. Baskı. İstanbul: Literatür Yayınevi, 2005.

Andriychuk, Oles. Whether the European Model of Essential Facilities Doctrine Might Be Applied To The Contemporary Telecasting Of Premium Sports Content. Tv Rights and Sport Legal Aspects. Hague: Asser Press, 2009.

Arık, M. Bilal. Top Ekranda, Medya Çağında Futbol ve Televizyon Arasındaki Kaçınılmaz İlişki. İstanbul: Salyangoz Yayınları, 2004.

Arkan, Azra. Eser Sahibinin Haklarına Bağlantılı Haklar. İstanbul: Vedat Kitapçılık, 2005.

Arkan, Sabih. Ticari İşletme Hukuku. 6. Baskı. Ankara: Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, 2001.

Ateş, Mustafa. Fikir ve Sanat Eserleri Üzerindeki Hakların Kapsamı ve Sınıflandırılması. 1. Baskı. Ankara: Seçkin Yayınevi, 2003.

Ateş, Mustafa. Fikri Hukukta Eser, Ankara: Turhan Kitabevi, 2007.

Aydoğan, Filiz. Medya Ve Serbest Zaman, İstanbul: Om yayınevi, 2000.

Barr-Smith, Adrian. "United Kingdom". Tv Rights and Sport Legal Aspects. Hague: Asser Press, 2009.

Bayamlıoğlu, İ. Emre. Fikir ve Sanat Eserleri Hukukunda Teknolojik Koruma, İstanbul, 2008.

Baytan Karakuzu Dilek. Fikir Mülkiyeti Hukuku, Ankara, 2005.

Blackshaw, Ian. "Tv Rights Legal Aspect". International Symposium on Sports Law. İstanbul: 13-14 Mayıs 2010.

Blackshaw Ian, Steve Cornelius, Robert Siekmann (Ed.). TV Rights and Sport Legal Aspects. Hague: Asser Press. 2009.

Beşiroğlu, Akın. Fikir Hukuku Dersleri. 4. Bası. Ankara: Arıkan Yayınevi, 2006.

Bıçakcı, Levent. “AB Spor Modeli”. Kadir Has Üniversitesi Spor Hukuku ve Yönetimi Sertifika Programı Ders Notları, İstanbul: 24.04.2010.

Buskell, Linda. TV Sports Markets European TV Sports Rights 2008. London: Tv Sports Markets Ltd, 2008.

Çağlayan, Ramazan. Spor Hukuku Temel Metinleri. 1. Baskı. Ankara: Asil Yayın, 2007.

Duran, Ragıp. Burası Dünya Polis Radyosu. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları. 1999.

Egemenoğlu, Yunus. “Türkiye Futbol Federasyonu Teşkilatlanması” tebliği, Kadir Has Üniversitesi Spor Hukuku ve Yönetimi Sertifika Programı. 6 Kasım 2009, s.13.

Eren, Fikret. Borçlar Hukuku Genel Hükümler. Ankara: Beta Yayınevi, 2006.

Ertaş, Şeref. Eşya Hukuku. 4. Baskı. Ankara: Seçkin Yayınevi, 2002.

Erten, Rifat. Milletlerarası Özel Hukukta Spor. Ankara: Adalet Yayınevi, 2007.

Ferrari, Luca. "Italy", Tv Rights and Sport Legal Aspects. Hague: Asser Press, 2009.

Feyzioğlu, N. Fevzi. Borçlar Hukuku Akdin Muhtelif Nevileri. C.I. 4. Bası. İstanbul: Fakülteler Matbaası, 1980.

Fişek, Kurthan. Dünya'da Ve Türkiye'de Spor Yönetimi. İstanbul: YGS Yayınları, 2003.

Fişek, Kurthan. 100 Soruda Türkiye Spor Tarihi. İstanbul: Gerçek Yayınevi, 1985.

Franko, İ. Nisim. Türk Borçlar Kanuna Göre Yayın Sözleşmesinin Hükümleri. Ankara: Ankara İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi, 1981.

Fritzweiler, Jochen, Bernhard Pfister, Thomas Summerer. Praxis Handbuch Sportrecht. München: Verlag, C.H. Beck, 2007.

Galeano, Eduardo. Gölgede ve Güneşte Futbol, Ertuğrul Önalp ve Necati Kutlu (çev). 4.Baskı, İstanbul: Can Yayınları, 2008.

Gökyayla, K. Emre. Telif Hakkı ve Telif Hakkının Devri Sözleşmesi. 2. Baskı. Ankara: Yetkin Yayınları, 2001.

Hoehn, Tom. "Broadcasting and Sport", Oxford Review Of Economic Policy, Vol.19, Nu. 4. 2008, ss: 149-157.

İnal, Rahşan. Küreselleşme ve Spor. İstanbul: Evrensel Basım Yayın. 2008.

İnceoğlu, M. Murat. Borçlar Hukukunda Doğrudan Temsil. 1.Baskı. İstanbul: XII Levha Yayıncılık, 2009.

Kaçak, Nazif. Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu. Ankara: Kartal Yayınevi, 2004.

Karahan, Sami, Cahit Suluk, Tahir Saraç ve Temel Nal. Fikri Mülkiyet Hukukunun Esasları. 1. Baskı, Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2007.

Karakuzu Baytan, Dilek. Fikir Mülkiyeti Hukuku. 1. Bası, İstanbul: Beta Yayınevi, 2005.

Kılıçoğlu, M. Ahmet. Sınai Haklarla Karşılaştırmalı Fikri Haklar, Ankara: Turhan Kitabevi, 2006.

Klose, Andreas. Futbol Kültürü. Roman Horak. Wolfgang Reiter. Tanıl Bora (drl.). 3. Basım. İstanbul: İletişim Yayınları, 2001.

Kınacıoğlu, Naci. Haluk Tandoğan’a ARMAĞAN, “Türkiye’deki Fikri Hakların Gelişimi ve Nazari Esasları”, Ankara, 1990, ss: 547-555.

Kıvanç, Ümit. Kesin Ofsayt (Televizyon Futbolu ve Futbol Medyası), İstanbul: İletişim Yayınları, 2001.

Kuntalp, Erden. Karışık Muhtevalı Akit. Ankara: Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Basımevi, 1971.

Kuşkonmaz, Sari. “FSEK Açısından Televizyon Programlarının Hukuksal niteliği”. İstanbul: Legal Fikri ve Sınai Haklar Dergisi, Mayıs 2005, ss.155-160.

Kuyucu, Barış. “Medya Ve Liderlik”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2008.

Kuyucu, Barış. “Spor ve Küreselleşme” tebliği. Kadir Has Üniversitesi Spor Hukuku ve Yönetimi Sertifika Programı. İstanbul. 25 Ekim 2009.

Mosturoğlu, Şekip. “Yayın Hakları” tebliği. Kadir Has Üniversitesi Spor Hukuku ve Yönetimi Sertifika Programı. İstanbul, 08.05.2010.

Mosturoğlu, Şekip. “Sporda Medya ve Yayın Hakları”, Spor Hukuku Dersleri, Kısmet Erkiner, Ali Soysüren (drl). İstanbul: Kadir Has Üniversitesi Yayınları, 2006.

Mosturoğlu, Şekip. “Spor Yayın Hakları İle İlgili Yargı Kararları”, Spor Hukuku Dersleri. Kısmet Erkiner, Ali Soysüren (drl). İstanbul: Kadir Has Üniversitesi Yayınları, 2006.

Öcal, Derya. “Halkla İlişkiler Endüstrisi, Popüler Spor ve Futbol”. Toplum Bilim. Futbol Özel Sayısı. No.16. Ekim. 2002.

Oğuzman, Kemal ve Turgut Öz. Borçlar Hukuku Genel Hükümler. 10. Bası. İstanbul: Filiz Kitabevi, 2003.

Oğuzman, Kemal ve Özer Seliçi. Eşya Hukuku. 9. Bası. İstanbul: Filiz Kitabevi, 2002.

Oktay Özdemir, Saibe. Sınai Haklara İlişkin Lisans Sözleşmeleri ve Rekabet Hukuku Düzenlemelerinin Lisans Sözleşmelerine Uygulanması. İstanbul: Beta Yayınevi, 2002.

Olfers, Marjan. The Netherlands. Blackshaw, Steve Cornelius, Robert Siekmann (Ed.), TV Rights And Sport Legal Aspects. Hague: Asser Press, 2009.

Öksün, E. Özlem. "Spor Müsabakalarının Yayınlanmasına İlişkin AB İçtihatları". Rekabet Bülteni. S.2 (2000).

Osterwalder, Simon. Übertragungsrechte an Sportveranstaltungen. Burak Oder (çev.). Münih: Staempfli Verlag AG Bern, 2004.

Öztan, Bilge ve Michael R. Will. Türkiye’de Müstakbel Spor Hukuku. Ankara: Turhan Kitabevi, 2010.

Öztrak, İlhan. Fikir ve Sanat Eserleri Üzerindeki Haklar. Ankara: Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayınları, 1971.

Parrish, Richard and Samuli Miettinen. The Sporting Exception In European Union Law. Hague: Asser Instituut. 2008.

Parrish, Richard and Samuli Miettinen. "Sports Broadcasting In Community Law", Tv Rights and Sport Legal Aspects. Hague: Asser Press, 2009.

Saydam, Ali. "Spor ve İletişim" tebliği. Kadir Has Üniversitesi Spor Hukuku ve Yönetimi Sertifika Programı. İstanbul: 8 Mayıs 2010.

Scheuer, Alexander and Peter Strothmann. Sport as Reflected In European Media Law. Tv Rights and Sport Legal Aspects. Hague: Asser Press, 2009.

Schoenthal, Max. "Major Events and Reporting Rights". Tv Rights and Sport Legal Aspects. Hague: Asser Press, 2009.

Schimke, Martin. "Germany", Tv Rights and Sport Legal Aspects. Hague: Asser Press, 2009.

Suluk, Cahit ve Ali Orhan. Uygulamalı Fikri Mülkiyet Hukuku. C, II, İstanbul: Arıkan Yayıncılık, 2005.

Still, Mary and Kate Jordan, Toby Ryston- Pratt. Tv Rights Related To Major Sports Events: The Example of the Olympic Games. Tv Rights and Sport Legal Aspects. Hague: Asser Press, 2009.

Suluk, Cahit ve Ali Orhan. Uygulamalı Fikri Mülkiyet Hukuku c.II., İstanbul, 2005.

Talimciler, Ahmet. Bir meşrulaştırma aracı olarak Türkiye’de futbol. Toplum ve Bilim, 2005, S.103, s. 147-162.

Talimciler, Ahmet. “Futbol Maçlarının Yayını ve Kulüpler-Federasyon-Medya İlişkileri: Futbol Televizyon Evliliğinde Yeni Dönem”. Medya Politikaları. Beybin Kejanlıoğlu, Sevilay Çelenk, Gülseren Adaklı (drl.), Ankara: İmge Kitabevi, 2001.

Tan, Turgut. “Rekabet Hukukunun Uygulama Alanı Açısından Kamu Kuruluşlarının Faaliyetleri- Türkiye , Fransa ve İtalya Örnekleri-“, Rekabet Dergisi, sayı:4, 2000, ss.3-44.

Tandoğan, Haluk. Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri. C.I/1. Ankara: Evrim Yayınevi, 1988.

Tandoğan, Haluk. Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri. C.II. Ankara: Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, 1987.

Tekinalp, Ünal. Fikri Mülkiyet Hukuku, 3.baskı. Ankara: Arıkan Yayınevi, 2004.

Tekinay Sulhi ve Diğerleri. Borçlar Hukuku Genel Hükümler. İstanbul: Filiz Kitabevi, 1997.

Tolunay, Özgerhan. “Turkey”, Tv Rights and Sport Legal Aspects. Hague: Asser Press, 2009.

Tosun, Yalçın. Sinema Eserleri ve Eser Sahibinin Hakları. 1. Baskı. İstanbul: XII Levha Yayıncılık, 2009.

Türkiye Kurumsal Yönetim Derneği. Türk Futbol Kulüpleri Yönetim Rehberi. İstanbul: Türkiye Kurumsal Yönetim Derneği Yayınları. 2010.

Ulagay, Alp. “ABD ve AB’de Spor”. Kadir Has Üniversitesi Spor Hukuku ve Yönetimi Sertifika Programı Ders Notları. İstanbul: 5.12.2009.

Ungerer, Herbert. “Understanding the TV Rights debate”. Commercialising Sport Conference. Barcelona 2003.

Uslu, Ramazan. Türk Fikir ve Sanat Hukukunda Eser Kavramı, 1. Baskı. Ankara: Seçkin Yayınevi, 2003.

Üstün, Gürsel. “Fikri Hukukta Maddi Tazminat Davaları”. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 1995.

Voigt, Dieter. Spor Sosyolojisi. Ayşe Atalay (çev.). İstanbul: Alkım Yayınevi. 1998.

Yarsuvat, Duygun. Türk Hukukunda Eser Sahibi ve Hakları, İstanbul: Sulhi Garan Matbaası Koll. Şti, 1977.

Yavuz, Cevdet. Borçlar Hukuku Dersleri Özel Hükümler, İstanbul: Beta Yayınevi, 2007.

Yolaç, M. (2002). Yiğiter Uluğ: Toplumun sahalara yansıyan yüzü: Futbol. Toplumsal Tarih. No: 102: 64-67.

Toplum Bilim Futbol Özel Sayısı. İstanbul: Ekim, 2002.

Wong, Glenn M., Essentials of Sports Law. 3.b. Londra: Praeger Yayınevi, 2002.

İNTERNET MAKALELERİ

Akşar, Tuğrul. (2003). Süper Lig’de rekabetçi denge ne durumda? Verkaç yayın portalı (11 Ekim 2007). <http://www.verkac.org/?p=2306> (Erişim: 25.04.2008).

Akşar, Tuğrul. Türkiye Euro 2008’den 300 milyon dolar kazanacak. FESAM yayın portalı. 2008. http://www.fesam.org/sur_makale.php?kod=2&url=sur_makale (21.03.2008).

Arık, M. Bilal, “Futbol ve televizyon bağı: Simbiyoz beslenme”, İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi, 2008, www. <http://www.ilet.gazi.edu.tr/dergi/26.pdf>. Kış-Bahar, S.26, s. 198-222. (02.05.2006).

Ark, Kaan. Zaman Gazetesi. 15 Ocak 2010. www.zaman.com.tr (04.04.2010).

Clark, Julie. “The Outlook for the Global Sports Market to 2013”, Pricewaterhousecoopers, 2010, www.pwc.com (13.08.2010).

Deloitte, Annual Review of Football Finances, Deloitte Publications, 2002-2009: www.deloitte.com (3.2.2010).

Devecioğlu, Sebahattin. “Futbolun Yasal Evrimi Ve Son Gelişmeler”. 2007.
www.fesam.org, (26.12.2007).

Egemenoğlu, Yunus. http://www.kuluplerbirligi.org/pdf/KB_yayin-haklari_yunus_egemenoglu.pdf (04.04.2010).

Kılıç, Bilge. “Fikri Haklar Bakımından ‘Eser’ Kavramı”.

http://www.turkhukusitesi.com/makale_61.htm

Memiş, Tekin, <http://www.teknoturk.org/docking/yazilar/tt000115-yazi.htm>
(05.03.2008).

Merih, Kıtlu. “Futbol Endüstrisinde TV reklam etkileri”,
<http://arsiv.ntvmsnbc.com/news/296626/.as.p> (02.05.2010).

Radikal Gazetesi, 3 Temmuz 2002 (www.radikal.com.tr).

Radikal Gazetesi, 22 Ekim 2000 (www.radikal.com.tr).

Sarmaşık, Jale. “Radyo Ve Televizyon Yayıncılığında Eser Hakları”,
www.hukukcu.com (02.06.2010).

Türkekul Erdem, Turhan Murat, Güçlü Fatih. “Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu ve Fikir Haklarının Korunması ile ilgili Temel Bilgiler,
<http://www.kultur.gov.tr/TR/BelgeGoster.aspx?F6E10F8892433CFFFE5C29E16A7D38089B41590025722309> (03.03.2008).

